

PIRÎSK Û PÊTÎ

Helbest

CEGERXWÎN

Dîwnana yekem
(1)

1945

AGIR Û PIRÎSKÊN DIL Û DÎWANA CEGERXWÎN

Agirî tev agir e, dûrî herin dijaware
Ne agirê îsal e, lê agirê sedsale kevnare

Gava çavên te lê dikevin bi şewq û şemal
Tu dibê qurix e, lê ne qurix e tev are

Bi xwendina wê xew dibî dijminê çavên reş
Şev tev diçî , lê tu dibê hê êvare

Ne dê û ne bav , di bîra te nayên kes
Wek jana zirav e , lê mêrkuj e , wek mare

Ne xwezî bi wî ku carek lê binêrî bes
Şadî , dijmin û tim bi qîr û haware

Rêça wergirtina taca Keyan didî ber te , lê
Ew rê bi çiyakî bilind ve diçî berware

Ew agir , agirê dilê Cegerxwîn ê pir geş

Rojek heye bavêjî riwê dijmin , naçare.

DEZGIRTIYA XORTAN

Nalînek tê guhê min , lê winda û nihane
Agir berda dilê min , tev bû pêt û dixane
Barek da ser milê min , lê barekî girane
Dane ser hev kulên min , hemî derd û belane

Dengê kê ye dinalî , nalenala welate
Dikî gazî , dikalî , rabin çaxê xebate
Kurd û Zaz û Celalî , tev de çêkin civate
Kes xwe medin vî alî , îro roja fелate

Xortên kurdan şiyar bûn , guh nadin van nemerdan
Bav û kalê me rabûn hemî mirin jî derdan
Derdên li wan giran bûn , îro li me çî ser dan
Ne wek bav û bira bûn , yara xwe j' dest xwe berdan

Xemlandî me seranser dezgirtiya xorta me
Gerden sêvek sor û zer , li hêviya merda me
Qelen xwîn e ne gewher , Kurdistanê kurda me
Bê tang û top û leşker , îro we ez berdame

Kurdistana delalim , herkes tê min dixwazî
Ez pir şox û şepalim .min deng daye bi nazî
Ev bûn bîst û du salim , li ser min cengebazî
Kurdo wer min bixwaze , belê bi serfirazî

Rabe ser xwe binêre , hawîr me tev neyarin
Li topan guh bidêre , li ser me ber dibarin
Dijmin li jor û jêre , ji cengê re li karin
Kundên serê şikêra nêçîr ji ber te xwarin

Îro roja xebatê , serxwebûn e doza we
Dema jîn û felatê , li kû maye soza we
Hûn tev şêrên di latê , rovî kete koza we
Şikestî ne di matê , dijmin birye boza we

Şev û rojan bixwînin , bibin serbest û zana
Tovê jînê biçînin , ji bo dîl û nezana
Carek hûn dê bibînin van bexçe û rezana
Kurdistanê derênin ji destê van dizana

Çavên di reş me kil dan , li ser bana rawestan
Tox û ala me hildan , baqê gulan li destan
Sirme , nîşan li mil dan , pişt û kember me bestan

Me sed awir li dil dan , xortino werin Kurdistan

Dosta we me ta saxim , ji bil we kes min navê
Ez dilbirîn û daxim , ji ber vê şewq û tavê
Ez rengê şevçiraxim , şewqa xwe da giravê
Dil xurt û pir deyaxim , di nav wê bend û davê

Xorto! Eger tu rabî , wek başoke herî çûk
Ne xurt û şehreza bî , tu nastênî ji min mûk
Ne wek şêr û gura bî , bûkê didî bi tûtûk
Ku bê tac û sera bî , tê çawan min bikî bûk

Bê padişah û leşker kengê dibî serefraz
Kî bê xebat û tevger dixî destê xwe daxwaz
Baba û Bextî û Ler , Beraz û Torî û Zaz
Nebin tev yek seranser , tev dê bibin belengaz

Cegerxwîn xweş dibêjî , lê kurd ne çê gihane
Tim gewheran dirêjî li cem wan bê buhane
Ev pîsî û qerêjî , ne yên kurdên nihane
Zingar gihaye mêjî , lew dîn dîkin behane

JI BIN DESTAN TU DERKEV

Ey sergiranê kurdan , bin dest û dîle kurd tev
Giriyê me tê li ser we , xew bo me nîne her şev

Li nav êl û eşîran her yek ji we wekî şêr
Lê ku diçin serayê tev bê ziman û bê dev

Wel-lahî pir ecêbe hûn vî malî dîkin kom
Bê tac û bê serane , ji bo dijmin didin hev

Her yek ji we dibêjî ez hevalê filankes
Guh mednê tev neyarî , ji bo me re ew û ev

Malê xwe tev bela kin , ji bo serbestiya kurd
Xwîna xwe tev birêje , ji bin destan tu derkev

Îro roja welête , pêş ve herin wekî şêr
Jîn bo we pir sezaye , pir şerm e bo me ev rev

Cegerxwîn tim dibêjî , serbestiyê dixwazî
Di vê rê kirye gorî , mal û canê xwe wî tev.

Ji BER DERDÊ EWAN

Kurmanc hemî axa û beg û mîr û melane
Hikmet eve her dem ku belengaz û gedane

Axa û began destê sitem danîye ser wan
Talanker û diz û keleş û bê ser û pane

Şêxan û melan xişt û def û xayet û Enwar
Wek gurzê giran dane milan , şêrê Xudane

Dûzex wekî mertale , bihuşt herwekî şûre
Kurdan ji kul û derdê evan qîr û emane

Her yek bi hezar rengî dixwin vî milletê dîl
Lê ew bi xwe der bircên belek , xan û serane

Zanane li cem her yekî sed xap û du sed fen
Kurmancê reben hov û dewar , dîl û belane

Ma ez ne ji ber derdê ewan bûme Cegerxwîn
Ev derde li nav kurde wekî jane di cane.

MA YEK JI WE NABÎ BERAN

Îro bi cengê dijminan daxin li dil kêşane bes
Xwîn wek ciwên aş û çeman , pêl dane Kurdistane bes

Ev Tirk û Tacîk pir xezeb girtin ji Elwend ta Heleb
Em dane ber hev rast û çep , tim kuştin û talane bes

Dîsa me dil pola ye tev , carek me lê kolaye ev
Ey kurd bizane roj û şev , tac û key û îmane bes

Bê tac û şah û bê serin , bê top û tang û leşkerin
Bê sik-ke û zêrê zerin , rabin ji xew îca ne bes

Zanîn û xame û rêberî , yektî û mîletperwerî
Nermî û merdî û serwerî , ev rûmeta însane bes

Îro ne roja serxweşî , îro ne roja bêhişî
Roja yekîtî , dilgeşî , ya gîtin û xweşxwane bes

Axa binêr şêxên bedew , mêrên kurê mêrane ew
Bê fort û bê pesn û derew îro wekî paşane bes

Her yek me'aşek dane wan , lê hûn pezê tim bê şivan
Ma yek ji we nabî beran , hûn ên kul û derdane bes

Bê padişah û dewletin , lewra ku hûn bê rûmetin
Îro tenê hûn kêr ketin , ev kêmiya kurdane bes

Herçî nezane wek meye , dîsa ewî piştekan heye
Herdem li pey doza xweye , leşker li pişt sîpane bes

Em kurd tenê bê mîr û pişt , dijmîn li hawîr çar tenişt
Hawîr dibarin tîr û xişt tim kuştin û zindane bes

Piştî xwe em nadin 'Ecem , da em bijîn tev dem bi dem
Bê kuştin û derd û elem , em kurd kurê Keyane bes

Kesra û Key tev yê me bûn, Eyran û Kurdistan ne bûn
Fîrsa kevin tev tîde bûn , Rustem li nêv meydana bes

Gazî dikim xortên di nû , wînda bikin herçî ku çû
Ên wek Cegerxwîn ka jî kû , ew rêberê xortane bes.

XEWA BIRÇIYAN NAYÊ

Birçîbûnê serê xwe hilda ev deh salin
Kurdên reben li hawîr birçî û bêmalin

Hin dewlemend û têrmal û pir zêr û gundin
Lê pirên wan belengaz û reben û bê şalin

Kurdên jor li ser ên jêr de hilweşîyan tên
Xort û gedek û şîrmij û keç û pîr û kalin

Dewlemendan kodik xistiye nav lingên xwe
Guh nadêrin ka belengaz çima nal-nalin

Li alîkî zarok û şîrmij birçîne diqîrin
Xewa birçiya nayê , tev zarok û mendalin

Xuyaye kurd dijminê felekêye herdem
Dijminên felekê di her çax û deman mirdalin

Kes kesî xwedî nakî lê talanên hev
Ji çolê didin hin Rustem û hin Zalin

Ji dijminan re egîd û comerd û nandarin
Ji xwe re parsek û bêmirês û pergalin

Ma ji Xwedê rewa ye herkes nanê wan
Bixwin û ew parsek û evdalin

Heçî maldarin , ji xwe bi xaltîk û xalin
Lê heçî bê-malin , ji xwe bê xaltîk û xalin

Herkes bi xwendin bûn xwedanê tang û top
Lê em derwêşin , bi xişt û xencer û kopalin

Şal û qumaş ji me standine dijmin tev
Li cihan destengin , bê pirtî û pertalin

Cegerxwîn xemhilgire , li ser we dinalî tim
Mal nîne , lê xem di ser dilê wî de qerpalin.

LI DINYÊ BÊSERÎ

Milletê kurd her tenê maye li dinyê bê serî
Bes yekîî tede nîne , her 'eşîrek sed kerî

Rencberin bê rêberin , dijmin li ser wan tim siwar
Tev mela û şêx û sofî , tev mirîd û serserî

Begler û axa egît in , dijminên kurdin ji dil
Rêberin bo kuştin û talan û ceng û berberî

Ger nexwînin yek ziman û berg û yek armanc nebin
Her bibazin wer bigazin vî berî nabin serî

Ew kesê birçî nebî nabêjî ez kurdim ji dil
Paleyê dijmin dîkin sed Ismet û sed Eskerî

Pir ecêbe ku di şerqê mane bê tarîx û deng
Her ji Rustem ta bi Deysem bo me tenha rencberî

Ey Cegerxwîn bes binalê şehr û bajar mane sar
Polfiroşan pol firotin , te bi dest dur ma mirî.

DESTÊ ŞÊX MAÇÎ MEKIN

Destê şêx maçî mekin ew şêx ne qutbê razî ye
Tac û şewket tev xebata destê sar û tazî ye

Ev ne dîne , dîn mebe , dîn serxwebûna milete
Ser mebe ber lingê şêx , kengî Xwedê jê razî ye

Ma ji bo dîn şer dikin xortê Fransa û Îngîlîz
Wa li Misrê xwîn dirêjin bûn şehîd û gazî ye

Ger nexwînin dê beg û axa me tim talan bikin
Ev nezanî cangiranî karekî nasazî ye

Rencberê şêx û mela yî karkerê axa û bag
Ê hinan pê karine lê ê hinan canbazî ye

Ew kesê zana divêt tim wek Cegerxwîn bikine qîr
Raste , wî zencîr di mil de tim bi qîr û gazî ye.

BILBIL DIGOT

Min dî li jor dinalî , bilbil bi deng û hawar
Min gotê ey Cegerxwîn , çiman te dil birîndar

Go ez ji derdê kurdan dikim hewar û gazî
Wer da ji bo te bêjim ehwalê kurdê xemxwar

Kurdistan pir xweş û geş , ez jê re tim dinalim
Ew asitanê kurde , şêrîne deşt û zinar

Zinar û bax û bostan zeytûn û sêv û hirmê
Hincas û xox û mişmiş bihok û gwîz û hinar

Alûç û tirş û bindeq , behîv û îj û rijik
Şeng û te'ew , belalûk , dirî û şox û çinar

Kevot û benk û benav , maz û guhîj û êrvîst
Tirşok û lov û gêzer , gilyaz û xir û qîvar

Gulnaz û çîçeka zer , rîhan û hem qedîfe
Beybûn û nêrgîza reş , xweş yasemîn û gulnar

Tirî çi koxer û reş dirêj û beng û zeytî
Mezrûn û gewr û qerqaş , nayên zanîn bê hejmar

Avîk û werz û şênî , rez û bostan û bexçe
Şebeş , ecûr û qawin , gundor û qet û xîyar

Ava şêrîn û paqij , çem û newal û kanî
Cihok û gol û derya , miskar û ça û robar

Birinc û nok û şolik , têsk û genim , cehê reş
Têtin di çol û deştan , Dara ê kurde , cotar

Ahû , keroşk û rovî pez û dewar û kovî
Wawîk û hirç û gurg û şêr û piling û keftar

Maden çi zîv û zêre , pêtrol û xwê û polad
Hem ces û paxir û aş , hasin û komir û dar

Şahîn û baz hilatin , bûm bûye padîşahek
Bermayê Tirk û Tacîk , talan kir û hemî xwar.

CEGERXWÎN BES

Eger pîr û eger mîr û eger beg
Çi Eyûbî , çi Merwanî , çi Bermek

Hemî çûne , belê em mane nêçîr
Ji xwe dijmin li pey me herwekî seg

Dijîn em her li ser şax û zinaran
Kevir balîfe bo me , qade doşek

Bi lêdan geh , bi kuştin geh bi talan
Li çolan em dibazin hacî legleg

Serê mîrê mela û şêxên kurdan
Bi çoganê demê ew dane ber şek

Cegerxwîn bû bese rabin bibin yek
Eger mîr û eger pîr û eger beg.

DIVÊ EM BIBIN YEK

Ji paşa û beg û gerdan di vê rê yek ne bû hişyar
Ji bo serbestiya kurdan , ji wan qet yek nebû xemxwar

Hemî talanker û mêrkuj , li ser wan dijminê xwînêrêj
Melan êrîş birin Emro , heta Zeydo kirin serdar

Dirist bû kuştina kurdan , di şer'a şêx û mamostan
Beg û axan bi deh gundan , digotin her emin xunkar

Yekî xwenda li bajaran , meger zana dibû , dîsa
Di bin destê neyaran da , dima ew bê gem û hevsar

Bi Zazî geh bi Tazî geh , bi Tirkî geh bi Tatîkî
Mijûl bûn ehlê bajaran , gelo kurdan nebû yek zar

Bi çil gundan hebû navek , wekî xweşnav û mirdasan
Ne yek berg û ziman û dil bi vî rengî mirin yek car

Li hawîr dijminê bedxwaz , ji hev em raqetandin tev
Heya ko ew ji hevdî re , kirin dijm kirin xwînxwar

Edîb û şairên kurdan , bi biskên şê mijûl ma bûn
Yekî wek min hebûna , lê di nav wan de dima bê çar
Ziman sed fîrsetên hêja , belaş dan kes nebû bêjê

Heta hasil giha Musil , Cegerxwîn nû dikê hawar

BI SEYDAYÊ XANÎ RE

Ey kurd tu çiman wisan dinalî
Axîn û keser ji herdu alî

Bextê te reşe ji rengê bilbil
Herdem digerî li xunceya gul

Doza te gulek ne wek gulaye
Lewra te li pêşî bilbilaye

Bexçe ku li nave ew gula zer
Bazên di belek li ser dikin şer

Ew bûne xwedî tu dergevanî
Ew jê diçinin tu bexçevanî

Ew jê didizin hero gulên zer
Ew lê dicivin te jê dikin der

Bê şûr û kemend û gurz û mortal
Bê şah û sera û tac û bê mal

Bê bav û mirov û ap û pismam
Rokê te ji bexçê xwe nekir tam

Nabî demekê bi top û xencer
Rabî û digel te kom û leşker

Bistênî tu xan û hundirê xwe
Tacek tu bidî serê kurê xwe

Em jî demekê bi serfirazî
Rengê Ecem û Mexol û Tazî

Ala te li ser milê xwe rakin
Dijmin ji hev û dinê bela kin

Ew rûnê li nêv , serayê Amed
Dîsa vegeerî keyaniya Med

Ey kurd tu bizane ew cîhane
Wek bûke , şepale pir ciwane

Ev rege cihane gerçi kewne
Tenha ji me re xiyal û xewne

Her kes ji xwe re bi şûr dixwazî
Ê xurt ewe ku di ber de razî

Bê leşker û top û ceng û lêdan
Bê şah û sera û tac û eywan

Bê zor û dirav û bext û xame
Ev bûke bi herkesî heram e

Kengê ji dîbaceya Memozîn
Xweştir tu dibêjî , bes Cegerxwîn.

WEZIFEY XOM

-Bi zarê Soranî-

Nawî Kurdistan pir şewq û tawe
Gencîneyî fikrim maneyî em nawe

Ta êsta digirîm bo deştî Lacan
Demrim le hesret xakî Şeqlawe

Tu xwa ey badî seba begihînî
Selamî min bo kurdî ew nawe

Şewqî estêrey kurdî Gelawêj
Le şax û baxî Kurdistan dawê

Qurbanî destî Elî Kemal im
Esasî merdî bo kurd danawe

Mengê sih dînar bo hejara da
Bo Gelawêj man hêj bêtir dawê

Bo dewlemend man em xweş mîsale
Xîret bekêşin fîrset ne mawe

Wezîfey xom her teblîxî kurde
Le mirdû herçî demînî nawe

Cegerxwîn gerçî seydayê kurde
Ta êsta pesnî kesêk ne dawê.

XWEDIYÊ MIRIYAN KOR E

Bextê me reşe , qirdê me kore
Em tim li jêrin , dijmin li jore

Darika jîna me hişk û bê-ber
Xaniyê dijmin bilind û ê me her gore

Em şal û qumaşê xwe didin buha-kêm
Kiras , çapan û derpê naşore

Raste dibêjin: Geyayê hewşê tale
Lê nizanin ku şekirê dijmina şore

Ji me re divên xwendin û zanîn tev
Miletperestî û serbilindî û tore

Li dinê bê zêr tişteke pêk nayê
Serê her tiştî zêr , lê jê mezintir zore

Yekîti divê berî her tiştî bo kurd
Çi Zaz û Kurmanc , çi Kelhor û Lore

Ta al û welat û serek nebin yek
Kurd li aşê felekê her timî bê dore

Cegerxwîn! Kurd mir hê ji nû ve
Tu bûye xwedî , lê xwedîyê miriya kore.

ÊL YEMAN BEG YEMAN

Beg bê êl nabê , êl nabê bê beg
Pezê bê şivan , xwedî dibê seg

Erê beg bê êl , bin dest dimînî
Qeraşê bê-av wek hacî legleg

Lê êl û beg tev , eger bibin yek
Yek dest û yek dil gogê dibin şeg

Bes e Cegerxwîn kurdên te yekser
Çi êl û çi beg wek dara bê reg.

LE XEWÎ XEFLET HELSE

-bi zarê Soranî-

Ta be îmro zor helistan gewrekan û mîrî kurd
Hîç yekîş azad ne bû zanim le kê m tedbîrî kurd

Her yekî bo xoy dikola ,bo yekî hewil ne dan
Bûn sebeb bo kuştin û cewr û cefa yexsîrî kurd

Poşiman hêşta ne bûyîn bo çî nabin yek hemî
Ger bibin ew dem debînin tûj ebî şemşîrî kurd

Yektîman îmro dibî heyha be kom û hewledan
Ew deme alem debî êxsîrî bend û nîrî kurd

Xom digel yek bê tifaqin lew didin dîl û sefîl
Her li meydanê siwarin , tene kurd ser tîrî kurd

Ger de îmro em nebin camêr û hem sahib qiran
Menfeet hîç bo me nadit rêzika bapîrî kurd

Bo çî îmro em feqîrin , t êk belengaz û reben

Wa li meydanê diyare , qub-beî keşmîrî kurd

Bes di xeflet de memînin zû şiyar bin têk li xew
Dijminî xed-dar û zalim çarkenar hewîrê kur

Fikrî min wa ye we lakin hakimî fikrim niye
Zêr nebî em guftogoyem çon didit te'sîrî kurd

Ey Cegerxwîn bes binale,em zemanê hêj xweş e
Wa te hildaye milê xo , her tenê zencîrî kurd.

BÊRIYA WELÊT

Ka Ferîdûn , ka Direfş taca keyan li kû ye
Ka Guhderz û ka Rustem ka ew meydan li kû ye ?

Ka padîşahê Elwend , ka sultanê li Deynûr
Ka Eyûbî , ka Dêsem , kanî Merwan li kû ye?

Ka mîrekên di Baban , ka paşayê Rewandiz
Ka Cizîr û kanî mîr , ka Bedirxan li kû ye?

Kanî mîrê Behdînan , kanî mîrê Hekaran
Ka mîrekên di Zazan , mîrê Xerza li kû ye?

Kanî mîrê Hesenkêf , kanî mîrê di Sasûn
Ka mîrekên Mecenkurd , mîrê Şêrwan li kû ye?

Ka Melatya , ka Xerpût , ka Çermûk û Siwêrk
Kanî Êrfa ka Sirûc , mîrê Milan li kû ye?

Ka Wêranşehr , ka Dêrik , ka Mêrdîn û Nisêbîn
Kanî Amed ka Hezo mîrê Hîzan li kû ye?

Kanî Stewr û ka Midyat , ka Erzen û Bişêrî
Ka Aşît û ka Hêtem , ka Gurdilan li kû ye?

Ka Bedlîs û ka Se'irt , kanî Mûş û Erzerom
Kanî Qers û Bayezîd , ka mîrê wan li kû ye?

Kanî Mîks û ka Xesxêr , kanî sera Mexînan
Kanî deşta Colemêrg , kanî Westan li kû ye?

Ka Şengal û ka Mûsil , kanî Zaxo û ka Dihok
Kanî Akire , Amêdî , kanî Barzan li kû ye?

Ka Ormiya û Şino , ka Sablax û ka Nehrî
Ka Selmas û kanî Xoy , ka Erdelan li kû ye?

Ka Hewlêr û kanî koy , ka Herîr û Rewandiz
Ka Şeqlawe , ka Derteng , mîrê Soran li kû ye?

Ka Kerkûk û Şehrezor , ka Hewlan û ka Deynor
Ka Kelos û ka Neşkas , ka Mehrewan li kû ye?

Ka Tenûre , ka Zelem , ka Meşile , kanî Loy
Ka Sirûçik , ka Alan , ka Dumihran li kû ye?

Ka Loran û ka Goran , ka Hemrîn û ka Sefîn
Ka ew bajar û ew gund , ka Kurdistan li kû ye?

Ka ew deşt û ka çiya ka ew av û ka giya
Ka ew kon û ka koçer , ka ew zozan li kû ye?

Ka ew dengê pezê qer , ka ew gulên sor û zer
Ka benefş û ka rihan , ka gulîstan li kû ye?

Ka kovî û ka evor , ka ew deng û qoreqor
Ka şêrîna kewê nêr , ka nêçîrvan li kû ye?

Ka ew cot û ew cotar , ka ew pez û ka dewar
Kanî berx û kanî kar , ka bêrîvan li kû ye?

Ka ew mêrg û kanî deşt , ka ew bax û ka buhişt
Kanî seyran , kanî geşt , ka ew dîlan li kû ye?

Ka ew xort û ka kurik , ka ew şal û ka kerik
Ka govend û ka keçik , ka zirnevan li kû ye?

Ka Dilşad û Gulîzer , ka Şêrîn û kanî Zîn
Kanî Eyşê , ka Fatê , ka Perîşan li kû ye?

Ka ew mêt û ka ew jin , ka ew kalê rihmezin
Ka lêlê û ka lolo , ka ew heyran li kê ye?

Ka ew ken û ka geşî , ka şadî û ka xweşî
Ka sersal û ka nûroj , ka mihrecan li kê ye?

Ka ew ava sar û xweş , ka gundor û ka zebeş
Ka birinc û ka genim , ka dobelan li kê ye?

Ka ew zîv û ka ew zêr , ka kaniyên gaz û qîr
Ka ew terş û ka talan , ka ew dewran li kê ye?

Ka welatê me rengîn , îro jar û birîndar
Cegerxwîno de bigrî , kanî derman li kê ye?

PEND NAME

Ezê bêjim lê hun dilê xwe megrin
Dinya ne hêjaye emê tev bimirin

Mala me gelekî kûre , yek maxe
Ew jî li bin şeş heft tebeqên axe

Em tev birane , ji yek dê û yek bav
Ji miriyan re çi maye , ji bil nav

Qet şiyar nabin , ta kengî razin
Hûn mezinin , em ji we dikezin

Xelk dibêjin me , şêx û hem mela
Wextê zekata xwe , dibêjin bela

Çiman hezretê Pêxember gotiye
Zekatê mexwe , ger tu Haşimiye

Me'lûmê we ye , ev qerêja male
Lewra ji şerîfan re ne helale

Em bi dilê xwe tev hakim û mîrin
Di zekatê de , ji qismê feqîrin

Madam ku em warisê enbiyane
Çima em xerîkê karê dinyane

Bese , hon ji xew rabin , ez gorî zû
Ji zarokên xwe re bêjin 'ilmê nû

Çima hezretê fexril 'alemîn
Gotiye:Itlibul 'ilme welew fissîn

Musliman kengî li Sîn , hebûn ew çax
Ax ji derdê we şêx û mela ax! ax!

Hon dibêjin em bûne qutbê razî
Qet yek ji we nabe miftî û qazî

Hon bi van herdû ritban ne razîne
Lewra hon belengaz û pêtaîne

Hon tev mêr û çeleng û xort û ciwan
Hon ji pîsa parsê dîkin ji bo nan

Ez mela me lewra dilê min dêşî
Xwedê rehma xwe bikî li ên pêşî

Em hînî tu karî nekirin yekcar
Lewra em hêj mane tiral û bêkar

Axa , ez ketme bextê te û Xwedê
Ezê çend pirsan bêjim tu guh bidê

Di bin destê te de hebûn pê sed xan
Hemî belengaz û reben û gavan

Tu malê wan distînî her bi dilêş
Tevî dixî devê mamûr û derwêş

Ge we tev bidana bi top û tiving
Dê hon jî bibûna hemberê firing

Lakin çî bikim we tev da bi şabaşa
Qet kes jî we ne bû wezîr û paşa

Li ser bextê min bî hon mêrê çê ne
Ax , ax hun êsîrê destê xelkê ne

Bes e , hon eqlê xwe bidin serê xwe
Destê xwe bigrin vêcar li perê xwe

Çiman ji bona ax û mal û xwelî
Perê xwe didin li hev dîkin gilî

Hon malê xwe bixun her yek bi serbest
Di hemberê neyaran de bibin yekdest

Ji hev re pir qencbin û guh bidêrin
Bi çerxa felekê hon pir binêrin

Gerrek ji bo neyare , yek ji bo me
A neyar jê re hat , a me bidome

Em jî şûva xwe bajon û tov biçînin
Dê zû şîn bê , emê wî zû bibînin

Carna em rezeqê datênin deh sal
Em naxun ji kurê me re dibî mal

Ewê ku çêkir vapor û balafir
Deh sal bi şûn ve nema û çû mir

Ew kesê bê xwendin û 'eql û zanîn
Li rêza kera ye çi bi dîn û çi bê dîn

Ev tev ji me re , riya dîn û îman
Hubbul wetenê delîl û birhan

Ez bi xwe bê êl û 'eşîr û 'ebrim
Pêlek maye 'emrê min ezê bimrim

Bes ji bona we ye , ev qîqîra min
Lê ezê çibkim , hon guh nadin ş'ira min

Hon dizanin lê hon li xwe nakin bar
Em jî , ji ber dilêşî dikin hewar

Fikra min maye min ev tenê ne dixwest
Lê ez çi bikim li vir qelema min şikest

Bi kêrê min tûj kir serê qelema zil
Vê digel a tê , binvîsim , dibin çil

Eger hon ji gotinê min aciz bûn
Hêvî dikim efû bikin Cegerxûn

DILÊ CEGERXWÎN

Agir bi Kurdistanê ket lewra dikit haware dil
Sed bax û sed bistanî ket manendî bilbil jare dil

Pêtek ji Kurdistanê hat, mêlak û cergê min dipat
Aman welat aman welat, bawer bikin xwînxware dil

Bawer bikin ey yarê min , heval û hem guhdarê min
Hergav û her êvarê min , naxoş û hem bêzare dil

Bêzar û pir naxoşe ew , kincên siyah gûn poşe ew
Geh Sîne geh Seydoşe ew , geh Heyderê kerrare dil

Geh Rusteme , geh Hateme , geh padîşahê Deyleme
Bê yar û dost û hemdeme , lew mest û gerdenxware dil

Geh şahe ew , geh bê kese , geh kurde ew , geh farise
Geh Berbere , geh Çerkese , geh Tirke geh Tatare dil

Geh çole geh zozane ew , geh Dêrike geh Wane ew
Geh şaxe geh westane ew , geh Mûşe geh Zinare dil

Geh are dil geh ave dil , geh tare dil geh tave dil
Murxê seher der dave dil , lewra Cegerxwîn pare dil

RIYA RAST Û DIRIST

Ser ji xew rake binêre ro ji bircê da dere
Guh bidêre çarkenarê te bi halan û şere

Zanibe ey milletim ev dem ne ya razan û xew
Ev dema gurmîn û ceng û tîp û top û leşkere

Sed wekî Guhderz û Ristem wan bi te deng dan cîhan
Ma ne şerme , ku tu îro maye bê mîr û sere

Pir nexoşî , ev du sed sal bû li te jana zirav
Şêx û axa bûne mikrob ketne laşê te î zere

Dijminê meztir ji van bê xwendin û nazaniye
Korî û nayektî û bêbextî zanim sêserê

Ev welatê wek bihuşt bû, bûye zindan kûr û teng
Dîl û gerdenxwarî tê de bê şîbak û pencere

Ev çiyê ey milletim bê dost û dijmin bê jimar
Rêçika ku şêx û axa dane ber te , tê mere

Şêx ne dilxwazê te ye , lê rêncberê navê xwe ye
Tekyexana wî divê ku tê hebin çend kerkere

Ew bi xwe parsê dike kengî Xwedê wer gotiye
Ma keramet tizbî ye , yan tang û top û qunbere

Xaniya axê mezin herdem di ser gund re bilind
Lîs û hêlîna diza ye , wek şikefta sê dere

Ma ne bes ey milletim van rîp û xapan berde zû
Ev riya rast û diriste , bes Cegerxwîn rêbere.

HÊJ DEY NAKIN

Gelî kurdan ji xew rabin
Werin carek temaşa kin
Yekîî qence pir başe
Di kurdistanê peyda kin

Ji xew rabin gelî yaran
Werin , bigrîn wekî baran
Temaşa kin li nayaran
Li Kurdistanê meyza kin

Birayên me di vê dewrê
Gelo çawa dikin sebrê
Li ber vê zilm û vê cewrê
Hemî bindestê Etrakin

Gelek mîrên wekî Rustem
Gelek mîrên bi rengê Cem
Gelek dot û gul û cewcem
Dikuştin hêj qe deynakin

Bi rengê dêwê guhderzî

Bikin dinya bibê lerzî
Hezar rengê Kemal Fewzî
Şehîdin wan ji nû rakin

Bi rengê Sirb û Bilxarî
Ji vê rê xwe medin alî
Du sed wek Xanî û Nalî
Cegerxwîn dilbirîn şakin

JI YEWNANA BIPIRSIN

Werin dîsa ji xew zû hon şiyar bin
Digel rext û tîfîngên xwe li kar bin

Bikin cengê digel dijmin hero zû
Heta ku em bibînin ew verabû

Bibin em serbilind û hem cihangîr
Xwedan text û şehînsah û beg û mîr

Berê em bûn xwedanê tac û serdest
Di nav xakê cihan de xurt û serbest

Eger bawer ji min nakin bipirsin
Ji ehlê 'ilm û tarîxan metirsin

Bipirsin hon ji Yewnan û Firengî
Ji derbên Kurd û qîl û qal û cengî

Ji bo we dê bibêjin gotin û raz
Ku Kurd û Qurd û Xurdin pir serefraz

Hezar rengên Selahedînê kurdî
Cegerxwîn karî carek jê xeberdî .

SILAV LI SIFRA HAZIRE

Ey suxteyê bê nav û deng
Dijmin li ser balafire

Pir leşker û top û tifeng
Seyda ewe , ew mahire

Sed salin ev Zeyd û Emir
Cenge digel rîşa melê

Mertal di dest wan de bihuşt
Gurzê di dest wan agire

Şêxê ku tac û teylesan
Wergirtiye rengê Xidir

Rûniştiye l'Birca Belek
Şahê Ecem şeh Nadire

Ew sofî yê dîl û reben
Serqot û xwas û tazî ye

Digrî bi hawar û fixan
Şêxê me Evdilqadire

Carek li şêx ew nanerî
Da zanibî rast û derew

Kincê li şêx şal û qumaş
Kincê li sofî çadire

Axa bi deh gundên xwe ve
Bawer dike Keyxusrewê

Talanker û diz û keleş
Wî daye ser rêça gure

Halê me kurmanca eve
Em dê çilo serbest bijîn

Herçî ku çûye guh med-ê
Silav li sifra hazire

Seydayê rast û ronî ye
Lewra cegerxwîn namidar

Zana dizanin ew kî ye
Ên ker dibêjin kfire.

EM CEGERXWÎNÊN HER ÇAXÊ NE

Kurdistan tev kûp û bel û deşt û kel û şaxin
Dexl û av û dar û ber û gund û rez û baxin

Bi çavekî dûrbîn lê dinêrin û dilên sozdar
Sond xwarine ew ji bîr nakin her û her ta saxin

Li ser lingê dijmin û li bin canê paqij ê kurd
Di xanîkî kûr û teng û yek maxin

Ciwananê kurd û milletperweranê kurd tev
Li hawîr dinalin dilbirîn û dildaxin

Wek bilbil dinalin û wek baz nêçîrvanin tev
Lê çi bikin bindest û bextreşin wek zaxin

Millet bi xwe maye bê xwendin û zanîn bes
Her êlekê sed bend û her gundekî deh taxin

Bê mîrek û Kesra û bê wezîr û paşa tev
Şêx û mela û beg û marmij û axin

Mêrkuj û xwînxwar û hov û bêmîrêsin bes
Millet nezane , hêj dibêjî ew ocaxin

Ji berê de kurd û Kurdistan dîlin ax
Bawer bike ey kurd em Cegerxwînê her çax in.

EV AWA DOM NAKÊ

Ey dewlemendê serbilind , ma te çima ser daye xew
Pir zêr û mal û milk û gund , bo çî dixwî tim nan û dew

Carek li Ewropa binêr , herçî xudan milyonê zêr
Çaxa ko tê roja welat , zêra didin merdane , ew

Rabin li we îro xebat , çêkin dibistan , û civat
Em jî digel we bo welat , zarok bixwînin roj û şew

Îro xebat karê we ye , lewra ko şans yarê we ye
Herkes di bin barê we ye, peyvên we rast,yê min derew

Dîsa ceger min bûye xwîn, dîn çû ji dest min mame dîn
Bo min welat Şêrîn û Zîn , her şev li ser nalîn û tew

Ji Kulan Bûme Cegerxwîn

Meyger tu were em qedehek mey bifirênin
Serxoşî bibin em kul û derdan birevênin

Gazîke keçê , lê bi xwe re sazê werênin
Da em li serayê bicivin , ser bihejênin

Awaz û newaz xweş biçitin çerx û felek tev
Da xob û perîzade ji perda xwe derênin

Mestane bibin em ji xiyalên xwe xeber din
Da kul di dilê kuştîyê goran de nemînin

Zendî ji me lewma ku nekin piştî me re ew
Kêmasiyê xêzên me nivîsîne nebênin

Xêzên me nivîsîne bi xwe ayetê kurdin
Dê piştî me re ew di civatan de bixwînin

Doza ku me kir ew bi xwe Mûsa ne gehîştî
Kurdên me dizanin bi xwe rêça me bibênin

Meyger tu binê ez li dinê herwekî filim
Şûva ku me ajotiye , tovê xwe biçênin

Ger ez bimrim , axa cebana me bixwî tev
Mizgîn ji welat bo me di gorê de bişênin

Pir tîr û xedengin , ji neyara me di dil de
Xortên bi hiner dê bi xwe heyfa me hilînin

Ma qey tu nizanî , ji kulan bûme Cegerxwîn
Dermanê me ye serxwebiwîn , bo me werênin.

TARÎXA ŞÊX SE'ÎDÊ REHMETÎ

Sala hezar û sê sed , hem çil û çarê hicrî
Rabû ji nav me kurda paşayê texte Xusro

Ew Rustemê zemanê , Behramê milk û dewlet
Sê çar mehên buharê Tirkan digel wê şer bû

Çend qaymeqam û walî girtin di wê buharê
Tirka dikirne gazî aman ji destê kurdo

Zaza wekî pilngan bi dar û şûr û gopal
Berê xwe dane Tirkan gazî kirin ero- ro

Bi sûnd û soz û peyman , rabûn digel vî şahî
Bi deng û qîr û halan êrîş dibine Tirko

Dengê tîfîng û topan giha semayê banî
Xwîn bû rewan ji xortan Zab û Ferat û Co co

Hindek ji kurdê nazan xayin dibûn di dil de
Bergîl û bed û sersem , meşhûre navê Qaso

Rabûn li ber vî şahî wek pilingan diçûn hev
Tirkê me bûye dewlet , wek dewleta Holako

Wan şêx Se'îd efendî girtin di cejnê rojî
Gelek mezin digel wî xistin şerîte , yaro

Mela û şêx û begler kuştin serê di wana
Li ber tîfing û topan manendî gog û kaşo

Pîr û ciwan û bûka biskên di reş qusandin
Wan şeng û şoxeqamet , ebrû hilal û rûro

Gazî dikirne Yezdan , ya reb xwedo tu zanî
Em mane jar û mehrûm , bê mal û mêr û zaro

Sed şah û begler û mîr , kuştin ji me neyara
Namûs nema bi carek , bo şêxekanê bedgo

Pîvaz çi sor û gewre , tev tûj û noye herdem
Tirko çi dost û dijmin , dijwar û tal û her no

Min dî yekî ciwanmêr , ku ev xeber me guhkir
Yanî Se'îdê kurdî ev gotina ku tê go

Go :Em heçî we kuştin tev bûn şehîd û gazî
Herdem ji bonî kurda ta heşrê em di'ago

Saxê me dê li şer bin , herdem digel we Tirkan
Hetta ku bêne ser min , bê rabe Tirko rabû

Wellahî bûm Cegerxwîn , derdê min pir girane
Ji herdu çavê min xwîn , wek Zab û Dicle derbû

QELSEMÊR TIM DIBÊN AX

Em axin ji lewra em tim tim dibêjin ax..ax
Ax...ax... ji destê axînê sed carî ax ,ax

Axînên min kûrin , hey tên ji dilê kul
Ji hundirê min ava , nehiştin yek max

Axîn denge ji bo daxwazek giran tê
Ji axînên min şiyar bûne ta Dutax

Ew daxwaza ku li ser dibêm ax , ax
Keçe , çavreşe , wek şox û şenge kemax

Ne bes li ser dinalim , lê gelek wek min
Li ser ceng û talan û kuştin û menax

Li hawîr Tazî û Ecem û Tirk û Rom
Wê bi şûr dixwazin û em dibin kelax

Me di riya wê de laşê xwe danî ye ber şûr
Ji xwîna me sor bûne pir çiya û pir şax

Zendên me tim rapêçayîne ji bo şer
Hasinker û agir hene lê nîne nepax

Naçare em dikin axîn ey Cegerxwîn
Qelsemêr û dilkul tim dibên ax...ax

XÊZA QELEMA CEGERXWÎN

Şabaş û sipas ji bonî Yezdan
Bo yektî û xoş tifaqî kurdan

Ger çendî nedî me ew tifaqe
Lakin me heye digel 'elaqe

Behmen ku li min dikî heware
Rabûme bi lez ji nêv mezare

Dengê wî li min qewî çî xoş hat
Şewq û tereba dilê me coş hat

Em pêkve mirî li hev civa bûn
Têk de bi civanê kurdî şabûn

Em tev de diçûn sera li banî
Min gazî fikir xwedo , tu kanî

Ev raste dibên ku kurdê xemxwar
Tev bûne bira heval û nayar

Hatî ji hewa bi navê Mizgîn

Dengek bi hewes newayê şêrîn

Go raste , weye , bese tu Xanî
Rabe tu bijî di vî zemanî

Rêber tu yî , warisê te Zerdeşt
Gazî dike ser çiya û ser deşt

Ew pir hiner û xwedan wefa ye
Herçî ku dibêjî ew rewa ye

Ev Xanî ji min re kirye telqîn
Xêza qelema min ê Cegerxwîn

KA WELAT Ê AL Ê OL

Ey felek kanî li kû man ew welat û al û ol
Çavbelek kanî li kû man , bûne xanim tog û tol

Kanî ew xortên di bengî , kanî ew kalên bi dengî
Ketine bin xeşma Firengî , pir dinalin polepol

Kanî sorgul , kanî bilbil , tev de mane mest û dîl
Deşt û zozan mane bê av , tev çiya û ça û çol

Kanî bax û kanî bistan , kanî dar û kanî ber
Kanî ew rez , kanî ew pez , ka dewar û cot û col

Kanî şêr û kanî ejder , ka piling û ka egîd
Kanî roja cejn û şadî , ka li kû ne hêl û hol

Koç û koçer tev ne mane,bircû heywan hilweşîn
Ax li zozanê me rengîn , ka li kû ne kon û kol

Ka Ferat û kanî Xabûr , kanî Dicle , kanî Zab
Kanî gola Wan û Nazûk , kanî ewqas gêr û gol

Kanî Gor û kanî Lor û kanî Bext û kanî Zaz
Ka Şikak û kanî Aşît , kanî Mil û zîl û zol

Kanî Kerman, kanî Kerkûk, kanî Wan û Erzerom
Ka Kelis û ka Melatya , tev de bûne xak û xol

Wan neyaran kirne wêran tevde kuştin xan û beg
Dê ji wan bigrim bi destê xwe ku nemrim doz û tol

Ey Cegerxwîn bes bibêje fort û pesnan hilde xwe
Pir di vê rê de çirandin van 'egîdan sal û sol

RÊBERÊ ME SEYDAYÊ XANÎ

Di navbera çemê Ferat û çemê Şet
Cizîreke zirav û dirêje , yekxet

Tev çiya û deşt û dar û kanî
Kelat û sera û gund û birc û xanî

Kaniya 'Ereban Tilebyed û Ras-el-eyn
Derbasî û Amed û Qamişlo , Nesibeyn

Tirbe-sipî Dêrûn û Dêrik û Eyndîwer
Digel Hesiçe bajarên kurdin yekser

Beraz û Mil û Kîk û Taqor û Pînaralî
Sinceqa Aşît û Deşta Hesinan û Alî

Ev tev kurdin û Kurdistan welatê wan
Lê bê xîret û bindestin tev mane wek bêgan

Bêzar û xwendin û tarîx tev bêkes
Bêser û berin , ne wek Çeçan û Çerkes

Berg û zar û nav û gonê wan sed rengin
Li nav xelkê bê nav û nîşan û dengin

Her êlek çar hezar mêrin bêgoman
Hemî rênçber û cotar û şivan û gavan

Di nav her êlekê yek axa yek xwînxwar
Ne bîrbir û bêhiş û xwendin û bêkar

Gerçê wekî Rustem û Guhderz û Êzdînşêrin
Lê çi bikim ji hev re tev 'egîd û mêrin

Rojekê bîr nabin ku destên hev bigirin
Ji bona welatê xwe serbilind bimirin

Çiqasî ew mêrin , hewqasî ew merdin
Tev nandar û navdarên nejadê kurdin

Ji wan re divê yek hozan û yek pispor
Wan bigihînê hev geh bi xwendin û geh zor

Xuyaye ku Kurd bi çend sal berê Aşûr
Li ser Zab û Dicle , Ferat û Xabûr

Her bi vî awayî tev mane bê rûmet
Bi zarê kurmancî ne kolane yek xet

Tarîxên Aşûr û Kildan û hem Ermen
Firs û 'Ereb û Fireng û Rom û Germen

Ji we mijûlin , her bi kuştin û talan
Guhderz û Rustemê kurd bindestê Eyran

Kurdistan ne pîvaye , seydayê Meltebrûn
Paşayên me najimêrî Yewnaniyê Ksênêfon

Ne pêxemberên me ne Zerdeşt û Mezdik û Manî
Yek rehberê me heye seydayê Xanî

Seyda ye , suxteyê wî her Cegerxwîn
Li nav kurdaye , lê wek cihayê bê dîn

EHMEDÊ XANÎ KURD NE KIR HIŞYAR

Milletê kurd tu şiyar nabî , heta kengê ne bes
Ê nexweş wa li dinê , her tu tenê maye ne kes

Em li ser te rengê goyîn tim bi nalîn û girî
Lê bi vê nal û girînê te nedî yek du nefes

Bend û zencîr tim li gerden rast û çep tên û diçin
Dîl û gerdenxwarî ey kurd murxê bazî der qefes

Çarkenarên te bi carek hev divên û xweş divên
Lê bi تنها kurd li ber çavên neyaran xar û xes

Şûrê Şêrgoh, gurzê Rustem ger li meydan bêne der
Dê di bin lingên te dijmin , wer bimînî wek teres

Ey Cegerxwîn Ehmedê Xanî bi naqosa mezin
Kurd ne kir hişyar , ji bo çî wer dinalî wek ceres

DOZA LI NIK ŞÛR Ê PERA

Xameya çalak tu binvîse bi lez
Wa li gerdûşê dinê bû gurg û pez

Bes tu ax û zar û feryadî bike
Pesnê kurdan zû bi dilşadî bike

Şûr bi destin , tev neyar û dostê me
Bê bihayê wa li sûkê postê me

Ê neyarin , pir bi jehrin rengê mar
Ê ku dostin , hîlekarin , sehredar

Ferqê Lor û Zaz û Gor û Bext çiye
Em hemî kurd û ziman kurmancî ye

Kê diye ku milletek çend perçe bî
Her yekî bêtir ji milyonek hebî

Ka huriyet , ka 'edalet Ewropa
Dewleta Madî li kû ye text û pa

Ey civata milletan ey şah û key
Carekê pirsê ji min nakî tu qey

Ev çi Dara ye di nav xakê me de
Ev çi eywane gelo qey Serhede

Kanî Dara , kanî Kesra ka Kubad
Kanî Ezd û Erdeşêr û Tîredad

Kî dibêje têk Ecem bûn ew milûk
Ferqê naxî nêv qumaş û gemesûk

Ker dizanî ku ji Êrfa bê nîşan
Tev de kurdin ta biçîte Kermanşan

Vê bizane tu jî Cegerxwîn ey bira
Lê bizane , doz li nik şûr û pera

DE BIGIRÎ LI SER TAC Î SERA

Ey dil li qeraxê çemê Amed rûne sergerdan
Rind çavên xwe veke , temaşa ke welatê kurdan

Li bajarê Amed çikandin çend sêpî
Bi wan ve daleqandîne cindiyê Zazan

Li alîkî tac û teylesan bê xwedîne
Li alîkî kolosên kevej ketine bin lingan

Ji bêrîka xwe destmalekê derxe û çavên xwe
Paqij ke , ji wan hêstirên xwe wek tav û baran

Destên xwe li ber guhê xwe deyne û guh bidêre
Li dengê Axtî ku dibêjî her bijî Kurdistan

De bigirî bi dengê xwe ê zîz tim bike gazî
Ey Amed , ta kengê bijî tu bi van kul û derdan

Wek te xwînxwarin, Agirî û Dêrsim û Sasûn tev
Wek te diljarin , Tor û Bext û Berzan

Wek te bindestin çiyayên Şingal û Hemrîn
Wek te reş girêdaye Sefîn û Girdê Seywan

De bigrî û binale ey şarê Amed ey xwînxwar
De bigrî li ser tac û sera û textê Merwan

Ax birano , ez nexweşim , nexweşê welatê xwe
Derdê min jana zirave , serxwebûn derman

Ezê bimrim bi vê êşê her eve daxwaza min
Teneşoyê min çêkin ji textê ber derê zindan

Darbesta min çêkin ji darên sêpiyên Amed hem
Qerqerê min çêkin ji teylesan û şal û şedan

Dixwzim min bişon bi ava Dicleyê Amed hem
Ji ber gulavê li min bireşînin hêstirên keç û bûkan

Eger li min negrîn govar û rojname û tarîx
Bila li ser min bigrîn çend Dilşah û Perîşan

Ma kî wê nebêjî sed xwezî me bi dilê Cegerxwîn
Ku ez li goristana Amedê carek bibim mêvan

VAYE RÊ

Bese , ey korê derewker , vaye rê wer bide ser
Destegîrê te me îro , te ji rê naxime der

Tu çilo karî herî , tim tê li pêş av û çirav
Şev û şûv tev de reşin , hem te ne dar û ne rêber

Dest bi destê yekî kore , ew nezan û tu nezan
Dane ser yek xaçerêkê , me li pey hev ker û ker

Ez ji korê xwe re bêjim çi rewaye tu diçî
Wê li pêş te yekî kortir , ji te hem bê ser û ber

Ji te re eşkere nakî doz û daxwaz ji binî
Were nik min , ji te re da ku bikim zêr û zeber

Dev ji gor û kodikê berde bigir şûr û kevan
Tac û gewher tu li ser deyne, bigir gurz û kemer

Navê Keyo tu vejîne weke Rustem bide deng
Pesnê Şergo tu bixwîne , çi dixwazî ji 'Emer

Ev çi şêx û çi melane , çi keşîş û çi feqîr
Ev çi mizgeft û çi dêrin , bese Laleş me di her

Bese koro , tu ne korî , lê li pey kora diçî
Tim dikêşî tu ji dil axîn û sed ax û keser

Tu welatê xwe dixwazî , ji me çêtir wekî xwe
Te girêdane li dorê du hezar sênc û çeper

Ey Cegerxwîn bes bibêje , kî heye guh bidî te
Ji hewar û keser û dengê te dil tev bû keder

***HEKE MEZIN RANEBIN
EM Ê HÛR RABIN***

Begler û paşa û axa , rîsipî û muxtar
Xudanê bircê belek , bax û rez û cot û cobar

Her yek bi dilxoşî û serfirazî û bê hoşî
Li cihan dijîn bi vî terz û awayî bêzar

Qet kes li me zarokan pirsê nakê carek îro
Her çendî ji naçarî em dikin qêrîn û hawar

Em kurd îro belengaz û jar û bêxwedîne
Kurdistan qumaşe welê jê re nîne xerîdar

Di destê me de heye pirtalekî taze û pir çak
Lê her wekî Xanî gotiye :Pir kesade bazar

Ger hev negrin kurmanç bi tevayî yekdil
Bê fêdene îro ev gotin û çîrok û eş'ar

Ku her yek ji cihê xwe hûşyar bibin bigrin şûr
Karin û ji wan tê welakin bûne sersar

Em kê m xistin şêx û mela , û began tev
Lew em ji hikûmetan îro nayêne hejmar

Berê em hikûmateke cihangîr bûn li dinya
Wer temaşa bike eywana Kesra , neqş û nigar

Bi vî awayî şêx û mela û axa û begler tev
Nema me bixapînin , em tev ji xew bûne hişyar

Em milletê kurd tucarî minnetê hilnagirin
Em belengaz bûne serefraz û ji hev re xemxwar

Lê hikûmetên Ewropa ji me re destûr nadin
Da em bigerîn li Kurdistan, wek feleka dew-war

Em canê xwe didin , qet terka Kurdistanê nadin
Lewra pir xweşe deşt û newal û çiya û zinar

Hemî gul û yasemîn û benefş û rîhan
Hîncas û tirî û mişmiş û hem hinar

Derya gewher û kîmiya , û gaz û kaniyên neft
Aş û avî û bistan û zevî û mêrg û robar

Îro şêx û begler û paşa dixwin lew xem naxwin
Xwarina wan birince , xwarina me çiye , savar

Ew radizin di bircan de , li cem zerî û gewran
Em radizin li cem pêxwasan , di kuncikên tar

Xanîkî min heye pir kûre wekî çala Bêjen
Dirêjî û panî çar gaz heye bi gazê ne çar

Li alîkî kûz û mirîşk û nivîn û firaxin
Li aliyê dinê agir û serşok û zarok û çend dar

Ez nadim bi avaniyên Selahedînê kurdî
Ku li Şamê ji me re bûne fexregah û asar

Li nav kurdame , ne weke Hacî Qadirê Koy
Li welatê Roman di binê zindanê de pir jar

Kurdistan pir xweşe , çawa em dibêjin her gav
Eynik û eyndar, pêkend û minar wek textê xunkar

Binêrin li Ewropa û Emêrîka û Asya tev
Hon nabênin ji bil me kurda belengaz û rûsar

Em ne ê vî qasî ne , welê em bê xudanin ey
Birano roj di cîkî teng de li me çûye êvar

Em bi hev re bê tifaqin , lewra em kêmin îro
Ji her çar terefan dest xistiye nav me nayar

Êzîdî çiyê Mesîhî çiyê wiha renga Misilman
Qey tev ne kurdin , ya xud ne bavikin her sê par

Alem tev bûne xwedanê sin'et û dewlet û hikmet tev
Em kurd tenê mane belengaz û pir jar û bêkar

Bese eger hon mezin ranebin em ê hûr rabin
Ji berê de mezinan şûr avêt biçûkan , da dar

Cegerxwînê jar ta sed salî bêjî û binvîsî
Xelas nabin gotin û şîret , lê 'aciz dibin guhdar

EM Û GUR

Ey destbirakê gur , hûn jî weke me mêrin
Lê hûn gamboxene , hevalê piling û şêrin

Em û we hevalê hevin , bi belengazî
Em bi roj dîkin qêrîn , hûn bi şev dîkin gazî

Em kurd û gur yekin , ya destbirakê hevin
Em jî weke we , tim li ser çiya direvin

Me jî weke we dî germ û serm û dûman û toz
Kî jî me hate kuştin weke we ma bê doz

Şênahî ji xelkê re ji me zinar û çol
Dijminê we lawê Fendo, dijminê me lawê Mexol

Daxwaza me Kurdistanê , daxwaza we tim pez
Hûn jî weke me , heryek dibêjî ne tukes ez

Em destê xwe bidin hev , li ber dijmin bibin yek
Qet zora me nabin ev dijmin û ev seg

Hov û mirov ji xwe re destbirak û heval
Em û hûn bê mal mane , lewere bê xaltîk û xal

Kurd û gur herdem digerin bûne keleş û diz
Belengazin , pîr şerme bo Ehreman û Hirmiz

Gur belengaz , gerdexwar , dilbirîn
Kurd bêçare , giş bimênin Cegerxwîn

JI XAMEYA MIN RE

Ji xamê re min gotî ey xame-tîj
Li ser rûyê kaxez bi qêrîn û qîj

Di fermanê rabe , tu çak û çeleng
Li kurdan biqore bi hawar û deng

Divê ku tu kurdan ji xew rakî zû
Ji ba min , ji wan tu bikî arezû

Bibêje ku herkes bi min bûn mirov
Di qada xwe de hon tenê mane hov

Erê xameya nav-şîrîn û şîrîn
Ji ezman te girt ta gihiştî zemîn

Buhayê te arzane , sê çar firing
Tu çêtir ji top û ji tang û tîfing

Çi dermanê top û tîfingaye , rev
Bi derman birînên te nayêne hev

Bi te ez nijadê xwe hişyar bikim
Bi carek li cenga neyar kar bikim

Bi top û tîfing û bi tang û şinar
Ji hawîr bi hev re herin ser neyar

Li pê wan biqorin bi halan û hay
Ji ber me ku bişkên bi ay û bi way

Ji sînor û qada xwe derbas bikin
Ji nû ve hemî kes me xweş nas bikin

Bibî yek dîlovan ji kurdan serek
Li wî tim bibin kom , sed û neh gerek

Ji wan çend mirovên ku zana û jîr
Vejêrin , ji bo me , bibin xweş wezîr

Li her gundekî çêbikin xwendegah
Ji wan derkevî leşkerê xweşpenah

Bi xweşxwan biqîrin dilê ateşîn
Li ser her derê al bikin bawêşîn

Li min xort bibin kom bi dilpaqijî
Serê wan ji gewher bihîlim tijî

Ezê oleke pir ciwan çêbikim
Ji bo ez di wê de ewan rê bikim

Bi rastî bi hev re herin wek bira
Menêrin li nav û li gund û pera

Heçî ku di roja welêt rakevî
Ji ser text divê ew bi xwe dakevî

Bizan xameya nav ciwan û ciwan
Ku îro me nîne tu nav û nîşan

Eger kurd nebî serbilind û firaz
Ji bo me çî hêjane şadî û naz

Wekî ku me gotî eger wa bibî
Jin û mêr hemî kurd bi te şa dibî

Di xan û sera de tu şêrîn dibî
Li sînga ciwanan tu şêrîn dibî

Bes e , xameya nav-şîrîn û şîrîn
Ciwan-im ji bo çi ceger bûye xwîn.

KURDISTAN IM KA

Bax û bistanîm ka
Dijmin tev girtin ax
Em anîn cihan wê
Lê me zû ew berda
Geşt û seyranîm çûn
Çavê-m li xurbet ma
Guh nadim ê çû do
Te ji bîr nakim na , na ,
Min ceger tev bû xwîn
Bê tac û bê Kesra

Ax gulistanîm ka
Ax Kurdistanîm ka
Em kirin insan wê
Ax Kurdistanîm ka
Heyran xan-im çûm
Ax Kurdistanîm ka
Şev diçî zû , tê ro
Ax Kurdistanîm ka
Bê xwendin û zanîn
Ax Kurdistanîm ka

DERDÊ MIN KÛRE

Derdê min kûre , wek çemê Aras
Leşkerê xem her wek şahê Ebas

Di rêça te de me dane kuştin
Gelek çeleng û fêris û mêrxas

Jar û gerdenxwar , tev mane bindest
Hezar Rustem û Egîd û gernas

Dwazde emaret me kirne wêran
Ketin bin lingê Selîm û Îlqas

Hemî xudanê zêv û zêr û tac
Îro tev mane tazî û pêxwas

Navê û dengê kurd dinya tev de girt
Me xwe windakir , em mane nanas

Axa kurdistan gelek wek Idrîs
Anîn dinyayê zana û çeknas

Zanim pir xweşe , tev bax û bistan
Şax û Şeqlame , Kercos û Bagas

Elmaz û gewher Cegerxwîn mefroş
Şivan çi zanin gewher û elmas

FALA QEREÇIYÊ

Rokê yeke qereçî
Reş û pêxwas û birçî

Kincûl kevn û zîvarî
Bi dest darek çinarî

Bejinzirav , pîr û req
Dev û lêv û rû bi deq

Keça wê l'ser milê wê
Serjêr bûn hingilê wê

Derewker û hem bê ol
Di ber pişta wê de pol

Mêr û jinê nava gund
Lê bûne kom , weke kund

Her yek jê re tiştêk bir
Pîrê fala xwe vekir

Wan çi got û wê go tew
Fala pîrê tev derew

Paşê hate mala me
Ka geşt û sersala me

Min jî da-yê hinik ce
Wê rahişte polê xwe

Polê kevn û pir xweşik
Tê de hebûn sê qulik

Tilya xwe min danî ser
Pîrê xwarin çend keser

Pîra weke melkemot
Nêrî pol û paşê got:

Ey seydayê Cegerxwîn
Fala te weke dûrebîn

Te barekî pir giran
Daye ser xwe bê guman

Ev ne barê yek û do
Dev jê berde bese lo

Ji bo bar û karê te
Hemî kes neyarê te

Kurmanc tev de mêr û jin
Ew ji bona te dijmin

Te divê ku ew bibin mêr
Xwedan text û tac û zêr

Bi yek can û dil û deng
Digel dijmin bikin ceng

Tev de bidin soza xwe
Zû bixwazin doza xwe

Weke mêra bibin yek
Bi dest bigrin gurz û çek

Li ser çîyan bibazin
Doza xwe tim bixwazin

Ji Kermanê ta Ferat
Mûsil bigrin ta Xelat

Yek serdarê xurt û jîr
Li cem rûnin çend wezîr

Ji bo kurd û Kurdistan
Ava bikin dibistan

Da bixwînin keç û kur
Çêkin top û balafir

Xwendewarên qenc û baş
Li pêş leşker bikin marş

Wek seydayê Cegerxwîn
Bikin hawar û qêrîn.

MA TÊ LI SER KÊ BIGRÎ

Xanîkî reş tê de rûniştiye kalekî rîşîn
Çav şil û kezeb şewat û dilbirîn

Şadî û xweşî dijmin û kul û derd dost
Saz û naz jê dût û hemnişînî wî nalîn

Yek axînê wî bihuştê dikî herwekî dojah
Yek nalînê wî biharê dikî herwekî Havîn

Li ber kelaşê kur li dor lêlê û hem lolo
Zerî hêstira dimalin û çavreş û perî digrîn

Kalo bi kul û derde , xanî lê bûye zindan
Kula kezebê kûre , lê ne wek welatê şêrîn

Evqas begler û paşa bi destê dijminê xwînxwar
Canê xwe sipartin axa cebana wek mîr Ezdîn

Ka mîrekên Baba û Sora û paşay Rewandiz
Ka mîrekên Cizîr û Temir paşayê zengo yê zêrîn
Gelek wek van dijmin tev dane kuştin
Ma tê li ser kê û kê bigrî ey seydayê Cegerxwîn

DERWÊŞ

Dema xişta çûye ,dema tang û tope
Irbanê bavêje dijmin qope-qope

Ev rêça hûn tê de , rêçek xwar û kêr e
Rêça serxwebûnê çî xweş rêç û şop e

Çima wer nezanî , bi xişt û irbanî
Ji devê wer bûye hêjî hope hope

Cobarên zanînê tev gihane dijmin
Ê me yek cihoke ew jî yek dilope

Ey derwêşê nezan dizê jîna kurdan
Dermanê nezana tenê zanim çope

Cegerxwîn dibêjî lê hun guh lê nakin
Dema parsê çûye dema tang û tope.

QULINGÊ PERŞIKESTÎ

Zivistan hat , pir xweşe ev Zivistan
Berfê kilisand ev çiya û zozan

Geh bi kulik tê , berfa sipê wek şîrş
Û geh li ser reprepa baran

Xumîn û nalnale , sed newal û sed co
Gelî û bandev , miştin jî mij û moran

Xurmîna peza kovê tê li ber daran
Xweş qeqeba kewê nêre , li ser latan

Bayê kur tê , sergerme , çelenge dijmin
Ji ber wî dihejin wek min çilpiyê daran

Li jor tê dengê qulingê perşikestî
Rê windaye , şop û rêç lê bûne leylan

Ji refê xwe mayiye ev qulingê bextreş
Wek min dil bi kul û derde bê goman

Nizanî qir û serma heye ev dil-kul
Kanûn û Sibat lê bûne wek Hezîran

Ev quling , qulingê welatê me ê jor
Lîs û hêlîn dijminan tev kîrîne wêran

Qulingê me warê xwe berdaye naçar
Nema karî , vegerî wek mirovê bêgan

Nêçîrvanê mêrkuj devê tîfînga xwe
Dayîye pêşîra qulingê min , hey aman

Li jêr û li jor , li rast û li çep hawîr
Têne qulingê min bi qêrîn û halan

Herê qulîngo , ji refê xwe qetiyawo bes
Em bi kû ve herin , kuştîne , yan zindan

Lê metirse ev feleka xwar û tim xûz
Geh dikî Payîz û geh dikî Zivistan

Ne tenê dilkulî , qulîngo û ne tenê ez
Vegere Ararat û Sasûn , nav kurdan

Li xortên gerdengaz meyizêne tev dilkul
Tazî û pêxwas , birçî û bê dextl û dan

Li ser wan balafirên dijmin dirêsin
Li jêr gurmîne , dengê tîfing û topan

Sêpî li Kurdistanê çiqandine herdem
Bi wan ve daleqandine torinên kurdan

Qulingo , ma ez çî bêjim ji me re pir şerme
Ku em birevin , ji welatê xwe ê Kurdistan

Tu dilbirîn û ez Cegerxwîn , em çî bikin
Nejadê kurd nezan û reben û xezan.

PÎRA TORÊ

Hilkişîme çûme jorê herdu rex min bend û rez
Min dî pêrek tê ji Torê ker di ber de tê bi lez

Hate nêzîk rojbixêrek da û wek min dil bi xem
Pîrebî bû por-sipî bû , taqî-reş bû rû gewez

Min ji pîrê xweş dipirsî ey metê tu ji kû ve tê
Go :Ji Sêrtê diçme Bêrtê , xûniya Romê me ez

Xan û eywan kirne wêran mêr û jin ser jêkirin
Min go:Pîrê qey tu kurdî?çûye tilyên xwe bi gez

-Belkî benda rez bi guh bit dengê xwe pir hilmeke
Pir ditirsim ez ji derbê singûyê Roma teres

Min digot , axa û beg , wê go kurê min guh medê
Ew şivanin sermiyanin dane gur wan col û pez

Min kurek تنها heye ew şandî bajêr medresê
Wî du sê pirs bo me gotin pê helandin cerg û bez

Gotî dayê em dixwînin wek Cegerxwîn gotiye
Zû bixwînin hev bibînin biçne Kurdistan bi lez.

DÎNÊ ME TÊTE ZANÎN

Nifrînekê ji Yezdan dikim , tu bêje amîn
Şêx û melayê kurdan belengaz û geda bîn

Lewra yekî ji wana qanûn bi zarê kurdî
Ji bo me çênêkir qet , ji ber vê em nezanîn

Xwe pîr dikin di wed'ê hem serf nehwa û mentiq
Bê zar û xet û xwendin , li nav xelkê dewarîn

Payiz û hem Zivistan her sê mehên Biharê
Herdem dikin mitala , daxwaz ji wan re Havîn

Herdem dibên em in ê ku warîsê nebîne
Lê def û çerx û govend wan kirne ayîna dîn

Dibên eger bi kurdî ilim ku bête xwendin
Em dê bibin Qizilbaş Kurd û Bilxar û Maçîn

Feqî bi xwe nezane , seyda dinêrî qamûs
Heryek bi dil dibêjin em miftiyê zemanîn

Bi kurdî ger bixwînin bê renc û bê giranî

Bê qeyd û şerh û haşî cahil bi xwe dizanîn

Dînê me tête zanîn bi her ziman û her xet
Bi kurdî yan firengî , yaxud bi xetê latîn

Wel-lahî bûm Cegerxwîn ji derdê şêx û seyda
Qelem digel ziman-im her dem bi ax û nalîn.

SERXWERABÛNA MIRÎŞKAN

Li welatê me Xerza
Dîkek hebû şehreza

Rokê ew çû nav dîka
Ji wan re go hêdîka

Rabin bêjin mirîşkan
Bes xwe bidin enîşkan

Dîk û mirîşk bûne kom
Berê xwe dane cem bûm

Leşker tev de bûne lek
Hin çeleng û hin kulek

Berê xwe dane çolê
Tevlî koç û tev êlê

Teyra dî ku nagehan
Hatî leşkerkî giran

Tev de firîn ji malan
Berê xwe dane balan

Ew jî li hev bûne kom
Yekî rabû gote bûm

Ey padîşahê teyran
Wey serbilindê Tûran

Rabe ser xwe tu mîro
Ji bo me bêje îro

Ev leşkerê bêjimar
Gelo heye jê zerar

Bûm kenî û gote wan
Ba kin bazê pehlewan

Hudhud rabû serefraz
Wî çû bi lez gote baz:

Go rabe ey tu bazî
Şeh îro te dixwazî

Baz çû cem şeh li banî
Destê xwe l'ser hev danî

Go ey xwendekarê min
Zû li min ke barê min

Bûm gote bazê xwînxwar
Bi lez rabe here xwar

Bazî rabû weke şêr
Firek da xwe hate jêr

Bazê terî bi rêşî
Hate cem dîkê pêşî

"Olan sen nêrelîsin?"*
Go em xelkê Bedlîsin

"Sîzîn bûrda ne îş war?"**
Dîk xeyidî lê da dar

* yanî : kuro tu ji kû ye?

** yanî : Îşê we li vir çiye?

Bazî şehda xwe anî
Dîk jî darê xwe danî

Go bi zor û bi gazin
Em heqê xwe dixwazin

Baz go kî ye serleşker?
Go tu nizanî ey ker

Ezim paşa , ezim mîr
Ezim şahê cihangîr

Bazî çû cem dîkê dî
Dî ku ew jî wekî wî

Tevan go paşa û mîr
Kesî ne go ez wezîr

Nefer bûne yûzbaşî
Heta giha ê paşî

Bazî rabû çû banî
Li ber destê bûm danî

Tilûr tev lê bûne kom
"Qale : Ya ey-yûhel qewm"

Ev hatine ji mala xwe
Divên istiqlala xwe

Bûm go : Bazê dilawer
Gelo kî ye serleşker

Go : Tev paşa û mîrin
Bê wezîr û gizîrin

Bûm hêdî rabû ser xwe
Taca xwe da serê xwe

Go : Bi taca serê min
Kes nîne hemberê min

Rabin wek pehlewana
Dê em herin ser wana

Hatin teyrên dubirak
Ba kirin kund û qirak

Go : Hon werin binêrin
Ka em îro çi mêrin

Dîka xwe da enîşka
Bû qîrqîra mirîşka

Go : Fermana we rabû
Koma wa j' hev belabû

Ê ku kuştin ê ku man
Hatin gundan bê goman

Wan jî weke me kurdan
Destê xwe j' ber xwe berdan

Elok û tûtik û qaz
Tev de bûne belengaz

Tev de ketin koxê reş
Çîroka me ji were xweş

Wek seydayê Cegerxwîn
Hemî bûne dilbirîn.

ŞEHNAMA ŞEHÎDAN

Dixwazim ey dilo jaro bi çakî
Herî mîrên welatê me tu rakî

Bibêje ey şehîdên dîn û millet
Bese rabin , serê roja me derket

Beg û axa ji we îro digazin
Bese rabin , wekî mêran , merazin

Dilo jaro , ji Xalid beg re bêje
Bi serbestî tu yek nitqê birêje

Bibêje Xalido , rabe derenge
Hemî kurdan bi hev re daye denge

Ji wê rabe here bêje Fûad beg
Ji kurmanca re rêzanî , tu bê şek

Qelem fêde dikî îro tu rabe
Xewa şêrîn ji bo me pir ezabe

Di vî wextî kesê wek te ne zaye
Belê çi bikim ji min îro cuda ye

Dilo bêje Kemal Fewzî tu kanî
Tu dilxweş be , bi van rojên ciwanî

Dizanim ku di vî wextî tu rabî
Welatê me ji xwînrejan cuda kî

Dilo , Êsîf Ziya rake ji gorê
Bere kuştî bicarek bidne dorê

Ji bo kurdan bikin cehd û xebate
Hela rabin sibe 'îda welate

Riza rabe cihan bûye serefraz
Di dinya mane تنها em belengaz

Binêrin hon cihê textê Şerefîxan
Xerab bûye ji destê lawê Tûran

Eya Salih begê Hînê heleste
Welatê me li ser te jar û mest e

Bi destê xwe tu bigre şûrê kurdan
Bi dev bêje ji bo me we'zê quran

Dilo rabe bibêje hacî Extî
Bira rabe xwedanê text û bextî

Kurên te ev dikin qêrîn û hawar
Ji kurda re hemî bûne fedakar

Licî rabe , ji cî rabe Heqî beg
Li şûnbazan dixwînin hacî legleg

Welatê we xela rakir li şêran
Niha seyde ji bo kundê şikêran

Were Xeyrî begî rabe ji Dêrsim
Ji te halê welatê xwe bipirsim

Herê ew maden û bax û rezana
Gelo raste ketin destê nezana

Bese Rasim tu rabe ey efendî
Bixwîne tu ziman û zarê zendî

Binêre xweş li vê cehd û xebatê
Ji rojava hetanî rojhelatê

Ji Hîzanê tu rabe ser xwe Birhan
Tu birhanî , ji bo dawa me kurdan

Bi navê te dîkin cehd û xebate
Netîca me belê tola welate

Were rabe mi'ellim tu ji Pîran
Ne Pîrane , belê pîre ji derdan

Gelek jare ji ber derdê kurên xwe
Xerab kir xanûmanên hundirên xwe

Teyib Alî werin carek şiyar bin
Qelem bigrin li şînbozan siwar bin

Belê zanim ku em pêk ve bibin yek
Emê gogê berî xelkê bibin şek

Were rabe Silêman lawê Ehmed
Welatê te hemî Zozan û Serhed

Bese rabe , ji bo te hatî Ferzend
Belê Ferzendekî Rustem , hinermend

Were rabe Efîf beg wek egîda
Li meydanê bidin xar û cirîda

Eşîra Heyderan û hem Celalî
Ji meydana kemalê mane xalî

Bibêje Êsifo rabe derenge
Li her alî binêre qal û cenge

Welatê te hemî mêrg û bihuşte
Delalê min tu rabe çaxê geşte

Dilo Xalid begê Êsif bibêne
Ji xew rake Kerem beg pê re bêne

Bibêje ey hinermend û serefraz
Tu rabe bo te hazir bûye daxwaz

Were ey şêx Se'îdê pir minewwer
Bese , rabe tu îro ey dilawer

Zemanê te ne ew çaxe tu razî
Bi serbestî tu heqê me bixwazî

Belê wextê tîfîng û top û şûre
Ezîzê min necata me ne dûre

Tu Evdilqadirê şêxê li Nehrî
Di alem de tu menşûr û bi fexrî

Kerem ke rabe ser xwe ey tu serwer
Ji bo kurda tu rêzan û tu rêber

Tu Şemseddînî roja dîn û millet
Ji Qamişlo tu rabe pir bi himmet

Belê zanim ku qehra te çi doje
Were cergê neyaran pê bisoje

Were şêx Evdilahê Melekanî
Şehîdî , tu di nava melekanî

Li zozanan tu binêre li xwîne
Li canê me tu nabênî birîne

Were şêxê me Eyûbê bi semax
Binêre tu li zozanê Qerejdax

Hemî gund û hemî kanî hemî war
Xerab bûne ji destê zilm û nayar

Werin rabin gelî şêxên di Çanê
Binêrin hon li vê axirzemanê

Felek bê bexte , lewra xûz û xware
Heta îro bi kurdan re ne yare

Were şêx Evdilahê Narikî zû
Binêre tu li me yek carekê zû

Welatê me wekî aşê neyara
Serê kurda dihêrit her bi bara

Were ey şêx Şerîfê sahibê dîn
Ji kurda re belê zanim tu dûrbîn

Tu bawer be honê rokê bibînin
Emê heyfa xwe dê carek hilînin

Dilo jaro here nik Evdirrehman
Ewe şêx û şehîdê dîn û îman

Tu geh bigrî , tu geh pê re binale
Belê şêxê te pir qenc û delale

Hezar hêstir bi yek çavî birêje
Edeb bigre li ber wî jê re bêje

Cegerxwîn bo te herdem pesindare
Hezar rehmet li gorna te bibare

Ji Tepê rabe ser xwe ey tu seyda
Rihê şêrîn ji bo kurdan te key da

Çilo sebra te tê îro di gorê
Birayên te ketin bin destê zorê

Were Batûyan Emer axa , delalo
Li halê me binêre ey tu xalo

Ji bo we pir fehêt û 'ar û şerme
Kurên Cengîz bicarek têne ser me

Were rabe Fetahê hacî Delî
Welatê te hemî zozan û gelî

Binêre tu li welatê jêr û jorîn
Hemî kurdin , kurên Behramê Çopîn

Temir axa ji Hîzolî tu rabe
Binêre tu li bextê me xerabe

Belê îro hinek yare ji bo me
Belê çî bikim ku êvare ji bo me

Were Êsif begê Zazî bi gorî
Bidêre guh hewarek tê ji Sûrî

Heçî kurdin wekî Rustem kurê Zal
Welê çî bikim , nehin hal û nehin mal

Were rabe tu Seyfullahê hînî
Tu dê halê welatê xwe bibînî

Welatê te kete destê neyara
Heçî kurdin li ser şax û diyara

Dilo jaro bi Yado re xeber de
Bila rabe mecala qewmê kurde

Were carek li kurda em binêrin
Hemî xort û piling û şêr û mêrin

Were rabe ji nav Botan tu Gurgîn
Tu dilxweş be , ji bo te hate mizgîn

Birayên te şiyar bûne bicarek
Di nav wan de nemaye qet neyarek

Erê Sebrî kurê Faro tu kanî ?
Gelo dîsa li ser şax û çiyani

Belê zanim di gorê de dinalî
Tek û تنها û jar û bê hevalî

Ji Erxen rabe Şewqî pir bi şewqî
Ji kurda re tu dilxweş û bi zewqî

Binêre tu l' welatê me diyarin
Hemî kurdin li ser wana firarin

Ji nav qewma tu rabe ey Mihemed
Hemî kurdin , ji nik te ta bi Serhed

Wekî te ew hemî şêr û pilingin
Bi yek carî bi qîl û qal û cengin

Heso Têlî Birahîm beg tu rabe
Li zozanê Eraratê xuya be

Bijî dîsa bijî dîsa Birahîm
Ji kurda re tuwî dîsa Birahîm

Dilo bêje Elîcan û Seyidxan
Şehîdin hon , belê xwîna me kurdan

Belê zanim cihê we pîr bilinde
Bira rabin xewa şêrîn ne rinde

Ji Tewfîq û hevalên wî re bêje
Heçî kurde , wekî me xwîn dirêje

Bi qurbana we bin sed şah û kêxwe
Digel mal û eyal û zarowên xwe

Dilo bes bes , xelas nabin 'îbarat
Hezar rehmet li zozanê Erarat

Hene têde şehîd û şêx û xazî
Ne wek şêx û şehîdanê mecazî

Belê sûndê dixwim carek bi Laleş
Bi Zardeşt û bi roj û heyv û ateş

Bi Ehremen , bi Hurmizgah û Yezdan
Şiyar bûne belengazên di kurdan

Tifing çûye , niho dor hate xame
Xewa şêrîn li çavê me herame

Binêrin hon li zozan û diyara
Hemî sorin , ji ber xwîna 'ezara

Keç û duxt û ciwan û qîz û bûkan
Ji derdê me ketin rengê pepûkan

Ne bes kuştî evin lê em nenasin
Di Goran de , di Loran de çiqasin

Ji wan dûrim , wekî korim di tarî
Hezar rehmet li gora wan bibarî

Belê roja ku kuştî çûn wefate?
Çi xweş roje , wekî cejna welate

Ji wê rojê Cegerxwîn û cegersoz
Bi qurbana we bim , 'îda we pêroz.

NEZAN BÊ ÇO NABÊ HIŞYAR

Bese ey kurd ji bo me ev qeder ar
Ji dest derket me tac û dewlet û dar

Me bext û talî û fersend bi reş tîn
Kesî dî ro li nîro bûye êvar

Ji xew rabin gelî mêran û girdan
Temaşa kin li kurdê jar û xemxwar

Wekî Rustem werin cenga neyaran
Ji guh bavîn dirav û zêr û dînar

Hinek rûnîn li ser textê Med û Goş
Hinek rengê me rakîn deng û hawar

Bi şîret ez ji kurdan re dibêjim
Nezan bê ço tucarî nabe hişyar

Cegerxwîn destevala hate meydan
Dikê qîrîn ji lew bû dil birîndar.

KONÊ REŞ

Konê reş bi pişkoj û rewake û çît
Bi pêşmal û perde û pargon û şerît

Di bin de çewal û tejber û kulav û nivîn
Bi pez û deve û hêştir û dewar û mehîn

Kebanî sipîdê radibî pir çelenge bê xew
Sêpiyê li dar datênê û li dar dixî meşka dew

Bi dest navkil û du lewlebin û di bin re mexmer
Mast dibî dew û bi ser dikevî nivişkê zer

Nivişkê xwe , xwê dikî û tavêjî binê hîz
Li welatê jêrî hîze , li welatê jorî dîz

Sivika hindirû keçe , yan bûke yaxud qerwaş
Benik bi desta û tûrê rengî li paş

Kom dikî quncik û sitûrik û sergîn
Malxo rûniştiye Çeko , Ferzende û Gurgîn

Pez tê ser dana û bêrîvan diçin der
Şivan pez dikî kom û serbêrî li ber

Şîr didoşin vedigerin ciwanik û pîr
Kod bi desta û li nav piştê 'eyarşîr

Êvarî agir û pêtî geş dibin li nav konan
Wek çiraxê û loks yan sitêrên li ezman

Rencber û malxo bi tîfîngin bi qîrîqîr û gizgiz
Terşê xwe diparêzin ji dijmin û gur û diz

Çend rojan li xwarê xwe dimênin ew koçer
Bar dikin hêstir û bergîr û huştir û ker

Bi 'ir û zir deng ji wan tê geh bi şêhîn û kalîn
Koçer diçin , siwarin ; xort û kal û keçên narîn

Wardozi tim diçin digerin li waran
Dengê pez tê kalîna berxa û warîna karan

Kona datênin şerîta vedireşênin paş û pêş rind
Li pişt hev rêz dikin wek bajar û gund

Mêkut radibî ser serê sing û di bin re pêwend
Pevdiçin pêşîr û benî û quflik û bazin û zend

Diçêrênin kulîlk û hoşib û gihayê rengreng
Li wan dibûrin sal û dem û gav û çax û beng

Bi şadî û dilxweşî dimênin bê keser û bê şîn
Li cihan temaşa nakin ey seydayê Cegerxwîn

XANIYÊ COTYARA

Xanîkî kûr teng , li dor çar dîwar ,
Li ser wî pûş û li bin beş û dar

Sifirne û şirik bi kunc û eywan
Bi kulek û refik hem bi nêrdewan

Her çar dîwarên wî ji ax û av
Mal û sermiyan zar û zêç û nav

Kulav û balîf û doşek û mitêl
Beroş û mersef , hem teşt û hem sêl

Qadûlk û kodik kaxik û hîzik
Meşk û 'eyarşîr , cewdik û dîzik

Misîn û legan sênî û rûnpêj
Moxil û bêjing , serad û girbêj

Hestîf û maşik , tîfik , xaçirgan
Bêr û zembîl û bivir û dûstan

Kevçî û kevgîr , derxwîn û berfmal

Heçî û werîs , werqîl û çengal

Xaş û bendek û çewal , tûr û têr
Şûjin û derzî , cawbir û hem kêr

Di ber zavê de xencerek nêriz
Li serê malxwê zêr -taca Hurmiz

Keçik werdigrin şar û kesrewan
Di ber datênin çiçek û reyhan

Dilxweşin her wek Sitî û Tacdîn
Cegerxwîn welat , man wek Mem û Zîn

XURTIYA YEKÎTIYÊ

Hero şêrê Silêman
Diçû şarê mûristan

Ewê şêrê neynûk-koj
Bajar li wan dikir doj

Bi wan pencên xwe ên tund
Wêran dikir li wan gund

Bi vî karî dext û dan
Ji wan distand bi talan

Kavil hiştin ,şar û sûk
Kuştin zar û zêç û bûk

Li wan çawan bû hawar
Li ser hev bûn kar û bar

Ne axa man ne jî beg
Teva şora xwe kir yek

Tev de rabûn , yekî jîr
Ji bo xwe re kirin mîr

Dane hevdi soz û bext
Jê re anîn tac û text

Hemî çûn ber derê wî
Sonda wan bû l' serê wî

Tevan çepkên xwe kutan
Bijî , bijî mûrîstan

Mîrê wekî Sikender
Ji eywanê hate der

Ewî mîrê dîlovan
Bi serbestî gote wan :

Ez dixwazim zîv û zêr
Da ez herim gilyê şêr

Zîv û zêr û dil û can
Dan-ê çû , cem Silêman

Bi wan lingê xwe ên hûr
Berê xwe da riya dûr

Belê mîrê qubd û jîr
Dane cem xwe çend wezîr

Geh firîn û geh meşîn
Ta gihane Filestîn

Xelkê bajêr hûr û gir
Tevan karê xwe zû kir

Xwas û peya hemî çûn
Pêrgî mîrê mezin bûn

Xweş , xweş hatin gote wan
Li eywanê bû mêvan

Herdu mîran şev û ro
Pev re kirin guftûgo

Go: Ey şahê ser bi zêr
Ez hatime gilyê şêr

Gerek wî daleqînî
Tola me jê bistînî

Silêmanê kêscihû
Pirsek ne xweş daye rû

Go : Ez mûkî dûvê şêr
Nadim bi sed hezar mêr

Mîr rabû ser lingê xwe
Lê vegerand dengê xwe

Go:J' niha û çarê dî
Binêr çi tê serê wî

Silêman jê nebû tirs
Nekir serê xwe ev pirs

Mîr nivîsî yek ferman
Şand bajarê mûristan

Li kû hon şêr bibînin
Çavê wî zû derînin

Şêrê mezin pir qelew
Ji êvar de kete xew

Mûrî rabûn weke mêr
Ketin poz û guhê şêr

Şêrê sor û qirbelek
Nava rojê bû kelek

Hudhud gote Silêman
Ka ew şêrê dergevan

Kurê Dawid pê kenî
Hudhud gotê ezbenî

Ew şêrê pir hinermend
Îro sê ro bûye mend

Mûrî tev de bûne yek
Kuştin şêrê çavbelek

Arîkarî , yekîtî
Mûrî kirin rûsipî

Ta ku kurd û Kurdistan
Nebin weke mûristan

Ne bajar û ne jî gund
Tev de nabin serbilind

Go tunebin zêr û mêr
Emê çawa herin şêr

Torîk û şêr û keftar
Dê me bikin tar û mar

Bê yekîti em dijîn
Lewre em bûn Cegerxwîn

WELAT HÊJ KEÇE

Keçek min dî ciwan û xame ber bext
Li wê çûne gelek çax û dem û wext

Me jê pirsî ji kû ye , ey keça rind
Kenî û go : Ji Loran ta biçî Bext

Me go : Ey keç tu Kurdistanî , ez kurd
Kenî û go : Ne kurdî , ka ber û rext

Serê xwe , min tewande ber nigê wê
Binêr li gorî dilê min bû hemî şext

Me kir qêrîn keçê ka tac û ala
Girî û go : Çima nabê key û text

Me go : Qîzî , weyaxud bûye jinbî
Go : Ez qîzim , Cegerxwîn zêr û zor next

CIHAN Û CEGERXWÎN

Cihan û Cegerxwîn li hev dane ceng
Ne top û ne leşker , ne tîp û ne teng

Ji gerden gez û hem ji rû ramîsan
Ji lêvan vexwarin , diran ber diran

Bi ah û bi naz û bi lêdan û bez
Bi ken , hem bi awir , vebû cerg û bez

Dilan xew revandin , ji çavên belek
Ji şadî , giran maye çerxa felek

Şevê mest û serxweş kirî badegîr
Bi weş da dilê min , keçê gez û tîr

Şevê daye destê xwe , gurz û kemend
Bi zorê ji rojê standî du bend

Revî roj û şev , pey ketî girtî dîl
Wekî pêşiya reş , li ber pozê fîl

Li me roj û şev , bûne yek çehr û reng
Ne meyger vewesta , ne awaz û çeng

Xweşî kul dikuştin , dilan dil dizîn
Leq û xir bû textê me , doşek rizîn

Çirandin me hewran mîtan û şal
Kiras û qutik , çarçef û pêştemal

Ji govend û dîlan , ji ber dans û ger
Belê bûne morî , şikestî kemer

Kum û tac û kofî ketin ber piya
Weke berxê mîjo herin ber miya

Nivîn û tejik , mane ber toz û ax
Şibake deriztin û cam bûn pelax

Qetandin me pişkoj û qulpa guhar
Me zîvarî kir , çarîk û reş - xumar

Ji sîngê re , mertale her destê çep
Bi destê dinê tim dikir çerp û rep

Bi êrîş gihan paxilê herdû dest
Ji nû ve cihan maye , bindest û mest

Bi axîn û nalîn , bi guft û bi ken
Bi talan me girtin , dev û lêv û çen

Bi simbêl û zilfan , li hev dane şîr
Bi birhan , di hev werkirin gurz û tîr

Bi navê , me hev girtî wek pehlewani
Ji tozê li jor bûne heşt asîman

Me keç bir û anî bi manendê çerx
Ji ber qonderê , me vebûn kort û erx

Bi çavên di reş hem bi lêvên xweşik
Bi gaz û gilî , hate min ev keçik

Te kuştin , bese , ey tu canê cihan
Tu Rustem , bi destê te gurzê giran

Siwar be , li ser sîngê bes tu bilîz
Ku dêwê sipîme , li ber te me çîz

Bi lav - lav û dîlek , keçik hate min
Felek ma li jor û zevî ma li bin

Ji ber kon rewake hilanî bi lez
Ji destê xwe derket xwedî mame ez

Bi carek me girtin , der û xan û sûk
Ji şevê ta seher , bûne zava û bûk

Cegerxwîn cihan girt û da ber şegan
Bi tîr û bi xencer , bi gurz û keman

BIRRÊ MARŞ Û XWEŞXWAN

EM GUHDERZIN

Em Guhderzin , serbilindin , devçirênin ,
Weke Rustem bidin deng
Doza xwe em her dixwazin , welatê xwe
Dê em bigrin her bi ceng

Xwîna xwe em dê birêjin bi dilxweşî
Ji bo Kurd û Kurdistan
Bi serbestî weke Birho , weke Seydo
Ka Ferzende , ka Ihsan?

Heta saxin , jibîr nakin ..jibîr nakin
Roja cenga şêx Se'îd
Ka ew mîr û ew paşa , ka ew axa
Ka genas û ka 'egîd ?

Top û tîfing tev diteqîn , em narevin
Sînga xwe em didin ber
Dijmin revî , bi paş ve çû ,de bidne dû
Weke mêran bidin ser

Gelî xorta , jêhatî bin , xwe rapêçin
Di rexta de weke fîl
Da em herin cenga dijmin , qumandara
Weke mêra bikin dîl

Bi sêpiyan daleqînin , em li wan xin
Şûr û xencer dar û gurd
Weke mêra em bistînin canê dijmin
Heyf û tol û doza Kurd

Xwendegaha em jî çêkin da bixwînin
Herçî Kurdin hûr û gir
Da em çêkin otmatîk û mîtralyoz û
Top û tîfing , balafir

Bi serbestî li meydanê , em jî rabin
Weke Rustem pehlewan
Di Kurdistan tev de yek bin , xort û mêr û
Şêr û ejder nijdevan

Em bikujin gerd û mîra padişah û
Qumandar û serleşker
Tev walî û qeymmeqam û yûzbaşî û
Onbaşî û tev nefer

Saz û awaz , tev de lêxin bidne pey hev
Kewt û leşker , tîp û kom
Da em bigrin Şarezor û Kermenşa û

Bayezîd û Erzerom

Em Arî ne , Îranî ne lawê Rustem
Lawê Guhderz , serbilind
Ma ê kê ne , ev kelat û ev sera û
Birc û eywan , şar û gund

Em tev mêrin , serpolane , gurçikhesin
Lê em çibkin dilbirîn
Çerxa felek çep geraye , ax û aman
Îro bûne Cegerxwîn

RÊÇIKA XORTAN

Rêçika keşaf û xortan yektî û dilpaqijî
Em dixwînin da mezin bin ser tijî 'eqî û mijî

Pêşî her tiştî riya me zanebûn û pêşketin
Em fidakarê welêtin , rêçenasê milletin

Begler û axayê Kurdan serbilindin xanedan
Şêx û seydayê dîlovan rêmedan dîn û îman

Pêşî her tiştî riya me zanebûn û pêşketin
Em fidakarê welatin , rêçenasê milletin

Nav û dengê milletê Kurd çûye heta Hind û çîn
Geh bi xwendin geh bi kuştin pasibanê ilm û dîn

Pêşî her tiştî riya me zanebûn û pêşketin
Em fidakarê welatin , rêçenasê milletin

Karpere milletê Kurd her bi nav û rûmete
Ta ebed her serfiraze bendewarê xîrete

Pêşî her tiştî riya me zanebûn û pêşketin

Em fidakarê welatin , rêçenasê milletin

Sond û peyman bî li ser me , em di vê rê tim
herin

Wek Cegerxwîn barê millet tim divê em hilgirin

Pêşî her tiştî riya me zanebûn û pêşketin
Em fidakarê welatin , rêçenasê milletin

TÛTIN

Dewletên zana û jîr dinya bi zanîn dotine
Roj û şev karê ewan her tim kirîn û firotine

Va di nav destê me de tûtîn gelek bê rûmete
Lê serweta dinya hemî ma kê nizanî tûtine

Jîr û hozanê dinê tang û tîfînga çêdikin
Lê şêx û seyda rîdirêj cergê mirîdan sotine

Wa Cegerxwîn tim bibêjî karekî nakî ji dil
Raste ma ez dê çi bêjim ê me herdem gotine

ZILMÊ BÊGANE DEBÎNIM

-Bi zarê Soranî -

Ey welatem pût û latem pîrî xemgînê te me
Rencberê lawanî tû me , peykê mizgînê te me

Gerçî kurdit pê m delên bê dîn û gawir pê m xweşe
Dîn û îmanîm tiwî , men dîn û bê dînê te me

Em perîşanî û zilet têk le îşqê tû exum
Pê m delên em şet û dîne , raste men dînê te me

Ezdê alem pê m delê teblîxî qewmê kurd bika
Têk de rabin çon bira bin şêrê Ezdînê te me

Gerçî Mûsa rêçenasê Tûrê Sîna ê Ereb
Rêçenasê Dêrsim û Agrî û Hemrînê te me

Tamî sebre m tamî sebre tal û tûjî zor me xwar
Wa be alem tal û tûjim çunkî şêrînê te me

Dûr nemaye serbilind bî rengê şax û lateket

Rêberê lawanê tû me , çawî durbînê te me

Bes yekîî xweş divêtin da ku têk serbest bibin
Men be qurbanê sera û ale rengînê te me

Zilmê bêgane debînim wa li xakî tû dibî
Şuhretî dawê di alem men Cegerxwînê te me.

OLA ME XORTAN

Em welatê xwe nadin bi Berlîn
Deşt û latên xwe em nadin bi Çîn
Welatê meye bilinde şêrîn

Ola me xortan milletperestî
Ji me dûr dixî xwarî û sistî

Îro namûse , rabin ey millet
Doza xwe bikin bi dîn û dewlet
Welatê meye , xweş bûye cenet

Ola me xortan milletperestî
Ji me dûr dixî xwarî û mestî

Pismamê Rustem kurd û Madî ne
Hemdemê Roman , xortên kurdî ne
Bê xwendin mane Ceger bi xwîne

Ola me xortan milletperestî
Ji me dûr dixî xwarî û mestî.

EM NE KOLE NE

Ey welatem tev li karin bendê fermana te ne
Rencberê lawanê tû ne , lê ne ebd û kole ne

Em hemî yekdest bira ne , êdî kurd navê sitem
Serbilind dê em bijîn tev şah û gavan dem bi dem

Ger nejîn em tev wekî hev serxwe najî ev welat
Rengê kevnare me navê , me divê jîn û felat

Ma nizanî em çima herdem bi hawar û eman
Tazî û birçî dinalin tim dixwazin kinc û nan

Çol û deşt û lat û şaxên te hemî miştin ji zêr
Dijminan ew tev revandin mane em bê xêr û bêr

Wa şiyar bûne kurên te tim li karin wek piling
Çar kenarên te dibazin wek Cegexwîn qîr û deng.

HEY FELEK

Hey felek felek , hey zalim felek
Ka ew kurdistan , ka bircên belek
Min navê cenet , ji te bi minet
Serbest û aza , va çûm cehenem

Te mal neda me , ka hec û zekat
Min jî qet navê ev sewm û selat
Bendên qanûna te tev çirandin
Ka sozên te wek Isbet-il-imem

Ev hezar salin , t'em kirne ebîd
Te em xapandin bi w'ed û we'îd
Qet ji min pêve , kes te nas nakî
Bavê te Tirk e , dayka te 'Ecem

Her çar kenarê me bûne neyar
Berê me li te qêrîn û hewar
Dengê me nakî , bo çi deynakî?
Bextê te eve , ey çerxa alem

Welatê meye , xweşe Kurdistan

Zozan û deşte , tev bax û bistan
Qence xerabe , welatê meye
Bi me pir xweşe , wek baxê Îrem

Me têde kuştin , 'egîd û gernas
Me têde hiştin , fêris û mêrxas
Ser bextê te bî , ma em ne mêrin
Nayên bîra te , Guhderz û Rustem

Ka Ebû Muslim , Şêrgoh û Merwan
Ka Selaheddîn , kanî Kerîm -xan
Ka ew begler û ew mîr û paşan
Ka Bedirxan û 'Xanim û Dêsem

Ma ne hêja ye , em herdem bakin
Ax û xweliyê bi ser xwe dakin
Yan bibne dewlet ; yan bêne kuştin
Yan dilxweş bimrin , yan dil bi matem

Dermanê meye xwendin û zanîn
Xortên xwendevan , tev bûn Cegerxwîn
Her bijîn , bijîn xortên nûhatî
Her bijî , bijî Kurdistan herdem

ROJA XWENDEVANA

Îro roja xwendevana , kurdên hêja xortên zana
Roja mêran , roja şêran roj kurd û pehlewana

Doza me serxbûn yekîtî û pêşveçûn
Bilindî û zanebûn rabin ser xwe kirdino

Rabin îro roja me hat yek deng yek dil biçe welat
Bigrin gund û şar û kelat herdem divê bo me felat

Doza me serxbûn yekîtî û pêşveçûn
Bilindî û zanebûn rabin ser xwe kirdino

Em ta kengî razin hemi bindest bijîn em herdemî
Lawên Guhderz nevyên Çopîn rabin îro tev Rustemî

Doza me serxbûn yekîtî û pêşveçûn
Bilindî û zanebûn rabin ser xwe kirdino

KURDO MARŞ

Tev tev rabin îro bû şer
Ev ev roja ceng û tevger

Tev de rabin kom û leşker
Haydê kurdo , marş marş

Bes bes , tev de rabin wek mêr
Her kes pev re rabin wek şêr

Tev de rabin dest bi xencer
Haydê kurdo , marş marş

Em em , tev de kurdin mêrxas
Em em , tev 'egîd û gernas

Ji xew rabin mîr û serwer
Haydê kurdo , marş marş

Pek , pek , vaye dijmin tê tê
Hek , hek , rabin , mêrên çê çê

Hemî weke şêr û ejder
Haydê kurdo , marş marş

Şing , şing , hun binêrin bû ceng
Ding , ding timatîka da deng

Ringeringe , top û qumber
Haydê kurdo , marş marş

Hey , hey , dost û dijmin bûn yek
Wey , wey , hatin ser me lek lek

Weke mêran em li hember
Haydê kurdo , marş marş

Gî , gî , em tev dibirîn bûn
Kî kî , em tev Cegerxwîn

Marşa cengê bêjin ezber
Haydê kurdo , marş marş

TEV 'EGÎD Û PEHLEWAN

Em kurdin , kurdin , kurdin	welatê me Kurdistan
Mêr û gernas û merdîn	tev 'egîd û pehlewan

Roja cengê em şêrin	welatê me Kurdistan
Xwedanê tac û zêrin	tev 'egîd û pehlewan

Em pismamê Guhderzin	welatê me Kurdistan
Xwedanê şûr û gurzin	tev 'egîd û pehlewan

Em kurdin , em kevnarin	welatê me Kurdistan
Tev nandar û navdarin	tev 'egîd û pehlewan

Roja ku em giş rabin	welatê me Kurdistan
Dijmin zora me nabin	tev 'egîd û pehlewan

Em îro dilbirînin	welatê me Kurdistan
Em tev de Cegerxwînin	tev 'egîd û pehlewan

ÇAXA ME NÛ DEST PÊ DIKÎ

Van demên hêja divêtin em li hev tev binerin
Çar kenarên xakê Kurdistanê em tev bigerin

Dest bi destê hev bidin em serebilind bin wek berê
Xwarî û dîlî û sistî da ji nêv me zû herin

Bexçeyê jîna welatê xwe biparêzin bi şûr
Destê dijmin ku dirêj kirye welêt em bibirin

Serbilind bin em li meydana cihanê wek Medan
Nameya Lozan û Se'd Abad bicarek biçirin

Top û tang em bi dezgên xwe derênin wek Fireng
Em çekên xwe tev ji hasin çêkin da nekirin

Her kesek çaxê xwe dî , çaxa me nû dest pê dikî
Em ciwanin dê bilind bin , ger çi dijmin bimirin

NÛROJA KEYO

Adare , adare
Nûroj û buhare
Adare rengîne
Dem û benga jîne
Zivistan weke doje
Adare nûroje
Dijmina der daye
Sersala kurdaye

Nabî wek nîsanê
Cejna Kurdistanê
Xeml û xêza welat
Ser sera ser çava
Dîsa nîsan va hat

Em derketin deştê
Bîna gula xweş tê
Seyda xweş rêzane
Keyo borîzane
Ê biçûk û ê xort
Em tev diçin cot cot

Berê me da çolê
Ji bo gog û holê

Ev meha Nîsanê
Cejna Kurdistanê
Xeml û xêza welat
Ser sera ser çava
Dîsa Nîsan va hat

Hemî xeml û xêzin
Li pê hev bi rêzin
Çengê me tazîne
Buhar dema jîne
Dîsa em rûgeş tên
Ber bi malê xweş tên
Tiştê xweş dibînim
Xweşxwana dixwînin

Ev meha Nîsanê
Cejna Kurdistanê
Xeml û xêza welat
Ser sera ser çava
Dîsa Nîsan va hat

SERMIYAN

Sermiyan ev xakê Kurdistanê tev berbadî çû
Dest bidin şûrê 'edalet , dewrê istibdadê çû

Ger bi hev re ranebin em wek pilingan serbilind
Pêşve naçin em bi carek , xurtî û azadî çû

Tev de rabin wek birabin, dest bidin şûr û tiving
Kurdino rabin hey heware, xakê Kurd û Madî çû

Ev dema top û tivinge , tim divê xwîn û mirin
Serxwebûn tim tê sitandin , bes dema feryadê çû

KOMA MILLETAN

Welatê kurda tev xêr û bêre
Hemî madene tev zîv û zêre
Lê çibkim îro maye j' xelkê re

Welatê kurdan hemî çîmene
'Egîd û şêr û piling tê hene
Hemî heval û pismamê me ne

Pêşî li dinyê du dewlet hebûn
Yek jê Faris bû , ew em bi xwe bûn
Tirk û Tazî û Ecem tunebûn

Em ne Tazî ne , ne Tirk û Romin
Xwedan paşane , leşker û komin
Îro wêranin bindestê bûmin

Xelkê em kuştin avêtin çeman
Begler û paşa di nav me neman
Koma milletan eman û eman

Koma milletan ma qey tu kerri

Çavê te kore tu l' me nanerî
Yaxud dijminî , tu j' me nagerî

Koma milletan hûn polperestin
Derheqê me de hun qewî sistin
Dijmin bi dostî em îro xistin

Gunhê me çiye bo çi deynakî
Pirsê ji halê me kurda nakî
Em kêr ketine tu me ranakî

Ev ne huryete , kotek û zore
Lê hun dizanin dinya bi dore
Çerxek li jêre çerxek li jore

Xewa me nayê , em qet ranazin
Em ji we dikin hêvî û gazin
Em jî heqê xwe herdem dixwazin

Te em xapandin civata rengîn
Ji destê te em giş bûne xemgîn
Ne ez bi tenê tev bûn Cegerxwîn

NAVTEÐAN

Ey kurên Guhderz û Rustem wek pilingan herne ceng
Zengilê cenga welêt , wa lê dixî qêrîn û deng
Sexwebûn doza meye

Lê

Pêşveçûn bo me divê
Herne pêş , herne pêş
Herne pêş ey xortê kurdan
Nû ciwan

Ala rengî ta bi kengî dê li ser sînga me bî
Lê divê ew serbilind bî , ser serayê berze bî
Sexwebûn doza meye

Lê

Pêşveçûn bo me divê
Herne pêş , herne pêş
Herne pêş ey xortê kurdan
Nû ciwan

Kurd şiyar bûye ji xew, êdî dijî qet namirî
Ma ne bes taca Keyan ta kengî dijmin wergirî
Sexwebûn doza meye

Lê

Pêşveçûn bo me divê
Herne pêş , herne pêş
Herne pêş ey xortê kurdan

Nû ciwan

Ev çi jîne ku di bin destê neyara jar û dîl
Lê berê em serfiraz bûn şêr û ejder mêr û fil
Sexwebûn doza meye
Lê
Pêşveçûn bo me divê
Herne pêş , herne pêş
Herne pêş ey xortê kurdan
Nû ciwan

Bav û bapîrên me herdem deng û nîşan dan cihan
Serbilind û serfirazbûn , em bi van lat û çîyan
Sexwebûn doza meye
Lê
Pêşveçûn bo me divê
Herne pêş , herne pêş
Herne pêş ey xortê kurdan
Nû ciwan

HERNE WA

Bê welat bê felat em çine kurdino
Bê civat bê xebat em çine kurdino
Bê Xelîc û bê Ferat
Bê Cizîr û bê Xelat
Bê sera û bê kelat
Em çine kurdino

Tîp û kom ku nebin em çine bê ewa
Tang û top ku nebin em çine bê ewa
Tîp û kom kewt û gêş
Tang û top bidne pêş
Vaye dijmin revî
Herne wa herne wa

Pehlewan ku nebin kengî pêk tên hemî
Xwendevan ku nebin kengî pêk tên hemî
Xortino herne ceng
Rengê Rustem bi deng
Da bijîn xurt û rind
Serbilind em hemî

SERXWEBÛN

Kurdino merdino pir xweş serxwebûn
Ew demên tar û teng ku me dîn vane çûn

Dest bidin hev hemî pêşkevin em hemî
Da biçin bo welat yan mirin yan felat

Roj li me hate der , zû şiyar bin ji xew
Ev dema ceng û şer paşketin êdî hew

Dest bidin hev hemî pêşkevin em hemî
Da biçin bo welat yan mirin yan felat

Min divên ol û bext min divê pêşveçûn
Min divên tac û text min divê serxwebûn

Dest bidin hev hemî pêşkevin em hemî
Da biçin bo welat yan mirin yan felat

DEŞT Û LAT

Roja ez çêbûme min dîn ev deş û lat
Rojek nû , rûsipî min dî zû lê hilat

Bo me herdem divê pêşveçûn û xebat
Koletî min nevê , min divê tim felat

Serbestî doza me , doza me serxwebûn
Serdestî karê me , karê me pêşveçûn

Bo me herdem divê pêşveçûn û xebat
Koletî min nevê , min divê tim felat

Ez kurê tang û top , min divê qîr û ceng
Ez kurê tîp û kom , min divê nav û deng

Bo me herdem divê pêşveçûn û xebat
Koletî min nevê , min divê tim felat

KEÇA KURD

Ey keçê rabe bixwîne da tu serbest her bijî
Zû ji xew tu ser hilîne bes bimîne bê mijî

Rencbera hundir tiwî tim rind û jîr û zane be
Bo te bêtir her divêtin xwendewarî , paqijî

Wa hevalên te li her cî serbilind pêşve diçin
Rabe ser xwe ey keça kurd serbilind bimre tu jî

Ger bixwînî dê bidî xwendin tu ê hundir teva
Ger nexwînî kes ji bo me êş û derdan nakujî

Wa Cegerxwîn xweş dinalî da ku jin pêşve herin
Da bibêjin her bijî kurd her bijî kurd her bijî

ŞÊRÎN

Ey keça kurd nûgihame tim dixwazim pêşveçûn
Doz û daxwaza me herdem tac û ala serxwebûn

Tim divê ku em bixwênin da nemênin jar û dîl
Min nema êdî divêtin ev xeyal û qal û qîl

Paqijî karê meye seydayê hundir her emin
Dayika Guhderz û Rustem kurd perestî dîlxemin

Ez ji xew rabûme ser xwe ev dema kar û xebat
Tim li ser ola Cegerxwîn canfidame bo welat

EZEZÎN NEMA

Xortino werin em bi pişt û mil
Bo welat xebat , em bikin ji dîl

Serxwebûn divê bo me herdemî
Pêşkevin hemî pêşkevin hemî

Em bi nav û deng , her bikin xebat
Serbilind hemî , em biçin welat

Serxwebûn divê bo me herdemî
Pêşkevin hemî pêşkevin hemî

Ezezîn nema , nema kes mezin
Xort û kurd hemî wek bira bibin

Serxwebûn divê bo me herdemî
Pêşkevin hemî pêşkevin hemî

Min divê welat min divê serek
Serbilind hemî em bijîn gerek

Serxwebûn divê bo me herdemî
Pêşkevin hemî pêşkevin hemî

Bo me bes divê yektî û mijî
Her bijî welat her bijî , bijî

Serxwebûn divê bo me herdemî
Pêşkevin hemî pêşkevin hemî

Xortino hemî em ceger bi xwîn
Yan mirin divê yan bibin bi jîn

Serxwebûn divê bo me herdemî
Pêşkevin hemî pêşkevin hemî

DIBISTAN

Her çar xêzên Kurdistan hemî çiya û zozan
Tijî piling û şêrin bijî bijî Kurdistan

Ez biçûkim dixwînim zilma dijmin dibînim
Bi kuştin û bi ferman bijî bijî Kurdistan

Mezin bibim bidim deng digel dijmin bikim ceng
Bi girtin û bi zindan bijî bijî Kurdistan

Ez nûhatîme ferxîm jî dest dijmin te derxîm
Ji Sêwas ta bi Kerman bijî bijî Kurdistan

Xebat bikin roj û şev şûr û qelem digel hev
Xortino herin dibistan bijî bijî Kurdistan

Ez dixwînim dilbirîn seydayê min Cegerxwîn
Xwendewarim pehlewana bijî bijî Kurdistan

JI BIÇÛKAN RE

Şêr û piling tevde çûn
Rastî serîk penêr bûn

Vî jê xwar û wî jê xwar
Herdiwa li hev dane dar

Yekî ji ê dî re got
Herdû rabûn bûne cot

Go : Em herin cem rovî
Seydayê wehş û kovî

Ewê me li hevdu bênî
Çavê mêrik derênî

Herdu çûne cem rovî
Bûne derwêş û sofî

Doza xwe jê re gotin
Dil û cergê wî sotin

Rovî go de rabin zû
Ji mi r' bînin terazû

Wan terazû anî ber
Rovî penîr danî ser

Alîk pir û yek hindik
Yek ma giran , yek sivik

Lekmek ji ya giran bir
Ew ji a dî bû siviktir

Geh ev xwar û geh ew xwar
Heta ku ma ben û dar

ALA MIN

Ala rengîn pêrozî xweş
Te hildigirim diçim bi meş
Tu l'ser milên xortên ciwan
Di nav te de yek roje geş

Ala sê rengî tû
Bê nav û dengî tû
Nîşana cengî tû

Ey xortên kurdan
Selavê lê bikin

Îro me tu kirye hembêz
Rojek wê bê te bikin rêz
Li eywana , li ser bana
Roja şadî tu xeml û xêz

Kesk û sor û zerî
Sipî û gewherî
Nîşan zeferî

Ey xortên kurdan
Selavê lê bikin

Te bi zîv zêr tev de kil dim
Roja cengê ez te hildim
Ger ez bimrim ger ez rabim
Cegerxwîn im ser bilindim

Ala sê rengînî
Pîroz û şêrînî
Nîşana mizgînî

Ey xortên kurdan
Selavê lê bikin

NAME Û REŞBELEK

JI HAWARÊ RE

Hezar carî pêroz bitin ev Hewar
Gelek xob û rinde wekî gulîzar

Gulistanê zarê meye pir ciwan
Pesndîde ku min berê wê dixwar

Çi mêwek şêrîne , berê wê giha
Ji bo bilbilê dilnexwş bû buhar

Hezar bilbilên dilşewat û bi xwîn
Di nav bexçê wê de dikin ah û zar

Hezar ah û zaran dikin lê ezim
Ji wan bilbilan ê cegerxwîn û jar

Hewar pir ciwane , keçe , nûgiha
Gelek dilber û nazik û nazdar

Ji bistanekî ber xweş û zûgiha

Hemî sêv û xox bihok û hinar

Di ber wê heye bexçevanek mezin
Şehinşah û paşa ye ew xwendekar

Serefraz û comerde ew bexçevan
Didî her kesî wî berê abidar

Qelen kêr û arzane pêsed qirûş
Bixwazin ji Alî Celadet bixar

JI XWEDIYÊ HAWARÊ RE

Di kurdan de me dî yek mîr û hakim
Ji ber aqlê wî girtin ayîna Cem

Edîb û jîrek û zana û hêja
Xerîqê rehmeta wî cimle alem

Xudan nav û nîşane , bo me rêber
Ji navê wî bi qedre Nûh û Adem

Cihan sifre , sitêrik jê re xulman
Nihan bûye di sifra wî de Hatem

Bi mîranî şehînşah û serefraz
Bi mêranî ji wî mexlûbe Rustem

Ji ber rûyê wî girtin sûretê Çîn
Fehêtkare ji ber husna wî Cewcem

Bi qurban bin ji bo wî alê Osman
Bi xizmetkarê wî bin alê Xwarzem

Celadet beg bi nave , min bi şahî
Qebûl kerdem , Cegerxwîn bûye an dem

Begê min sewerê min ey Celadet
Şehê min rêberê min pir 'edalet

Tu binvîse di Hawarê selaman
Ji ber min ve li kurmanca temaman

Çi kurmancê Enadol û çi Sûrî
Çi Goran û çi Loran û çi Sorî

Çi gavan û çi sapan û çi mîre
Gellek bêtir li kurmacê Cizîre

Ji Nafiz beg bipirse ey begê min
Ji dermane ji bo derdê dilê min

Belê Îsa ji ezman hate xware
Welê dîsa nedî jê re tu çare

Li ser sînga me danî destê taze
Di rengê ayînê dî dil ne saze

Dikir qêrîn digo derdê evîne
Eve derdê li Ferhad û Şirîne

Eve derdê ku pê çûne Mem û Zîn
Tu dê bimrî bi vî derdê Cegerxwîn

JI KIRYARÊ HAWARÊ RE

Heware hey heware , çîman wisan dinalî
Sed heyf û sed mixabin bê zîv û zêr û malî

Hewar tiwî di kurdan di her mekan û 'erdan
"ehyeyte fikre qewmin edha minel xiyalî "

Ey serbilindê kurdî kesê Hewar divêtin
Divê Hewar xwedî kin , bi her hewa û halî

Heware hey heware "ya ey- û hes-sukara "
"E'tul filûse huben fî sefhetil mecalî "

Pir şerme ku Hewara me ta ebed nemînit
Hewar keçe ciwane xweş bûke çarde salî

"Ya eyuhel kiradû daqet lenal biladû "
"In-nel kerîme men qed e'ta bila sualî "

Pera bidin Hewarê da ku bi ser xwe bêtin
Bigrî di 'erdê Şamê kemalê bê zewalî

Hatem yeke bi tenha kurdê me tev de Hatem
Haware rengê bêjen ka Rustemê ji Zalî

Hawar direfşê Kawe , kaxet qumaşê sade
Jê re pera bişînin kurdino bi dil helalî

Çi hewceye ku bêjim çêtir ji min dizanin
Hewar çiqas delale nakit li me delalî

Wel-lahî bûm Cegerxwîn ji derdê kurdê nazan
Herçî dibêjî kurdim , guh bidne ber meqalî

JI EHMED NAMÎ RE

Namî , me ji nameya te zanî
Seydayî ji bo mellayê Xanî

Serbestirî ez Feqihê Teyran
Sed rengê Herîrî bo te heyran

Textê te ye taqê çerxê gerdûn
Neqşê te ye her kelamê mewzûn

Xêza qelema te neqşê Çîne
Hub-ba elema te riknê dîne

Meşhûrî ji rengê mah û rojî
Hub-ba te gelek dila disojî

Pertavê te bû di rûyê şêrîn
Ferhadê reben li ser te bû dîn

Mehbûb tûyî der sera Medîne
Mem çû bi xelet serayê Zîne

Ger çendî niha li Til-şe'îrê
Yûsif tuyî , min tu xistî bîrê

Lakin tu di Misrê dil de şahî
Sahib elemî , xudan kulahî

Ey pertewê can û herdu çavan
Her gavê li te dikim selavan

Gel al û heval û dost û yara
Herçî ku ne çûye nêv mezara

Cemşîde di gulşena Biharê
Bişkoje nû çûye der ji xarê

Lewlew dikî ewe jî dinosim
Apo ji te dest û pan dibosim

Lakin çi qeder ze'îf û gêjim
Pesnê te neşim qewî bibêjim

Herdem me di dil de jan û derde
Ew jane ji derdê qewmê kurde

Heta sibehê neşim ku razim
Qîzek te heye neşim bixwazim

Zanim ku qelen gelek girane
Hindik eve , xwîn û dîn û cane

Heta ku rehet bibim ji derdan
Ezê bigirim welatê kurdan

Paşê ji te ez ewê bixwazim
Bê mehr û qelen di ber de razim

Apo ji te re kelamê şêrîn
Bavê mi nivîsiye Cegerxwîn

Ey canê ciwan pakê hewes hemdemê xweşvîn
Ez husnê tu mehcûbe hezar Yûsif û Şêrîn

Ey ateşê nêv can û dilê sed Mem û Ferhad
Wey nûrê ruxê mahê felek tabê ruxê Zîn

Ey totiyê bistanê gulê rojê ciwanî
Wey bibilê dilşadî li zozanê Şerefdîn

Ey Ehmedê mebûsê dilem ayetê Asra
Elqabê tu "Taha" û di ger wesfê te "Yasîn"

Atêşperesim men sofîyê hezretê Zerdeşt
Ser ta bi qedem , can û dil ez dûriyê xemgîn

Canê min û canê te di laşê me de bûn yek
Ger hedê nezer dûrî welê çeşmê me dûrbîn

Şeb ta be seher ez bi xeyala te re dildar
Ez 'eşqê tû pir jare dil û canê Cegerxwîn.

JI HEVALEKÎ MIN RE

Ezîzê min , enî rojê , birû mah
Di iqlîmê Suxen da mîr û yektah

Şehînşahê delalan û ciwana
Serferazê egîd û pehlewana

Wekî Rustem li meydana şecaet
Wekî Hatem li nêv deşta sexawet

Du çavên te reşin bê kil û kildan
Çilakî keb , lebê şêrîn ji qendan

Esefkêşe , ji rûyê wî re sorgul
Telebkare , ji dîna wî re bilbil

Di ewsafê kemalî bê qisûre
Belê dûre , çîqa dûre bi nûre

Selamê min gelek ser wê civatê
Çi Eyşê û çi Rewşê û çi Fatê

Li apê min li xalê min temaman
Li axa û li xatûn û xulaman

Birayê min bi mektûba te ku hat
Tereb hey bû , belê derdê me pê mat

Bi qurbana te bim Ehmed ne 'eybe
Eve ş'ira mine bê şik û reybe

Belê ş'ire gelek rind û ciwane
Mede destê biçûk û hem nezana

Ricakarim , nekin carek 'itabê
Binêrin lê , bi sed çavên sewabê

ŞÎNA ŞÊX KEMAL

Der deronim , ah û hesret nalenal û hezn û şîn
Sal û mahim , roj û gavim , rengê dojah xemcivîn
Mest û sergerdan û jarim , tên ji dil ah û enîn
Wey Cegerxwîn ! hê ji nû ve axivîne sed birîn
Çûye rehmet , pîrê pîran şêx Kemalê qutbê dîn

Firqeta wî mal û milkê dil bi talan tev revand
Her wekî rad û birûskê ew li kê ket , rahejand
Xan û man tev kirne wêran , leşkerê 'eşqê şikand
Rengê Eskender li Dara dewleta min wergerand
Kirne wêran birc û eywan ew sera û şaneşîn

Şerhê wesfê wî bibêjim , lazime dilsafî bim
Lê nikarim xweş beyan kim , ger bi xwe keşafî bim
Haşiya Êsam û Larî ku li şerha kafî bim
Yan wekî Ferdewsê Tosî pîrê merdê lafî bim
Ne bi تنها acizim , lê sed wekî Ibnîl-Yemîn

Hikmet û adab û rafet der cihanê bê heval
Zuhd û ta'et , hilm û şefqet , 'ilm û 'eql û pir kemal
Sidq û cûd û heq û himet ro ji hisna zulcelal
Mahîtab û rojcebîn bû , qed û qamet 'îtîdal
Destegîr û şêx û mirşid , wehwe Zeynul Abidîn

Dil wekî miratê safe , camê belor , can û ten

Kaniya ava heyatê , ew kelam û guft û ken
Şerbeta qend û nebatê , le'le lêv bûn tûreçen
Hamidî-yul-eslî heq-qen , Ehmedîy-yun , nisbeten
Namê an qutbî kemalest , min çî hacet an û în

Çûye rehmet baxê cinnet barî jê re kir meqam
Ey nesîmê subhî en-nî bellixit-turbes-selam
Ba edeb , jê re bixwîne , nameya şêrîn kelam
Ey seba bêjî tu zanî , ey Ezîzê Misr û Şam
Jar û xemgîne li ser te , cîm û gê û rê û xwîn

JI ELÎ EWNÎ RE

Ey Ewnî ey Elî beg , ey şehsiwarê çalak
Nav û dengê te yek yek , gihane çerx û eflak
Belê dûrî ji min , wek şêr û pilingî pir çak

Şêrgohî tim li Misrê , welatê te perîşan
Sed heyf û sed mixabin , ji bo xortê xwedî şan
Li welatê biyanî xwedanê nav û nîşan

Namûs bike binêre , li welatê me jare
Şarezor û Siwêrek hemî çol û beyare
Dijmin li ser dibazî , ji kurda re neyare

Li zozanê me kurda , xweş tê dengê tifinga
Dengê top û teyara , dengê gurz û kulinga
Xortê kurda bavê min , mêrin wekî pilinga

Dikin hewar û gazî , li ser çîyan dibazin
Herdem bi serfirazî , doza me ew dixwazin
Eger tu rast dixwazî , ji me kurdan digazin

Çendek ji wan me dîne , gelek cara dibêjin
Werin destê me bigrin , xwîna xwe tev birêjin

Em tim li ser çiyane , lê ne dîn û ne gêjin

Belê tu serbilindî , ew xameya te zêrîn

Herdem ji bo me kurda , dikî hewar û qêrîn

Ne ez , ne tu bi tenha lê kurd hemî Cegerxwîn

JI QEDRÎ CAN RE -I

Ey hevalo delalo , tu her tiştî dizanî
Di zimanê me kurdan tu wek melayê Xanî
Tu xortekî çelengî ez kalekî zemanî
Dil û gerden şikestî bendewarê xizanî
Xwedê te xweş bihêlî , tu xortekî ciwanî

Erê rûyê te roje , tava wê da diyara
Devê te wek bişkoje , nû derkevî ji xara
Porê serê te sore , weke gula zinara
Serê te kehrubaye , mû distînî ji mara
Ayîneya Sikender , çavê te bû li Dara

Birhên te pir ziravin herdû wekî du hîva
Pozê teyî çilakî , sade ji zêr û zîva
Bejna te ya Siyamed li zozanê Silîva
Sondê dixwim bi atêş bi wî xirqê kirîva
Li ber tava te mane Zaz û Tor û Birîva

II-

Dêrik çi xweşe bi dar û ave
Ev ave , li her derê belave

Yek xabe belê , bihuşt û mawa
Pir mişmiş û sêv û dar û selwa

Pir gwîz û hejîr û xox û hinar
Pir kanî û aş û av û cobar

Yek dî heye pê dibên Kulêbê
Gorîne ji wê re Xurs û Şêbê

Pir aveke sar û pak û şêrîn
Pir dar û ber û giyahê rengîn

Bilbil digirî bi ah û zare
Daxwaz bi xwe komela heware

Mizgîn didî ew heval û yare
Qedrî ku li Şamê xwendeware

Çepkan dikutin dibên birawo
Gorî te bibin xweh û birawo

JI OSMAN SEBRÎ RE

Erê Osman te agir da dilê min
Te pir kir derd û êş û hem kulê min

Te da destê me , carek destê Rustem
Te zenar û kemer dane milê min

Mixabin ku tu çûyî ez tenê mam
Li ser te her dinalî bilbilê min

Dixwim sondê bi Yezdanê dilovan
Di piştî te nemaye aqilê min

Welatê me dibêjî her şev û roj
Gelo ka pertewa can û dilê min

Dikî qîrîn bi ah û zar û feryad
Were Osman binêre kavlê min

Eger bawer nekî carek binêre
Di bistana de zer bûn sinbilê min

Ku dengê te hero carek neyê min

Qe geş nabin di baxan sorgulê min

Tenê maye li ber bîna diya xwe
Bi gorî bim ji bo te Dumbilê min

Cegerxwîno ! bike gorî serê xwe
Ji bo wî re digel xwe Gurdilê min

Bi gorî bim ji bo te ey birayê min tu kanî
Ji dûrî ve te destê xwe di nêv destê me danî

Bi min û te du destin , bê çep û rast ey birader
Belê herdu qewî jarin di yek laşê giranî

Me pirsî derdê kurmanca ji çerxa etlesa jor
Nezanî bo tevan derde , belê ê me xizanî

Belê zêre , belê zêre , belê zêre ,belê zêr
Xwedanê wî cihangîre bila ker bit di xanî

Ji bo me , ne eqil fêde dikî ne xwendina pir
Ji bo me ço divêtin da ji tirsê bidne banî

Felek vaye ezê bimrim , ji dinyayê herim zû
Bi çerxa xwe , bi gerra xwe , te daxwaza me nanî

Cegerxwîno ! eger bimrî bi pê te vaye Osman
Belê ew rêbere îro bi wehya asimanî

JI HIŞYAR RE

Ey Hesên Yezdan dîzanî dûriya te dil me pat
Bê jîmar derd û xeman şîn kir di dil te tirh û kat

Jan û kul golên mezin berdane ser cobarê dil
Kaniya êş û xeman îro di dil de bûn Ferat

Ey Hesên , dijware ev rêça ku em tê re diçin
Em bi dîlî û nezanî vir dixwazin ta Xelat

Bê nivîsîn û nivîşt û xwendinê çon em dijîn
Serxwebûn kê girtiye bê komel û ceng û civat

Ey Hesên ! Hişyarî lakin wek Cegerxwîn dil bi kul
Her bijîn xortên ku nuh tên ew fidakarê welat

JI WANÎ RE

Peyamek da welatê banîyê min

Cegerxwîno ! bide fermaniyê min

Ji derdê we dinalim ez şev û roj
Ziwa bûne li ser we kaniyê min

Xerabûne ji bo we gund û bajar
Rez û bax û kel û avaniyê min

Gelo ka ew milûk û şah û siltan
Gelo ka Guhreş û Sasaniyê min

Gelo ka ew egîd û fêris û mêr
Gelo ka Rustemê Îraniyê min

Gelo ka ew nigar û neqşê rengîn
Ji wan bêzare îro Maniyê min

Du Ehmed , min ji bo we kirne rêber
Cizîrî yek ewê dî Xaniyê min

Cegerxwîno ! bese êdî menale
Ji te xweştir dinalit "Wanî " yê min

BERSIVA ŞÊXEKÎ

Keyxusrewê xanûman û serayê rengîn
Pêşrewê bêçaregan û serwerê alê yeqîn

Her çawan te ferman kir ji devê Ehmedê meb'ûs
"Ed-dînû en-nesîhetû" guh bide xêzê jêrîn

Dîn bi zor û zêre , ne bi sîwak û xişt û tizbî
Û ne bi kuncê xelwet û teylesan û postneşîn

Selahedîn ku dinya girtibû bi zor û bi zêr
Ne şêx bû wek cenabê Qutbidîn û Şemsidîn

Xebat ji bo dîn û millet wacibe , lê di îro
Qence ku em bimrin , ji bo welatê xwe ê şêrîn

Alîkî welatê te maye perîşan û bindest
Li aliyê dinê , talan û kuştin û tim qîrîn

Çi wijdane ku em rûnin , bi serbestî û dilxweş
Lê di ser me re kurd dikin hawar û qîrîn û şîn

Pir şeme ku ev rêber û dîndarê wek te îro
Şwîrê wan sîwak û cenga wan hewqeke û yasîn

Dijmina ji me kuştine hezar begler û paşa
Birayên me ên kurd mane perîşan û dilxemgîn

Ka Bedirxan paşa , bavê Behrî beg û Têlî beg
Ka İbrahîm paşa û Temir paşa Zengozêrîn

Pîr û kal û keç û xort û şîrmij û zarok kuştin
Porgijgijî , sergeverin , tu li wan dinêrî wek dîn

Zarokên xwe , ji ber sînga xwe davêjin , ji tirsê
Baz didin û li wan vedigerin , dil bi kul digirîn

Li jor balafir û li jêr otmatîk û mîtralyoz
Dikin qêrîn û dibêjin , haydê lêxin kurd revîn

Çiqas bêjim bê fêdeye , wek bilûra ber ga
Ax ji destê we şêx û melan , ez bûm Cegerxwîn

BERSIVA EBDIL-XALIQ ESÎRÎ

-Bi zarê Soranî-

Ey bira şebazê ewcê fen û hem irfanî tû
Sed wekî Ibnîl-Esîrî gorî û qurbanî tû

Tîrî xweşxwanê te sotan can û dil ey kake xom
Natiwanim ez xwe ragîrim li ber xweşxwanê tû

Bax û bistanî xweşin her çonê fermanî kirî
Cen-netil mawaye şaxek ez rez û bistanê tû

Zab û Dicle rengê Xabûr û Ferat her la diçin
Abê Sûrî û Iraq ez kanî kurdistanê tû

Faris û Rom û Ereb mihtacê dext û danê min
Tacirê dinya hemî mihtacê şuxlê wanî tû

Dîn û millet herdu fewtan kes li wan nabit xwedî
Hiç le xew hişyarî nabin 'alim û şêxanê tû

Daîmen cuhl û nezanî bo xwe isbatî dikin
Menfî'et hîç bo me nadin şêx û mamostanê tû

Hey tewanê mekteba min ger serefrazî bibin
Dê bijî ew dewleta Sasan û hem Keyanê tû

Sed Selaheddîn û pêsed wek Ebû-Mislim hebin
Fa-îde hîç bo me nadin setwet û şahanî tû

Guft û goyet pir xweşin her çonî fermanit kirî
Nisbeta Arî bese bo en'en û inwanê tû

Lazime em hewl bidin her bo yekîti kakî xom
Bextî û Zazanê min hem Sorî û Babanî tû

Hêvîdarim ku xeta negrin le xweşxwanim çiko
Ez ne mîdanem bilêm ser şîwe û goranî tû

Zor seleman ez dixwînim her le Ekradê Iraq
Lacerem dost û heval û hogir û cîranê tû

Ger meha Payizî paşî bê bi xêr û pir xweşî
Lê hebin pare le nik min dê bibim mêvanî tû

Men Cegerxwînî le derdan lew li min sotaye dil
Melhema derdî dilê min lawik û heyranê tû

PÊNCIKA MIN Ê ZIBÊRÊ KURD

-ji Celadet beg re-

Ey şehê alîcenab , wey hakim û bextiyarê kurd
Wey Şerefîxanê cihan, wey bingehê hawarê kurd
Kawisê zêrînkulah , wey Rustemê serkarê kurd
Serwerê alîcenabê qewmê kurd xemxwarê kurd
Ba'isê fexrê gerohe milletê xembarê kurd

Kurd perîşan maye îro têk de bûn serqot û rot
Dijmina ew dane ber hev dil bi ateş wan disot
Têk li ber topan biriştin kal û xort û bûk û dot
Ger bipirsî tû li halê milletê meqhûrê xot
Horî bedbext û xiffet girt û dil hoşarê kurd

Hakimê çakman ne mawin rû be xakî kirne we
Dîl û nadanî bi carek kewte nawman çon xewe
Ger şivan razê bizane bo dizî herdem şewe
Em kesaney erzelin , îmro be sayey cuhlewe
Bûn be hikkam emîr û axa û sedarê kurd

Min le xabî zû helistam ev heye deh salê min
Şêx û mamosta bicarek man'iê eqwalê min
Dîn le bo xwe kirne alet pê dixwin emwalê min
Fikrê dînî bûye zehrê qatîlê emsalê min
Bûyî paşkewtin le cem'ê serserî û cilxwarê kurd

Min Cegerxwînê bi şûrim , lê çikim şûrim şika
Kaniya awa heyatim lê çikim awem çika
Rêberê kurdim di îro pêşrewî min Mezdika
Carekî çawit hilêne seyrî ehwalim bika
Da bizanî boç xerîbe le Zibêr sey-yarê kurd

JI HISÊNÊ EMÎN RE

Hisênê Emîn emînê welat
Ş'ira te xweşe mizgîn û berat
Pir bi min xweş tê dengê te ê zîz
Qêrîna quling qeqeba ribat
Ez mandî mabûm ji rê derketim
Lingê min têşe xewa min dihat
Ez raketî bûm , xew pir şêrîne
Riya me dûre nijadê me tat
Te dey li min kir , ji xew qevistim
Serê xwe hilda , roja me hilat
Tava xwe daye çiyayên bilind
Tev pê xemilîn , bajar û kelat
Rengê zêrînê xwe berda welêt
Sor û zer mane ev zinar û lat
Ey xortê hêja mizgînî li te
Xweş ber girtiye bexçeyê welat
Belê damarên tehliyê mane
Qet şêrîn nabin bê ceng û civat
Hisênê Emîn , emînê welat
Te ne hişt razim , xewa min dihat
Ez bûm Cegerxwîn , bê ol û bê dîn
Li te bî mizgîn , va roja me hat

JI ŞEWKET ZILFÎ BEG RE

Bese Şewket ji min çi dikî birayê min tu mîro
Ezê bimrim ji ber jana evîna dil di îro

Eger Loqman ji nêv tirban sivik ew bête ser min
Nehin çare ji bo derdê dilê min ey emîro

Heger bimrim bi van derdan ne pir şerme ji bo min
Heçî kurdin hemî mirdin Cegerxwîno esîro

JI MEZINÊN KURDAN RE

Bi navê xwedanê cihan û felek
Ji bo we nivîsîme ev reşbelek

Civata belengazê kurdê reben
Ji bo we gelek ew sipasan dikin

Çiko hun beg û şah û keyzadene
Ji derdê dilê kurdî re çarene

Ji bo we felek texte ey merdê çak
Meger em dirêjin li ser rûyê xak

Dilên we xweşin hon di xanên belek
Dirûnin belê dilkulin em gelek

Vexwarin ji bo we dibit noşîcan
Ji bo me dibit êş û derdê giran

Berîkên we têde hene zêrê sor
Berîkên me têde hene marê kor

Hinik rîdirêjên me kurdan hene
Neyarên reh û ol û koma me ne

Çiqas em dikin tişteki çê bikin
Ji wan em newêrin ku dest pê bikin

Çi bedkar û bedgone ew der cihan
Ji destê ewan min diye sed ziyan

Digel gur dixwin goştê berxê û kar
Digel min dikêşin hezar ah û zar

Heware ji bo me verêkin hewar
Ji bo dil bi me xweş nekin ev neyar

Di îro neyê ger di hana me ew
Ji çavên me re nîne razan û xew

Nehin kes wekî me bi hawar û ah
Çi paşa û axa çî mîr û çî şah

Bi ah û bi nalîn wekî tûtiya
Cegerxwîn dinalî li deşt û çiya

HELBESTÊN FELSEFÎ

JÎN

Ey jîn tu çawa derketî rowê zemîn
Tu ji kê ve tê , tê bi kê ve herî ey jîn

Te cihan daye ber xwe ma tu çi dixwazî
Em û te li pey hevin wek fîl û ferzîn

Em tunebin tu hêjaye çi ey bextreş
Hebûn û tunebûn çi ne jîna dîn

Çi zanim xwedê tu daye yan te ew
Hun ji hev nayên zanîn wek sîn û şîn

Em te dixwazin tu jî me dixwazî
Em û te , bê hev nabin wek Mem û Zîn

Ezê çawa ji xwe re laşekî peyda kim
Dîwar xurt û hundir xweş wek birca şêrîn

Ez û te , têde rûnin bê pîvan xweş
Bê kul û derd û bê keser û bê şîn

Da em bibênin bextê vê cihana bextreş
Hela çi dikî ji xort û keç û bûkên narîn

Wek tolika buharê ye bextê wê
Wek çeka qelsaye bê havil û bê tîn

Ne ez tenê jê digazim lê her kes
Ji kul û derdên wê bûm wek Cegerxwîn

AN DIRAV AN DEREW

Ey dil tu giran be , çaxê ku te dî yar
Beyhûde sivik mebe , li pêşî dildar
Ew dêmên di geş çavên di reş , kenê di xweş
Wek aletê sihrin , keçe caziwe sehhar

Bi lêvan çi got bawer meke ey dil
Bi çavan çi got bawer meke ey dil
Dest li ser gerden û lêv li ser lêv

Her şev em nebin cot , bawer meke ey dil

Dost qanî nebî bi xortê bedew
Barek dirav divê , yan barek derew
Di vê rê de em serxweş û mestin
Xwedê nenasin , ne ez û ne ew

Yar dil bi dil nedî , dilketin nabî
Dilketin çiye , eger tim bi hîla bî
Paşiya dilgirtina rût û xwar
Dê her nexweşî û derd û tabî

Wek Zînê , dost perdê neçirînî
Kur wek Mem , laş bê can negerînî
Çiye ew evîna ku bext û fersend
Me herdiwa , li Birca Belek necivînî

Rojî û nimêjê minin keç û can
Zikrê min xweşxwan , tesbîhê min deşnam
Sazbend Cibrîlê emînê mine , her şev
Nazil dikî , li ser Tûrê dilim peyxa

Ger te divê xemxwar nebî ,ey xort
Dilê serxweş bêzar nebî ey xort

Ji destê madamê , medamê binoş
Ta di heşrê rûsar nebî ey xort

Li meyxañê rûne , çîye mizgeft û dêr
Xirqe rehîn dîne ; te çî hacet zêr
Bila digel Nemrûd em herin dojah
Çi bikin ji bihişta kerê nebî Izêr ?

Qedehek ava şêrîn vexwe a bin den
Xirqe li xweke , û li ser girêde ben
Sazbendê dengxweş werîne meydan
Li sazband qîr û bi rû perîyê tim ken

Şev qet bê sazband û cam û dêmdur nabî
Li civatê saz nebî , dê qiyamet rabî
Ku seyda gazî kir "Hey -elel-felah "
Tu bê na na ! " Heye - elel- şerabî "

Min dêr û mizgeft navên û min navê kenîşt
Min hûr û perî navên û min navê bihuşt
Li ser pira siratê naçim , ma qey ez dînim
Ne derwêş û şêxim , li xwe naxim xişt

Perda şermê ji ser rûyê xwe bavê
Cama meya sade vexwe wek avê
Ji xwedê bitirse lê serbest bêje
Cam û keç para min û buhişt min navê

Dîndar mebe , serxweş bibe wek dîn
Can erzan mefroşe , nestêleye ev jîn
Li kunca meyxa nê rûne , ta bi êvar
Ser bitewê ber nigê şêrîn û mebe xemgîn

Ji meyê vexwe ava rezê Kerkûş
Li ser masê deyne şaş û hem terbûş
Ta jîndarê serbest bijî wek min
Jîna bindestî ne hêjaye du qirûş

Sipîdê serxweş rûne , ta bi êvar
Guh bide sazband û dil bide dildar
Ev cihana xwar û dêl û tol
Wek tiyatroye ji kesî re nabî yar

Jîn sê parin , biçûkî û kalî û bengî
Ta ku biçûkî nezan û bêdengî
Kalîtî bi xwe mirine ey dost
Bengîtî çend salin , hin xweşî û hin tengî

Ev cihana pîs û bê merêse ku em tê
Wek me gelek gernas çûne vê semtê
Ev jîna ku em dibênin bê ser û bin
Çi dirêj û çî kin , li pey mirin tim tê

Li dinê , çine qanûn û nîzam û dîn
Mizgeft û kenîşt û sebt û lehd û îh
Mihemed û Îsa û Mûsa û Zeradeşt
Derbasbûn û em li pê wan bûn Cegerxwîn

AX PERE

Ey "pere" ka tu li kû maye were
Me ji bona te di dil de kedere

Dibijokê te me ez , her şev û roj
Çi dibî ku te bibînim ji xwe re?

Carekê min tu diye sor û sipî
Hê ji tava teye dil , sor û zere

Dûriya te sotiye kîs û berîk
Destê min maye çikûs , çav li dere

Tu nebî kî heye , yek hilmê bijî
Çi geda û çi şehinşah û sere

Şev û rojan hemî kes kar û xebat
Ji berê ve dikitin her ji te re

Xaniyê ku tu hebî têde buhişt
Ê nebî têde wekî koxê kere

Te dixwazim , ne ji bo xwe bi xwedê
Lê ji bo jîna welêt bête bere

Lê nizamim bi teye yan bi Xwedê
Ji nebûnê hemî tişt hate dere

Ne ji te , ne ji xwedê hêç me nedî
Arîkarî ji welat û ji me re

EZIM PÎRÊ MIXAN

Ezim pîrê mixan îro tu guhdêre li tefsîlê
Çikim îro bi Tewrat û bi Firqan û bi Incîlê

Ne Mûsa me , ne Îsa me , ne Zerdeşt û ne Taha me
Kufir nîne di vê wextê bi hikmê serf û tehwîlê

Nehin pêşî , nehin paşî , hudûs û hem qidem kanî
Ji 'alem re nehin şahid , bi tesrîf û bi tebdîlê

Kîye xaliq , kîye razîq , kîye ma'bûd , kîye meşhûd
Du sed RûhelQudis bêtin ji şekê nayê tebdîlê

Eger razîq hebî kengî belengazî dibî peyda
Tebî-et xaliqê rohê micessem nûrê qendîlê

Bese ey alimê nazan temaşa nakî dinyayê ?
Bi vê gerrê bi vê dewrê bi vê teswîr û temsîlê

Çi tiştê ku esil nîne çima pir jê xeberdarî
Tu vî tiştî qe nas nakî bi tekrar û bi tehsîlê

Hemî alem ji yek niqtê miheqeq eferîn bûye
Kîye kafîr , kîye mu'mîn serapa hikmê tedlîlê

Bizane ew demên borî heta îro cehenem bû

Eger bighên Merîxê ew bihuşte mezhebê "qîlê "

Wekî min gotine Pîrê Cizîr û Hafîzê Şîraz
Serîhê wan temaşa ke meke bawer bi tewîlê

Cegerxwîn bû ji ber derda me dîn û hem cihan berda
Nikarim ez yekê bigrim bi tercîh û bi tefdîlê

KERÊ REŞ

Di bihara sala par
Ro di esrê çû bû xwar
Min dî kerek qut û kem
Diçêriya li ber çem
Bê hesar û bê sergoş
Min ban kirê kero şoş
Bi zirzir û qoreqor
Ji çem derket hate jor
Min rahişte gulek geş
Da ber pozê kerê reş
Ne bîn kir û ne jî xwar
Keser vedan go qîfar
Ez daketim devê çem
Min jê çinîn çend kelem
Min tev li ber kirin kom
Çi kelbeş û çi geysom
Wî ew qîfar û kelbeş
Bi keftikan xwarin xweş
Piştî ku xwar kat û rot
Li min nerî kerê got:
Ey seydayê Cegerxwîn
Tu wer maye dilo dîn

Tu zanî meqseda min
Çima ew gul te da min
Ma tu kurd û Kurdistan
Didî bi sed Hindistan
Ger tu dibî Yezdê Gurd
Her tê bibê eman kurd
Salê carek tê bihar
Li ber pozê min qîfar
Dixwim vê kelbeşa xweş
Ez dê çikim gula geş
Evqas sal û demê çûn
Carek ne dî serxwebûn
Perîşan û dilbirîn
Navê te bû Cegerxwîn

ERÊ XUŞKÊ

Bê bend û zincîr tu tê girêdan
Bi her sê pirsan tu têtê berdan

Tu me neh mehan çawa hildigrî
Kê dirist kirye ji bo me lêdan

Te ji sînga xwe em afirandin
Em bê te îro çêdikin însan

Zardeşt û Mûsa , Taha û Îsa
Tu bin dest hiştin , kirin perîşan

Minê doza te ji wan bigirta
Lê tev windane bin erd û ezman

Cegerxwîn her kes wek hev dibênî
Rastgoye seyda , paqije wijdan

HERFÊN NÛ

Min ji Ehreman dipirsî bûye serma gotî a
Wê li zozanê me rengîn xweş dibarin berf û ba

Kesk û şîn tev hate kuştin pel ji daran tev weşîn
Ba û bahoz tev weşandin dar û ber hişk bûn du pa

Ehreman Yezdan û Hurmiz her sê navê min hene
Wer bizane ey Cegerxwîn ez cihangîr û Xweda

Leşkerê min pir girane ez ji zozana ve tîm
Ey Cegerxwîn wer temaşa an kucaye î n kuca

Berf û zîpik tev helandin ba û baran hate ser
Van newalan kirne xum-xum co û çem robar û ça

Girtine min deşt û zozan hov û tîlor mane jar
Ketne bin axê ji tîrsa min cinawir ejdeha

Ev mirovên mîr û gernas ketne hundir dil bi tîrs
Agirê zerdeştperestî tûz û reng çûne ji wa

Xaniyê kurdên te tev de van dilopan nîrçe nîrç
Ey Cegerxwîn wer binêre av di jorê wan de za

Kurd nezane wek şivane , tim perîşan û reben
Ev welate bê xebate tim xezanî lê rija

Ev mirovên çax û benga te li te qerfa dikin
Tu bi xwe firdewsê kurdî em dibênin wek ciha

Ev çiyê pirsê tu herdem her ji Kurdistan dikî
Carekê pirsê tu nakî qet ji wan biskên du ta

Pir hene xweşxwan dibêjin lê ji bo dîlber dibên
Bes tu xweşxwanan dibêjî her li ser deşt û çiya

Raste seyda ev çiya û deşt û zozan pir xweşin
Her dinale ka xweşî û ka geşî û ka û ka

Mêr û gernas tê nemane , şêr û ejder jê revîn
Rovî û keftar dilîzin bore bore hirç û ga

Bêje kurdan tev de rabin em birane tev de mêr
Xwe di rexta de dipêçin sîne bidine ber gulla

Serbilind bimrin we yaxud ser bi xwe dê em bijîn
Hon ji bo vê rojê zane haydê êrîş kes nema

Ez cihangîrim dikarim zû cihanwêran bikim
Ez di xurta de çi xurtim , dijminim bo rebena

Ez di merda de çi merdim , ez di mêran de egîd
Ez di qelsa de çi qelsim , ez di kêman de wisa

Ez di dil nerma de nermim ez di dil hişka de hişk
Ne diristim ne dipirsim ho venadim ez di a

Yek tenê baze çelenge , ew li bala ser bi xwe
Ew dixwî bacê ji hov û xulxul û kewt û refa

Şah çima şahe di bin re sed hezar leşker heye
Ma ji bo çi lê diriste kuştin û xwîna teva

Dewlemend bo çi du milyon zîv û zêrên wî hene
Wan belengazan ji bo çi xwe sipartin xaneqa

Dê çilo zengîn bibî ê ku du sed bacê bidî
Ê nezan bî , dê çilo rûnî li eywan û sera

Ê ku li Ewropa xwendî dê çilo parsê bikî
Ê li pey gayê belek bî nabî carek mîr û şa

JI KEYO RE

Li dinyayê temaşake kurê min
Tu dê paşê binasî , xweş bibênî

Li jorê kumbedê gerdûne Seyda
Li jêrê xwe hemî tiştî dibênî

Tu daxwaza dilê min qet nizanî
Heta perdê ji ber xwe hilneyênî

Hemî kes dilbijokê kerş û toze
Nikarê gewherê paqij derênî

Dibênim talibê dinya hemale
Dixwazî wê li pey xwe rakişênî

Xelet çûye mirovê zêr û gewher
Di pêşîra kerê reş daleqênî

Mirovên zane û hêja li cem me
Wekî gewher di sergo de hilênî

Gelek jar û perîşan û belengaz
Heta dimrî tenê navek dimînî

Cegerxwîn destê rastî girt û kêşa
Dixwazî ku ji pişt perdê derênî

DINYA TEQREQE

Wa diyare darê dinya giş cefa û teq-reqe
Ew kesê gavek bi pêş de ku herê ma ew deqe

Dûrnebîne , rengê dîne , mamegurge dil bi tirs
Pê bi pê ew pê de tê , lê ew nizanî ku feqe

Ger li aşî guh bidêrî çerxê gerdûn tête bîr
Ê nezan qet nabihîzî xeyrî deng û çeq-çeqe

Bingehê vê alemê niqtek ji gola qudrete
Heykela candarîyê rengê diranî tim leqe

Ev cefaya ku me dî hêj kême lê bêtir divê
Wek seq li gora wî heqe , heq jî li gora wî seqe

Vî zemanî her kesek sermaye da hev tev derew
Ey Cegerxwîn rast dibêjî lê tukes nabê heqe.

EHREMAN Û HURMIZ

Dûkel ji golan radibê û li jor digrê rav
Ba wê dibê û tînê , li banê dikê ew rav

Deng ji ewran tê û birûsk dikin qîrîn
Ba peşk davêjê û tavan dikê nalîn

Geh baran tê û geh teyrok bi rep rep
Ba berfê davêjê geh rast û geh çep

Rengê zevîyê bi spê tê guhartin
Xaçerê û şeverê tene girtin

Bi zorçone , ji banê ve tim tê serm
Bi paş ve direvê û ji ber dişkê germ

Serma warê germê wer dikê kambax
Germ , bar dikê , direvê dikevê bin ax

Serma bi bager û bahoz û pûk û zîp
Şînahê dikujê , dimênin kelem û xîp

Sînga zeviyê diçirî li bin dibî pingav
Zevî dirixunî dibî teqan û çirav

Serma şînahî dikujî , lê di rehan de germ
Wa hişkedarê ji nû dikî nerm

Berf li çiya dikî wenda dibin ber û dar
Baran li berfê dixî diherikin rûbar

Xumîn bi çeman dikevî , newal bi nalnal
Wenda dibin navrok û pir û berpâl

Xwe bi axê şêlo dikî , xwe dikî wek zêr
Bi lez ji banî ve tê , bi bez diçî berjêr

Bayê kur tê dikî qîr qîr û dikî fîz-fîz
Zemberîk bi daran ve dirêj dibin wek hîz

Ne gul di baxa de dimînin û ne beybûn
Tilûr û hov û mirov dimînin bê gûn

Sê meh serma dibî serdar û xunkarê cihan
Kurdan navê wan mehan kiriyê Zivistan

Serê Biharê ye , roja pêşîne Nûroz
Cejna kurda ye herdem dibî pîroz

Germ karê xwe dikî , bi leşker û top û tifeng
Tê ser sermayê bi talan û kuştin û ceng

Geh leşkerê Ehremen xurte û geh Hurmiz
Şîn dibin gul û giya kulîlk û nêrgiz

Serma dişkê û germ her didî ser
Xwe li çiya digrî wek leşkerê Hitler

Koçer bar dikin , bi rê dikevin , diçin konan
Kalîn dikevî pez , û şêhîn dikevî hespan

Li çiya dibî şêrîn û qeqqeba kewê nêr
Candar tev dikin pesnê Hurmizê camêr

Şingşing ji ewran tê û dibarî baran
Keskesor çêdibî û diferikî tavan

Kanî dizên û diherikin co û cobar
Şîn dibin lal û çîçek û sînem û gulzar

Sinbil dirêj dibî herwekî şêxê Rustem
Cotar dibî camêr û her kes dibî Hatem

Hurmiz xwe digîne çiya û Ehremen direvî
Ji nû şîn dibî giya û dîbişkivî devî

Ji ewran kêr dibî ew req-req û ew deng
Zevî reng dibî bi sed hezar reng

Bayê kur , ji kul û derdê Biharê dimirî
Bayê rojava tê û li deşta dadimezirî

Navê van her sê mehan , kurdan kirne Bihar
Ehremem dişkê û Hurmiz dibî serdar

Lê sê meh ji paş ve , tên ji wan re dibên Havîn
Ehremen direvî ji rûyê welat û zemîn

Hurmiz dibî serdar , cihan tev dixî bin dest
Ehremen û leşkerê xwe , tev perîşan û sermest

Germ xwe li çiya dixî zevî dibî agir
Hin şênayî hişk dikî çî hûr û çî gir

Giya hişk dibî , dibî dasî û pelax
Kanî û newal ziwa dibin dibin ax

Ji deştan kulîlk diçin , dimînin tûm û qorat
Li çiya hin şînî dimînin hin tirhik û hin kat

Mêwe li çolê dimînî , hin bexçe û hin gwîz
Ev çend roj diçin , bi pê ve tê Payîz

Payîze , Ehremen gazî dikî leşker
Bayê reş xwe jê re dikî rêber

Serma ranawestî dîsa dikî giz-giz
Leşkerê xwe dîsa dişînî ser leşkerê Hurmiz

Hurmiz direvî û Ehremen didî dûv
Beyar namînin , giş dibin xubarî û şûv

Rengê zevîyê dimînî reş û zer û gewr
Dîsa ji banî ve , bi him-him , tèn ewr

Germ bazdidî û serma didî pey
Ba li daran dixin , dihêjin wek ney

Ji van her sê mehan dibêjin xezan
Ne Hurmiz dibî Yezd û ne Ehremen dibî Yezdan

Ji ber Ehremen û Hurmiz zevî dibî dojah
Buhîşt stêra Merîxe yan qurixê , yan meh

Bê ziman û xwendin kurd maye bê zanîn
Guh nadin te , ey seydayê Cegerxwîn.

DINYA NE HÊJA YE

Emrê min çû bi xiyala emrê xeyamî telef
Can ku yek bit ferqê nîne çî selef bit çî xelef

Durê nasufte dibênim pake ew herdem û gav
Zaneyek qet îtibarê nake carek bi sedef

Fabrîka dinya dibênim xalîça rengîn birî
Meqlebê dewranê emrim wa li xwe pêça kelef

Xelkê ev dinya dibênim warisê Qarûne tev
Sed şikir men warisê Xeyam û pir şan û şeref

Qedrê xweşxwanîm çî zanîn alê dinya tev nexweş
Gewherê şî'rên di min kes nakirî ya lîl-esef

Ku Cegerxwîn tête bajêr xelkê sûkê hûr û gir
Hin jî vir de hin jî wir de , tîn temaşa sef bi sef

MIRÎ DIMRÎ JI NÛ VE ŞÊRÎN DIBÎ

Kelaşekî hişk , bê deng û reng û bê jîn
Di nav nivîna de , gundî li ser dîkin şîn

Bêzar û dîtîn û bihîstin û bê tevger
Zerî û çavbelek , li ser xweş digirîn

Pîrê avê germ dikî û qerqer dipîvî
Seyda û suxte li ser dixwînin yasîn

Dê û bav gazî dîkin :ciwano , lawo !
Û bira dibêjî:Keko ! û zarok dîkin qîrîn

Bersiva wan nadî , ev miriyê canbêzar
Ji xwe nizanin , li ser çi digirîn wek dîn

Bêr û bivir , bi destê wan , gora teng
Dikolin , wek dojah , li jêrê zemîn

Li ser tenîştê rastê datênin ber bi jêr
Li mişk û mara dibî dabaş û mizgîn

Axê davêjin ser û li ser kevir û şel

Seyda hê ji nû ve lê dixwîne telqîn

Çima di nav nivîna de te li ser ne dixwend
Li vir raweste ey seydayê Cegerxwîn.

HELBESTÊN EVÎNDARIYÊ

BI DIL HERKES GUNEHKAR E

Ji tîrê herdu ebrûyan me dil her qîr û amane
Ji ber wan tîpê zîlfê reş dîlê min tev kul û jane

Bi topê Jermenê çava me dil herdem birîndare
Bi dîlî , ma di bendê de bi rengê Sirb û Yewnane

Tu zanî dil birîndare ji tangê zîlfê reş tarî
Ji wan lêvên şeker barîn dîzanî maçe dermane

Tu guh med gotinê dînan were da maseyê deynin
Ji her rengî meyê firkin dirist kir pîrê meyxane

Bihayê yek qedeh ava lebê le'la bidim carek
Bihuşt û agir û ezman li cem dil hê çi arzane

Eger wek min evîndarî , keremke qehweya Kerbîs

Di locê de me nabînin ne Agop û ne Dikrane

Evîndaran guneh nîne wisa ferman kirî Zerdeşt
Bi dil herkes gunehkare bi dev herkes misilmane

Di bajarê evînê bes Cegerxwîn şah û xunkare
Evîndara bi dest ala li ser taca me hildane.

XANIMEKÎ CIWAN

-Bi zarê Soranî-

Ey xanimekem fermû were hucrê mutala
Da şerhê bikim bo te evan fîkr û xiyala

Destên te bi destim li derê qesrê wîzaret
Alem civiya ref refe ser tacê me ala

Em leşkerê ku destî li ser darê tîfinge
Ew resmê selam bo me dikî herdem û sala

Pêçawe li ser çerxê dîreksonê teyarem
Destên te ê nazik ku birim ewceyê bala

Ger ser xwe nejîn xanimekem pûçe xeyalem
Bê ceng û edeb marûzekem hîç û betala

Em hucreyekem bo te wekî xwendegêha kurd
Şeb ta bi şebê dersî didim eynî me ala

Ger şuhretê dawê ke Cegerxwîn û ciwanim
Bûm serwerê kala , bi xwe dilgirtiyê nala.

JI DESTÊ YAR

Dilber me dî sehergeh têsî ji rengê camê
Ebrûhilal û rûmah qend û şeker kelamê

Serpêçê rengê mûmê şîrînken û şekerlêv
Delal û şeng û şoxe nazdar û meşxiramê

Remzek ji guhê ebrû da dil digo celade
Paşê bi irf û adet girtim bi zilf û damê

Hadir me gotî billah dil nîne qet tehemil
Kîjan can ji dest xwe bavê ranagirit meqamê

Bi abê herdu çavan nagah me destnimêj girt
Carek di ber tewafê , dest kir bi istîlamê

Camek ji abê le'lan da min û go Cegerxwîn
Destûr ji bo te rabe pinoşe vê medamê

GEWRÊ

Hebîba min delal û naz û rind û gewr û pir qence
Birû mah û şekerxend û dev û lêv herwekî xunce
Di nêv baxê ciwanî de bi xwe Xurşîdê deh birce
Ferişt û xweş perîzade şepal û dîlber û gurce
Ji wan birhên ziravik min di dil da sed hezar sence

Bese dîsa li min xeşmê meke ey Rustem û Xesro
Çelemçîtê digel şarê bide ber goşeyê ebro
Digel taca xo ya zêrîn were nik min tenê yek ro
Bi me hişyar meke dîlber ne Zeyd û Xalid û Emro
Tu zanî ku ji te dûrî bi min jehra reş û bence

Ji ser dêmê xwe rake perdeyê da ez minewer bim
Bi gulav û bi ûd û enber û miskê mietter bim
Ji rista zêr û yaqûtan seraser têk bi cewher bim
Cegerxwîn bû bese , belkî bi bedgoyan mizeffer bim
Du sed rengê Bekir min dîn di lîz û bend û setrence

ÇAVBELEKÊ

Tu zanî ey hebîba çavbelek min dil hemî derde
Ji benda zulfê reş -tûzî esîrê xo demek berde

Li heyva çardehê îro , li ber pacê dinêrim ez
Ji ser wechê xwe rake ey hebîba çavbelek perde

Li min perde hılanî zû , di nav şewqê de wenda bûm
Me sejde birye ber bejnê,miqedes kir li min erde

Ji remza bazinê zenda ji gustîla te ya zêrîn
Me zanî ku şehê rindan,ji bona min gelek merde

Bi wan remzan îşaret kir,bi zulfan dil me xaret kir
Me zanî dil xesaret kir ku biskan lê kirin cerde

Cegerxwîn dil birîndare , li ber pacê dinalî xweş
Ji te maçek dixwazî , da di gorê de nebî derde

KEÇ

Kes dosta meğirin ji bil dosta keç
Firqan û Tewrat û Avêsta keç

Sed remz û ayat û îşaratın
Girêbend û derzî û rista keç

Heyva li çarde keç û zehra keç
Meya rez keç û cama mesta keç

Çen û lêv û çavê reş û ebrû
Aletê sihrin belê hosta keç

Sînem û Zîn û Xec û Şêrîn keç
Sed xwezî bi wî kete desta keç

Feleka etles kemer û jîna cihan qulp
Bi desta li bejna xwe besta keç

Xeftanekî sayî bi xwe ew roj
Li xwe rapêça û rawesta keç

Dinya hejiya û tev li hev ket
Gava ku bi nazdarî hesta keç

Cegerxwîn dîne gavanê hirça
Bî kir dost û da gurperesta keç

PERÎZADE

Perîzade bi meş hatî , sero berbejn û balaye
Li ser çavê me xweş hatî , bi ehla û bi sehlaye

Me destê tewqeyê da hev,ji min dil xwest û gul da min
Li min ronî dibû ew şev , bi şewqa dêm û xalaye

Li min ew der dibûn rewşen,li min şîn bûn gul û reyhan
Şeker barî , bi guft û ken , ji abê lêvê la'laye

Me noşî şerbeta lêvan , şeraba hunguv û sêvan
Me jîn daye , bi dest Zînê cehenem şarê alaye

Di eşqê Rustemê kurdîm , cihangîrim çi xweş merdim
Li ber te bê çek û gurdîm , Cegerxwîn deste valaye

EZ Û BILBIL

Dilo rabe bese ev nal û zarî
Li xunce w sorgulan şebnem dibarî

Binêre wa di xew da maye bilbil
Wekî min ew bi yarê nake yarî

Evîndare ne wek min dilbirîne
Di baxan de dikî herdem guzarî

Li bin dar û li ber wî royê dildar
Çiman ew her bi ah û nal û zarî

Ne yek lê sed hezar sorgul di himbêz
Ji dînîtî dikalî geh diqarî

Tenê carek wekî bilbil digel gul
Ez û yarê di çend rojên biharî

Diçin geşt û guzarê ber çem û deşt
Geya xalîçe bû çadir xumarî

Qedeh lêv û meya tê avê şêrîn
Du sêvên sor xelatî bûn diyarî

Li ser sîngê dibûn destê me gerson
Didin alî ji ser zêr û mirarî

Bi şev hîv û hevala min dibûn yek
Kirin ronî li banî hem li xwarî

Tenê dil bû bi çavên reş re dijmin
Bi wan çavên di reş ma kê dikarî

Li bejnê zend û bendem bûne kember
Me kir talan bi şadî irqê Arî

Ji destê min nikarî xwe derîni
Xwedê jî bête arî qet nikarî

Nema êdî dirêjim hêstirê sor
Wekî bilbil ji bo yarê tucarî

Heta dimrim bi dilşadî bi ken bim
Çikim Şêrîn û Zîn û Da'd û Marî

Di dil de her dimînê ev şeva xweş
Heta bimrî Cegerxwînê Hesarî

DILBERÊN CENGÊ

Her du ebrûyê te canan qublegah û camî ye
Ê li dor ke'bê diçî tê vajî ma ew hacî ye

Xoceyê Xidrî xelet çû kaniya ava heyat
Lêvê le'lê tey şeker-rêz bê guman ew kanî ye

Dêm û gerden mishefa xal û xetan xwendim seher
Sîne wek Zend û Avesta xetê Sansekrîtî ye

Bejn û bala ma'neya şî'ir û riwayet dane pêş
Dîden û dîdarê yarem ateşê Îranî ye

Awirên keç leşkerê sor tîpê zulfan tang û top
Aniya keç xetê cenge , lê Sitalîn daniye

Leşkerê fikr û xeyalan ceyşê heştê Ingilîz
Ber bi Roma tim êrîşe , şerker û pir xazî ye

Dil digote nabî carek ew ji doza xwe vebî
Ta di Parîs de nemînî yek ji xortê Nazî ye

Rengê Kayşek pir inade bostekê nadî ji Çîn
Bê şer û talan û ceng Japon ji desta pir diye

Nameya Rozwelt û Çorçil sozê lêvê tey şêrîn
Ez perîşan kurd û dîlim , min ji te pir hêvî ye

Can û dil bir û hişim wan sond bi hev ra xwarine
Doz û daxwaz kuştina vî hikmê dîktatorî ye

Rengê Hîtler wa te milkê dil ji min kir ihtîlal
Wa Cegerxwîn çenteyê xwe wî bi desta girtiye

DAYE DERÊ EVÎNÊ YE

Me daye şande nêv Birca Belek da ew keçê bîne
Li min xanî dibû zindan me can rêkir sera Zîne

Ku sawîrek li ber der tê dilim bawer dikê keç hat
Evîne ez hilavêtim li dil bû heyhey û şîne

Bi min şev bûye sed sale ji nû keç tê civanê min
Digel we daye nazik tê , me can mijde sivik tîne

Li min ew şev dibû ronî û loksa dil ji nû vêket
Ku can bû peykê mizgînê, me ew daye di mizgînê

Li ber der mame nobetdar, me dî nagah li dergeh dan
Me resm û pate avêtin ji bo Keyxusrewa jîne

Me destê toqeyê dan hev pir rêzan te kirim daye
Li min nêrî bi çavên reş kenî go: Ho Cegerxwîne !

Ji nû ve ez kirim himbêz bi şîranî bi dilşadî
Dilê ku xerqeyê xem bû , ji nişka ve giha mîna

Bi daye keç kenî û min temaşa kir li bejna wê
Di mizgînê diçin hor û fereşt û Zîn û Şêrîne

Ji ber min perdeya şermê hılanî û veda destûr
Me kirne yaxme û talan birû , dêm û leb û sîne

Di sîng û gerdena dîlber me dîn resmên piling û şêr
Ku neqşê Manî yê neqqaş bi wan deng daye Maçîne

Me xew daye bi sehra meyxuran û abidê kuncan
Keçê zor da ken û şadî , me dîl her ah û nalîne

Keçê rixset ji min xwest û me dîl hê jî fikir qêrîn
Cegerxwîno eger dîlber herî ez dê bibim dîne

GULFIROŞ

Ez ji xew rabûm , gulfiroşek dî
Pir gelek şa bûm , gul bi dîl didî
gul bi dîl didî

Hebû me yek dîl , tev jan û kul bû
Ne bûme bawer gul bi dîl didî
gul bi dîl didî

Bazar me kir go , ser bi ser nadim
Ê gulperest bî , can û dîl didî
Can û dîl didî

Min go kê didî , can û dîl bi gul
Go ev bazare , dîl bi kul didî
Dîl bi kul didî

Min can û dîl dan , dîl kirye qêrîn
Go ho Cegerxwîn , dîl bi gul didî
Dîl bi gul didî

ÇIYE DERMANÊ DILÊ MIN

Di welatê te de dîlber wekî ba ez digirim
Li sera û der û xan û kelehan ez dinerim

Axê dergahê kelatê te dibosim bi leban
Ewe dermanê dilê min xweş dibit pê cegerim

Ji cîhan min tiwî daxwaz û tu armanca minî
Ji evîna te ye dîlber têne dil sed keserim

Çi dibî ku me vexwînî ji du salan demekê
Ku bibênim te bi çeng û per û bazik difirim

Ji du ebrûyê te cana têne dil xencer û tîr
Ji ser enguştê me xanim biwe xwîn ta bi serim

Ger dixwazî tu Cegerxwîn bikujî lê ne bi şûr
Bi du lêvên şekerî bêje bimir ez dimirim

WEK SIYAMED

Şahê xoban dil ji min bir mame ez tev derd û xem
Wek Siyamed çûn di pişta min de sed xîp û kelem

Ger li min xeşmê dikî carek heye litfê bikî
Her ji karê padîşahan xeşme geh litf û kerem

Dîlbera min bes ne şahe lê şehînsaha cihan
Padîşaha textê Kurdistan û Îran û Ecem

Min sibê dî ew ji bircê hate eywana bilind
Tebî û saz û xweşnewaz û şadiman û pîr heşem

Nagihan ez çûm ji der de merheba got û kenî
Wey li ser çavê me hatî ey hevalê mihteşem

Min digel wê kir telettîf ta ji min kir yek sual
Go : Cegerxwîn dil çilo ye ? min digo , derd û elem

ÇAV REŞA MIN

Şêrîne çav reşa min , gelek delale dîlber
Ya reb çi şox û şenge , ciwan û rind û nû ber

Narîn û bînxweş û geş , qubla me aşiqane
Letîf û zehre-sîma şepale wek gula zer

Sîne çi gewr û boze berdane ser du fincan
Sed heyf û sed mixabin destên çepel herin ser

Çen gewher û diran-zêr şeker ji dev dibarî
Di guh de zer guharin , gerden belor û mermer

Çavên ne kil kirî , reş xuya ye poz bilinde
Rû pût û lat û mabûd zîlfên siyah du ejder

Qews û qezeh du ebrû bisk û kezî ji maran
Rûniştî textê Dara taca Keyan li ser ser

Bi Ehremen nizanîm , pesnê wê ez çi bêjim
Pûtxane bû ji bo min , min ser keşî li hember

Yarê te ez Cegerxwîn , bê dîn kirim , kirim dîn
Miftî ezim di 'eşqê , rabe bikuj bi xencer

ÊRÎŞ

Cana tu bi xwe qaid û serleşkerê Jerman
Êrîşe li Polon
Awir bi xwe topên ku li ser sahilê Manşin
Min dil biwe London
Min quwet û canê xwe hemî kiriye fidakar
Wek leşkerê Holend
Min tac û sera hiştine bo dijminê xwînxwar
Bûm hemdemê Hakon
Dil jar û esîre bi xwe pîr maye perîşan
Wek leşkerê Belçîk
Bê sûc û guneh xeşmê dikî tu li esîran
Ka mezhebê Mason
Ew sûc û xetayên ku di Lozan de te dîne
Imzayê me nîne
Imzayê Lowîd Corc û Kilêmenso û Wîlson
Pey weqeyê Verdon
Ew tabiyeyên zîlfê di reş tîpê mekanîk

Êrîş dibirin dîl
Çi bikim ku nema fêde dikî bo me hiyadî
Bê fêdeye pardon
Ma şerme ji bo min ku çek û darê xwe deynim
Rûnim bi esîrî
Pir mîr û milûkên ku te dîl kirne dibînim
ek rencber û garson
Der mehfelê îşqê çî ser û şah û emîrim
Sed sale esîrim
Wek kurdê di Lora û di Baba û di Sason
Seydayê Cegerxon

REŞ MEPOŞE

- *Bi zarê Soranî* -

Tu xwa ey şahê Xesro reş nepoşî
Reşî poşîn nîşanê xwînfiroşî

Le wan çawên belek bo min diyare
Ke tû xoşî be min ya xwa nexoşî

Emin noşîn le abî le'lê lêwit
Etû xûnî dilem bo çi enoşî ?

Be laşem a'eşî berda serapa
Ke fermîskî du çawem helecoşî

Be gorî modeyê tu kewnî kurdîm
Be tacî zêr û çar û şar û poşî

Cegerxwînim bihayê maçî lêwit
Dil û can û ser û pa dem bi xoşî

ŞEVA QEDRÊ

Şeva Qedrê li min rewşen fikir şewq û şemala keç
Li min xanî dibû gulşen bi wê hisn û cemala keç

Berî dînê çî Rustem bûm , bi dînê dîn kirim dîlber
Vejandim ez fîraqa keç, pijandim ez wîsala keç

Di xweşxwanê cihangîr bûm , li ser textê suxen mîr bûm
Şeva dînê kirim lal û ji hiş xistim peyala keç

Me dî lê ez neşim bêjim ji pesnê dîlberê mûyek
Dizanim bes şeha rind û perîzade delala keç

Ne bûne , nabitin carek di semta mareza rindan
Bi dîdarî bi nazdarî bi dildarî hevala keç

Li ber masa sedef rûnişt du mihwer bûne yek dîsa
Ji meydanê ketim carek bi تنها ma xiyala keç

Şikandî leşkerê fîrset welatê dil giha dîlber

Cegerxwîn ma di bendê de digel fikr û mitala keç

WERE YARÊ

Were yarê hilî çarê ji neçarê meke bas
Guh bidêre tu li zarê ji nizarê meke bas
Were ser vê çil û carê
tu ji sêsed û hezarê meke bas
Tu ji gulzarê gulê bîne ji xarê meke bas
Tu peyalê bide yarê ji xisarê meke bas

Tu kermke were bê perde di wextê seherê
Durê nasufte bibarîne ji xwe lêv şekerê
Bide teqrîr û beyanê bi fesahet xeberê
Dilê bêçare ji derdan mexe fikr û kederê
Di civanê tu ji bil halê xwe yarê meke bas

Nexweşim dax û birînên me dirêjin elemê
Ceger û dil herişandin ji me vê reng-setemê
Ger nebînim te şeh û padîşeh û muhteşemê
Me du sed cewr û cefa tene li ser derd û xemê
Were da dil bikewînin qe ji arê meke bas

Me ji ber dax û birînên xwe nehin sebr û hedan
Were dîlber ji birînê me bike bas û beyan
Tu bi destê xwe ê nazik bide ber dax û keyan
Mebê ey dil tu çima wer dikî her zar û eman
Tu dizanî sebebê can ji mecarê meke bas

Elem û derd û kulan kuştîme ey zêrkemerê
Ku bi destê xwe te girtî celewa reşqemerê
Ey şehê baxê evînê nazikê mi'teberê
Dil ji wê çaxê dinalî û dikêşî keserê
Me li meydanê bixwaze û ji Qarê meke bas

Gelo dîlber tu nizanî ji Xwedê nîne rewa
Ku dikêşî tu bi destê xwe li dil dax û kewa
Ji evîna te herîştîm ser û pa badîhewa
Ketme benda sermiyana surşîrîn û bedewa
Te Cegerxwîn wekî Dara kir ji Darê meke bas

YAR BI XÊR HAT

Mizgîn li dilê kul ku bi şev yare , bi xêr hat
Teşrîf dikirî , odeyê mexsûsê ziyaret

Ev şev bi me Esra ye ku yar hate civan-im
Yek yek ku li ser Tûrê dilim hatine ayat

Ew zilf û enî , çav û birû , dêm û kep û lêv
Ew bejn û çen û gerden û sur , remz û îşarat

Destûr ji me ra da û şeker vê re şikandî
Şev , qadiyê hacat û dema maç û minacat

Min dest bire talanê çen û dêm û leb û rû
Ser mezhebê Mezdîk ku esil têde îbahat

Min maçê leb û dêm û çenê birye bi talan
Lê yar ji me bir , dîn û dil û mezheb û adat

Vê naz û delalê dil ji me biriye bi talan

Vê şox û şepalê li me kir keşfê meqamat

Meşhûre di nêv alemê seydayê Cegerxwîn
Bo ehlê dilan , bê şike ew seyyîdê sadat

SORGUL

Keç sorgula baxê evîn , nûbare ew , تنها gihişt
Şahî civîn û xemrevîn , dojah li min wê kir buhişt

Wê dîlbera nazik beden , xunce dibişkavtin bi ken
Pir xweş kirin çol û çimen , deşta Xeten bê nave hişt

Pir nazik û zaroye keç , taca serê Xesro ye keç
Rû wek riwa nîvro ye keç , dinya ji tavê maye mişt

Xob û bedew , şox û şepal , ebrû kevan û dîn betal
Sed Rustem û Ferhad û Zal , kuştin bi remz û tîr û xişt

Wey nazikê wey xanimê , bê mirwetê ey zalimê
Herdem li ser dîl hakimê , seyda Cegerxwîn bo te kuşt

ZERIYA MIN

Navê te me xwend û çerixîm , ez ji riya xwe
Serxweş me bi navê te , revandê fedî ya xwe

Gorî te bitin rojê hezar serxweşê wek min
Hêjaye bibim gorî ji bona zerî ya xwe

Rojê bi derew gote te , ez bo te hewî me
Min go de here ma te dikî wek hewî ya xwe ?

Sed roj û stêrin wekî sêlin bi me reştir
Carek ku dibînim keleş û rûperî ya xwe

Ezman û zevî , herdû dibûn kaviş û wêran
Ger carekê dîlber , di dilê min bidî ya xwe

Zanim ku cîhan tev de , li ber mûke ji bîskan
Wêran dikî ger ew bidî ber yek tilî ya xwe

Birhên xwe li Rustem bihejênî dikujî zû

Pir xwîn te nivîsîne li ser wê enî ya xwe

Ma qey tu dixwazî bikujî min , ji te hêvî
Azad bike , dev berde ji vê berberî ya xwe

Karî bikujî min , tu bi çavê xwe ê mêrkuj
Pir kuştiye çavê te me dîne berî ya xwe

Ferhad ku nexweş bî vedijênî bi du remzan
Tenha bidî ser laş û dilê wê kezî ya xwe

Carek were camê ji te re ez bigerînim
Bavêjime meyxanê , ji ber ve kefi ya xwe

Pêxemberê derda me , wekî "Ehmedê Xan"im
Tişteke me nizanî qe ji kurdperwerî ya xwe

Mey noşî dibin kurdê me ,serxoşî dibim ez
Lew bûme Cegerxwînê mey û serxweşî ya xwe.

EZ DILBIRÎN IM

Dîlber tu were carekê da ez te bibînîm
Ez dil bi birînîm
Ez îro li ser textê su xen pîrê evînîm
Der royê zemînîm
Ger ez te dibînîm , di şevan fîkr û xeyale
Yan xewne betale
Ger laf û guzafan ji xwe carek dirijînîm
Mêxûlî û dînîm
Ger pesnê te carek ji nedî ve ku dibêjim
Ez serxweş û gêjim
Yekta û tenê , her li dinê ez te dibînîm
Lew xweş dihebînîm
Zanim ku di bîstanê ciwanî de tu sorgul
Ez bo te me bilbil
Ez hêstir û xwînê ji xwe re tev dicivînîm
Carek dirijînîm
Ger carekê dilgir dimirin , ez hero sed car
Bawer bike ey yar
Pêtek ji evîna te di dil de digerînîm
Dil pê dikewînîm

Dermanê evîna me çi ye bo me bibêje
 Ger dûr û dirêje
 Dermanekî pir qence mirin ez dinivînim
 Ferhad ê Şêrînim
 Rustem bî ku gerden bikevî nêv ben û davê
 Dê can ji xwe bavê
 Ez îro di benda te de yek murxê hezînim
 Pir nal û enînim
 Ger carekê min tu ku li gorî xwe dibînî
 Tenha me vexwînî
 Şahî bigirim ez kul û derdan birevînim
 Da camê vejînim
 Sed sondê dixwim ez , bi "Kenîşt" û bi "Berê
 reş"
 Sed carî bi "Laleş"
 Yek bose , ji royê te bidim ser nehilînim
 Ta can biderînim
 Carek tu bi fermanê bibêje kesera min
 Ey lêvşekera min
 Ka canê Cegerxwîn ji me re bîne dişînim
 Bes ten digerînim.

TEMAŞA DÎLBER

Dîlber , gelek delale , yaşa delalê , yaşa
Wek te hebin şepale , sed haşa sum-me haşa

Di pesnî gewr û rindî , çeleng û pir lewndî
Xwesro ê serbilindî , serdarê mîr û paşa

Rû kehreba û rojî , pertavê dil disojî
Agir di kunc û dojî , janazirav di laşa

Sade ji rengê avî , şêrînî wek diravî
Geravî newqziravî , sertîpê gewr û paşa

Çîn çîne zilf û reyhan , enî taca Şerefxan
Ebrû kevan û eywan , rû gulgeşe di kaşa

Çavên di reş sitêrin , kepû çilak û şêrîn
Sedef diran û zêrîn , ziman qelemtiraşa

Çen gewr û biskê reş-qer , almas guhar û gewher
Gerdenbelor û mermer , sînga sipî qumaşa

Memik sipî bilindin , bejin bi gulk û bendin
Ser pêçî mûm û findin , yaqût û dur di qaşa

Çak û çeleng û bengîn , xeftan bi ser de rengîn
Ey seydayê Cegerxwîn , de fermo wer temaşa.

ŞEHİNŞAHÊ KEÇAN

Di evîna te herîştîm dîlbera nazîk û terx
Bi Xwedê kî wekî rojê , xwe di pacê re tu derx

Ez ditîrsim ku ji nişka te bibênim , bihejim
Ji cemala te şepalê ser û pa herwekî çerx

Bisk û zilfên te sema girtine ser dêmê gulî
Lê di royê me vebûne du hezar kortik û erx

Tu şehinşahê keçan û ez Cegerxwînê cihan
Me vexwîne li serayê , bicivin şahek û ferx.

ROJÊ JI BIRCÊ DAYE RÊ

Dîlber me dî ji pencerê , jê re me zû temane kir
Roj bû ji bircê daye rê , min ji xwe re temaşe kir

Hatin temaşayê gelek , dîlber bi çavê reşbelek
Ez rakirim birca felek , dîsa li min delale kir

Wê nazika rind û delal , da min qubale dêm û xal
Firset me dî hate mecal , min bi xwe bê qiyale kir

Çûm paleya xalên di qer , min dî li dor Eswed Hecer
Elî û Osman û Emer , Mehemed û Ebabekir

Eswed-hecer çavê belek , Hacî li dorê lek bi lek
Hatin tewafê pir gelek , wek me kesî eda ne kir

Ez çûm tewafa wan riwan , ser daye taqê ebriwa
Wan bir ji min rûh û rewan , cama dila sed pare kir

Sed perçe kir cama dile , zanî Cegerxwîn dilkule
Bû hemneşînê bilbile , zilme bi min xweş yare kir.

ŞOX Û ŞENGÊ

Dîlber seher hatî sema biskan li xalan kirne ceng
Alem ji hiş çû kes nema , gava ku dîn ew şox û şeng

Şoxqametê wê sa'etê da min peyala bade tê
Wê zalimê bê mirwetê berdane dil tîr û xedeng

Wê zalimê dilgawirê ez dame ber wê awirê
Hiş çû , derêxistim ji rê , dinya li min bû tar û teng

Dinya li min reş tarî ye xeşme li ser dil barîye
Her şev bi nal û zarî ye , qîrîne rengê nay û çeng

Qîrîne dil şeb ta seher , herdem bi axîn û keser
Dil kuştîyê xalên di qer , lê dane wê sed gurz û seng

Pir gurz û tîrin lê reşîn cobar ji xwîna wî meşîn
Em kuştîyên çavên reşîn , lewra li min zer bûye reng

Geh zer dibim geh reş dibim,geh wek gulan pir geş dibim
Geh bê hiş û serxweş dibim,lewra Cegerxwîn daye deng.

DÛRÎ DIJWARE

Vê dûriyê ez dîn kirim , eman ji destê dûriyê
Bê xwendin û bê dîn kirim , aman ji destê dûriyê

Dûrî ji pêta agirî dil girtiye qet namirî
Herdem ji ber nal û girî aman ji destê dûriyê

Tirsim ji te pir dût kevim , dîsa di axa kûr kevim
Nêv pencê mar û mûr kevim , aman ji destê dûriyê

Vê dûriyê em da kirin , çavên belek winda kirin
Em girtiye derda kirin , hawar ji destê dûriyê

Çavên di reş dêmên gulî biskan xwe da ser wî milî
Tîr dane dil çi bikim gilî , hawar ji destê dûriyê

Cênîk û zilf û bisk û bêş , wek top û tang û tîp û gêş
Min dil ji wan herdem bi êş , hawar ji destê dûriyê

Êdî bese ey dîlberê , carek ji pişt perdê derê
Wer cem tu rûnê wek berê , hawar ji destê dûriyê

Wer em herin nêv bexçe tev , badê binoşin roj û şev
Rengê gulan dîl bidne hev , aman ji destê dûriyê

Herdu dilan pir xweş bikin , em sorgulan rûgeş bikin
Van bilbilan şûreş bikin , hawar ji destê dûriyê

Bilbil dikî qîr û eman , تنها li cem wî gulciwan
Ne g'haye remza ebriwan , aman ji destê dûriyê

Ew çav li dîdara te kî , wê ariyê l'yara xwe kî
Bêzî ji gulzara xwe kî , hawar ji destê dûriyê

Şanî bide wextê seher , zîlfên di reş xalên di qer
Cênîk û zêran deyne ber aman ji destê dûriyê

Da çav li wê bejna te kî , carek li ber min tobe kî
Pesnê gulan dîsa nekî , hawar ji destê dûriyê

Rengê gulê ew kirye dîn , herdem dikî qîrîn û şîn
Wek min ceger nabî bi xwîn , aman ji destê dûriyê.

XESRIWA RINDA

Ey şahê keça , xusriwa rinda , bi delalî
Tîra ku li dil da , te ji birhê xwe hilalî

Ew tîreke sertûj û hinarîne hinermend
Guhderzî bi xwe , yan bi xwe wek Rustemê Zalî

Biskên tene marên di reşin , erqemê ser wan
Pêçan xwe li dil , herwekî ahengê dinalî

Ew birhê kevanî ku li ser dêmê te wek hîv
Ûstadê nivîsîne wekî goşeyê dalî

Navê ku nivîsî me bi lêvên xwe li dêma
Heyhat me bi dil xwendîye ew navê cemalî

Çerxa felekî , yan melekî , tê û diçî zû
Wek Xocê Xizir nakî bi kes re tu hevalî

Nabî demekê , çavbelekê , eşkere bê vir
Perda xwe bidî carekê ber bayê şimalî

Na , kufre eger carekê bê û bibêjî
Seyda..tu Cegerxwînê minî , her bi çî halî.

LEYLÊ

Di baxan dîlberim sorgul , wekî bilbil dikim meylê
Sehergahan dinalim ez , eman Leylê eman Leylê

Tu Leyla ez wekî Mecnûn , sitem kir pir li min gerdûn
Xemê dil Dicle û Ceyhûn , felek hey lê...felek hey lê..

Bi nîşanî , bi şîranî , tu latê rind û xobanî
Li te pîroze şahanî , bi bejn û kêsim û şeylê

Tu şêrînî şekeramîz bi ken , her dem dikî Paîz
Tu şêrînî li cem "Perwîz"me dil Ferhade sed key lê

Li ser textê evîn "Dara" Mesîha ye ji derda ra
Cegerxwîn bû , ji dîdara te pirsek lê nekir qey lê.

ZILFÊ MEQESÎ

Tîra te li dil daye ji zilfê meqesî
Daxa ku , di mil daye ji zilfê meqesî

Min can û ceger têk heliyan , badîhewa
Dil kuştiyê tîra serê zilfê meqesî

Derd û elem û cewr û cefaya ku me dî
Pêk ve ji meraqa serê zilfê meqesî

Ev emrê ezîzî ku hemî çû bi cefa
Têk de , ji firaqa serê zilfê meqesî

Carek tu gulavê bireşîne serê biska
Deşta Xetenê xweş ke , bi zilfê meqesî

Lakin tu li ser dêm û hinara veke dîsa
Ta ta bike bisk û serê zilfê meqesî

Winda meke zilfa mexe bin şar û şeda
Çîn çîn bike carek serê zilfê meqesî
Carek bi Cegerxwîn zû bide wê lêv û çenê
Têkel ke tu sembêla bi zilfê meqesî.

AVA HEYATÊ

Meygera ava heyatê , mest û dîwanê te me
Sorgula baxê Xelatê murxê bistanê te me

Sosinî , yan çiçekî , yan reyhanî , yan yasemîn
Bilbilê mest û hezînim , der gulîstanê te me

Horiya reşkakilî , ebrû kevan û rojerû
Xoş perîşanî welê ez tim perîşanê te me

Ger tu Zîn û şahê Xoban , text û bextê 'eşq û dil
Ger şêrîna şahê kurdî , milkê Îranê te me

Rustemê Îranê 'eşqî , Xusrewê zêrînkulah
Keyqubadê milkê Fursî , kurdê Bêcanê te me

Der dil û canê Cegerxwîn şah Selahedînê kurd
Ger tu Betlîsa welatî , ez Şerefîxanê te me.

HÊVA LI ÇARDE

Di bendê mame deh sala , me heyva çardehê nû dî
Bi min her cejn û sersale , dema dîlber bi min rû dî

Nîşanê rûperîşanê , hinarê Şax û Şeqlawe
Li min ferze tewafa ber Sefîn û Hewlêr û Cûdî

Reqîbê lewmeker , dîsa nefes da agirê 'eşqê
Seraser pête canê min , di nêv wî ateş û dûdî

Li min ev agirê 'eşqê berê yek pête bû , hil bû
Ji lewmê dijminê bedgo li min her zêdetir bû dî

Bi vî rengî nedî çare teres maye di mabeynê
Dizanim tut kirê dîlber , ji ber der , wek sehê mûdî

Cegerxwîn û reqîb , îdî nema karin bibin hemrah
Cegerxwîn Mihdiyê wexte , reqîb Fer'ewn û Nemrûdî

SERWE SEHÊ

Ey dil tu ji ber xemzeyê xoban nexweşî
Wan serwesehan xalemehan xemnekeşî

Tenha ne şehîdî , tu bi wan xemzeriman
Hingî ku hebin xob û perî kê dî xweşî ?

Min ahû sifet dîlberê , zîlfên di siyah
Wek tûreyê şahan ku bi zêrhel neqîşî

Qamet ku sînemsaye , çîmenserwe binêr
Wek 'er'ere carek ku di baxan de meşî

Şahane kulah , zêre guhar , Xusrewê rinda
Belqîs bi cemalê , bi futoxrafê weşî

Durzîne , ku rê girtine zîlfên di siyah
Çendan te enî qubleye , an berdereşî

Dil bilbila bedbext û siyah , hemdemê zaxan
Der bezmê terebkêşe Cegerxwîn lê tu reşî.

MAHÎTAB

Ya îlahî ev çi sûret bû , me dî nêv cameyê
Mahîtab û xal û nîşan neqşê nêv secadeyê

Guft û ken,şêrînşeker bû , ebriwên qews û qezeh
Miskê Tatar bisk û zilfin , tureya ser nameyê

Rû hilalê , gûn-şemalê , rengê Xurşîdê bi nûr
Min dil û canê xwe dayê , herwekî perwaneyê

Wê seher xwendim , bi teşrîfa xwe ez anîme pêş
Min ji destê mey firoşê , nûşî şîra badeyê

Deng û awazê guhar û gerdenî serdane dil
Kî ji remza sur dinasî , bil ji xam û xameyê

Çûm tewafa xan û mana sur ji remza hate der
Ketme nêv zilfan û bendan , ez bi qesda daneyê

Mam di benda zilfê tarî ta ebed mest û hezîn
Go Cegerxwîno esîro ev cezayê boseyê

ÇILO YE KEÇ

Ya reb te çilo daye keçan ev qed û bala
Ser ta bi qedem xob û bedew husn û cemala

Çavên di belek biskê di reş zilfê siyagûn
Rû mahê felek her du birû rengê hilala

Ev neynik û camin , te bi hev kirne miqabil
Dil can û evîn , ateş û ten , fînd û şemala

Ev xal û xetên ku te bi destê xwe nivîsî
Yek aletê sehrê ye û yek 'eşqê zelala

Dîlber bi tebî'et gul her cî dike bistan
Dil bilbile daxwaze lebê nazik û lala

Ya reb tu Cegerxwîn ji cemaî meke bê par
Estolê xeman lê dikişin behrê xeyala.

ŞEPALÊ

Sipîde hate der îro şepala nazik û şenge
Zilif tîpê mikanîkî kevan ebrû perî renge

Me bawer bû ku ew roje ji lew min ser kişî ber pê
Dizanî yar ji hiş çûme ji nişka kir li min denge

Bi dengê yar ku ez rabûm bi dîdarê gelek şa bûm
Me destê toqeyê da hev li min dinya dibû tenge

Me dil bû agir û pêtî ku perwane giha loksê
Guhar û bisk û cênîka li wê navê kirin cenge

Du leşker çûne meydanê bi tang û awir û topan
Birîndar ma li wê navê dilê ku tev gul û jenge

Di gola Erxewayê de du estolan li hev dane
Şikestî keştiya dil tê , ne leşker ma ne serhenge

Heçî ku dil nedî kuştin nikarî bighê armancê
Kî carek dil bidî yarê li wî pîroz dibit benge

Cegerxwîn dil bi dest yare , meger ew şah û xunkare
Nema êdî dikî qêrîn wî dil hişke wekî senge

PERÎ

Periyê dame serek , hatî bi meş
Şeverêş bû bi me xweş kir şeverêş

Dame destê xwe mesîhayê kenî
Li me xweş kir cegerê sade nexweş

Wê ku tîrek ji kevanan diweşand
Me birînê xwe jimartin sed û şeş

Ma gelo xweş dibitin dax û birîn
Kê xweşî dî , ta hebin xob û keleş

Ji evîna te dinalim şev û roj
Ne tenê kurd û Erebb , Çîn û Hebeş

Ger Cegerxwîn wekî Rustem ne biwa
Di evîna te de , ne dima we bi leş

MEY Ê NEY

Bedewê dame qedeh , go vexwe mey
Me qedeh noşî ji desta hey û hey

Felekê girtî tereb , hate sema
Dil û can tev de hejandin mey û ney

Me bi xweşxwan û xezel , xan û mezel
Dane ber deng û newayê ey û wey

Wekî şoxê xuşîyan em , ji xweşî
Wê di rex min de şepalek şeh û key

Nazik û xob û perî , şeng û bedew
Çîn di mizgînê diçî , Raid û Rey

Bend û dîlin pir di bendê de welê
Em di nav wan de , dinalin ay û ey

Me li pê xwe hemî hiştin bi tenê
Ez û dîlber mane bes bê pişt û pey

Muxbeçan xweş digerlandin mey û cam
Çûne govend û semayê muxbeçey

Me li hev dane bi dest cam û qedeh
Tên ji salon û serayê qîr û qey

Şewişîn em ji meyê , çeng û neyê
Dane qîrîn û newayê deng û dey

Dil û can dan me bi nazî û bi ken
Wê li sîna me kişandin dax û key

Me bi daxê , bi çiraxê geşe dil
Man li ber vê şewq û tavê tor û tey

Ey Cegexwîn tu şehê textê evîn
Li dinê her tu tenê bê xal û xey.

LI SEYRANÊ

Evîna te hemî sotim ji ber perdê xwe zû derxe
Li hember min tu rista zêr û yaqûta li kember xe

Tu birh û qoziyên çavan li min bişkîn , bide destûr
Li hember te wekî dergûşê sergerdan bidim çerxe

Li hev zendan bipêçin em , digel hev biçne seyranê
Ji şopa qondera xanim , di ser çavim vebin erxe

Li ser royim bikin cengê , guhar û morî û cênîk
Kum û kofî li ber lîngan , herin bîn wek mî û berxe

Bi biskê sorgulî bigrim , ji beqçê gul 'ezarê ez
Du sêvê sor bi dest bînim , ji bejna nazik û terxe

Bese êdî te ez kuştim , perîşan û nexweş hiştim
Du sed wek min Cegerxwînî , di vê rê de kirin kerxe.

NEXWEŞÊ EVÎNIM

Çil sale ezab û elemê wa dikişînim
Bêçare nexoşim ku hemî derd û birînîm

Der Londen a 'eşqê ku tu serdarê tebîban
Derdê me çi dermane birîndarê evînîm

Me ji seydayê Sitalîn girtiye ev waz û nesîhet
Wer guh bide carek bi xwe seydayê Lenînîm

Kî dil bidî yarek divê pir sebr û tehemil
Lew ez bi evîna te birînan dikewînîm

Bêçareye derdê ku wî dermanî mirin bit
Şeb ta bi seher ez bi xwe pir jar û hezînîm

Ger yar me neyê dest , me çi hacet bi delîlan
Der rahê beyaban bi xwe bê mezheb û dînîm

Litfa te nebî kî me bi dergê te gehênî
Hêj ez ne mirim litfê bike da te bibînîm

Elbet tu dizanî bi te riswa me di 'eşqê
Cana ku ceger tev ji fîraqa te bi xwînîm

XEZALA KEPEZ

Dîlber sibehê rabû ji xew , zû qevizî
Naka , li xwe pêçane îlêmî , temezî
Xweş hatî ji bircê , bi xwe nazik lerizî
Wek şêr û piling daberizîn bisk û kezî
Bû roj , li dinê da , û cihan pê tewizî

Da destê evînê , ji me kir pirs û sual
Go :ma li dinê , wek me hene şox û şepal
Min go:me nedî , wek te xudan keys û fesal
Wek te me nedî , kes bi we tewratê cemal
Pesnê te çi bêjim tu xezala Kepezî

Dilgirtî , perîzade , bi lêvê xwe kenî
Go : min tu di ilmê de , hesêb kir mezinî
Ma ez ku xezalim , çine ev toq û benî
Aya te li kê dîtine ev zîlf û enî ?
Bawer ke ,di pesnê me de , suxtê hewezî

Paşayê serim , girtî tereb hatiye bîr
Ezman û qelem zû xebitîn , bûne wezîr
Min go : tu şeh û padîşeh û begler û mîr

Ruhil-Qudusî , lê ne kesî ma çiyê tefsîr
Wendame , di hisna te de , ez tu , tu ezî

Ez tu , li dinê , ger çî weke roj û şevin
Şewqa te nemînî , ji xwe em tevlihevin
Sed carî , xwezî yek şevê em tev bicivin
Sed carî xwezî , ku bimrin , tev binivin
Bes bêje Cegerxwîn , çine ev ax û xwezî

ŞEVA HICRAN

Di tarîka şeva hicran çiraxek sîfetim ya Reb
Ji ser heta piyan are , bicarek vêketim ya Reb

Nema min sebr û aramek ji ber jana evîna dil
Evîn behre belê تنها di ber pêlan ketim ya Reb

Ji dîlber dûrketim lewra bela ser daye can û dil
Temaşa nakî ey zalim kî ez bê taqetim ya Reb

Meger pirsê li min nakî belê tim tê xiyala min
Şev û rojan bi nalînim bi ah û hesretim ya Reb

Şev û rojan bi kovanim bi bilbil re dilo vanim
Hevalê xuncê baxanim , ji gul ez dûrketim ya Reb

Digel bilbil dinalim ez , ziravim wek hilalim ez
Şikestî rengê dalim ez , di halê hirqetim ya Reb

Di kûra 'eşqê borî me , yeqîn ez pîrê torî me
Di "lailma " derûrî me , di qeyda hicretim ya Reb

Meger ez Rustemê kurdîm firaqê ez nexweş kerdîm
Cegerxwînîm siyahçerdîm , di kunca xelwetim ya Reb

ÇARŞEFÊ BAVÊJ

Çi cejne ku perî tîn ji gulşenan bi ref ref
Çavên belek leb û dêm winda dîkin bi çerşef

Min dest bi destê yare bê çarik û xumare
Mey noşî min ji destan atêş meger di qerqef

Geş bûye rengê sorgul bi ah û dengê bilbil
Meyger ketî semayê bê nay û çeng û bê def

Şeker bi ken dibarî cam û qedeh bi destan
Zilfên siyah û ebrû , li dil dixwin hezar gef

Ava çeman xumîne , ba daye ber xwe kîne
Masa sedef li ber me , cam û kebab û mersef

Emrê me çûye wenda li kunc û xan û gunda
Lewra ku bûm Cegerxwîn , bi Laleş û bi mishef

EY DÎLBER

Ela ey dîlbera nazik beden wek cam û belorî
Nîşan û dêm û ebrûyên te neqşê Çîn û ferfûrî
Perîşan û sîfet-horî fereşta kaniya nûrî
Bi dîdara xwe wek Xurşîd ku der afaqê meşhûrî

Eger xwahî ku gul bînî ruxê xod ra temaşa kun
Eger meylê xezandarî nezer ber sûretê ma kun
Eger ey dost evîndarî tu vê sirê mi'ema kun
Hilîn perdê ji bo Yezdan, ji ser wan dêmê mestûrî

Eger dîlber nebînim ez ji cama dûrî serxoşim
Şevên tarî di gulzara wekî meyxwarê medhoşim
Di meyxanê tu meyger bî lebaleb dê meye noşim
Ji bo dilgir bide meyger şeraba şîre Engûrî

Me xweş noşî meya 'eşqê ji destê meyger û rindê
Vewesta bûm li ser yek pê , li hember wê şeker xendê
Benî û rist û cênîka bi ceng , deng dane govendê
Newa têtin ji wan xweş wek bilûr û ûd û tembûrê

Ji pêta vê perî rengê felek bê çareyek merdim
Wekî bilbil bi deng û ah û nal û zarî û derdim
Xerab hatim ji meyxanê ji xemrê ez siyah-çerdim
Nehin kafi di tehrîma şerabê qewlê cemhûrî

Ji derdê nazika xweş ken dizanim ez Cegerxwînîm
Siyah bextim wekî zaxan di nêv baxan de ez dînîm
Di gulzara cemala keç ji bo dil yek gulê tînîm
Bi wan lêvên şekerbarîn bide ferman û destûrî

GAZIN JI KÊ ?

Îro ji ber jana di dil
Dil jar û mest û xesteye
Agir li ser daxê di kul
Bê gazin û bê lomeye

Ma dê ji kê gazin bikim
Gazin ji ber bazin bikim
Derdê li dil mazin bikim
Çendan bikim bê fêdeye

Bê fêdeye ev nale-nal
Borîn li min , pir mah û sal
Dîlber li ber çavan xiyal
Lewra evîn yek nuqteye

Nuqat evînê ateşî
Laşê ku pêtek tê kişî
Kengî dibînit ew xweşî
Ma kê nizanî ev weye

Zanim evîn pir şewq û tav
Peyda dikî jana zirav

Sînga ku pêtek çûye nav
Wek mûm û find û lukseye

Danî di dil sed mûm û find
Wê nazika pir gewr û rind
Wek Xusrewê Îran û Hind
Ez kirme dîl û bendeye

Bûm dîl û jar û bend û mest
Wê nazikê girtim bi dest
Zîn-nar û kember min vebest
Sîne me kir pûtxaneyê

Vê zalimê gawir kirim
Carek ji dîn ez der kirim
Geh reş kirim , geh zer kirim
Bêcare poşîm xirqeye

Xirqe li min kir , ne bi zor
Êzîdiya Şengal û Tor
Gazî me kir em birne jor
Zanî me Laleş ka'beye

Min ser tewand ber Laleşe
Armanc bi xwe zilfa reşe
Herçî ku yar bêjî xweşe
Wer , rakî fermana meye

Zilman li min dîlber bikî
Agir li ser dil wer bikî
Canê Cegerxwîn ker bikî
Dîsa me jê hêvî heye.

LI SER MASÊ

Di dil de agir û pête , ji 'eşqa dîlbera taze
Dilê daxa evînê lê şev û roja neşî raze

Şev û roja me nayê xew di wêrana "Cehenem" de
Tu zanî ez birîndarim , me şahid deng û awaze

Bi lêvên xwey şekerbarî , vexwîne min bi şîranî
Ku ez rûnim li dîwana te şehbal û hinerbaze

Li ser masa me gerson deynî cama xemr û qonyaqê
Ku sazbandê me ê deng xweş bikî qîrîn digel saze

Bi destan em bikin tewqe li min birhê xwe bişkînî
Enî û çav û dêm û lêv , li ser masê bibin maze

Bi şêranî bi dilşadî , bi serbestî , bi azadî
Li salona serayê em herin bên wek sî û qaze

Bi şadî û bi ken bin em , gilî û gazin me qet navê
Ku ev murxê xem û derdan , ji dil bavêje perwaze

Çiman em dê bikin gazin ku herdu dil bi hev xweş bin
Di vê rê de gelo dilber , te dî kes wek me dilxwaze
Li gerdûnê evînê min , çikandî beyreqa 'eşqê
Bizane ku Cegerxwînê te yekta û serefraze

SILAVA JI YAR

Xusrewê işqê li ser textê evînê girtî rav
Murxê can û dil xeşîm bû wê nedî bûn bend û dav

Biskê tarî bend û davin , dêmê sorgul dane bû
Dil ku ew dêmê gulî dî , daye perwaz çûye nav

Ketme benda surşirînê mame gerden xwar û dî
Zalimê berdaye dil tîra kevanê mal zirav

Wê firengê da xedengê kirme amanc û hedef
Min digo cenga Selîbe , min diye îro bi çav

Ne tenê kuştîm bi nazan lê şehîdê bê jimar
Xwîn ji van çavan dizêtin tê û tê manendî av

Bend û dîlim , bê bedîlim sed şikir ma ev ne bes
Hudhudê işqê ji dîlber bo me anî sed silav

Keyxwedayê çû serayê da me destê sihbetê
Go tu xweş bûye Cegerxwîn dê efû kim bê dirav

BELÎX

Cobarê evîna te di sînga me Belîx
Dengê me gihaye ji evîna te Merîx

Ûsif ku ji Ken'anê giha textê Misir
Bawer ne dibû ger ne diya ruyê Zelîx

Bû şahê Misir ew di evîna te de lê
Min çûne di dil de du hezar Keyber û mîx

Gewher hebitin kengî dibin xwe li jêr
Ma têne veşartin li dinê , rim di selîx

Pir dax û birînên te li sîna me kişand
Ma xweş diketin dax û birînê me lebîx

T' ez kirme Cegerxwîn , te cihan tev de hejand
Ev kurd û dilawer , te kirin tev de pelîx

CANA

Canê cana me li bala dî ye bawer tu ewî
Te cihan girtî bi dîdara xwe nazik bedewî
Bendewarê te bitin sed key û pê sed Emewî
Mûyekî ez ji te nadim bi Rebî'a 'edewî
Li dinê her te dibînim ne heval û ne hewî

Nazik û xob û perîzade şehinşah key û beg
Awirin tîrê Keyo herdû birû mahê felek
Te li ser dêmê gulî biskê siyah kirne xelek
Te cihan girtî seraser bi du çavê xwe belek
Dê ji difra te cihan tev bitewî ger netewî

Rûperî şeng û bedew naz û delal şox û şepal
Bend û dîlin di evîna te de sed Rustem û Zal
Kuştiyê tîrê du çavên te Rizaxan û Kemal
Kî heye ser netewînî ji te re her meh û sal
Çi misilman û yezîdî , çi fîring û Elewî

Nav û dengê te gihan çerx û felek bûne belav
Tac û kofî te li ser daniye tev zêr û dirav
Pişt û kember te girêdane li bejna xwe zirav

Tu li bejna xwe dibarînê hero misk û gulav
Ji xwe şebnem diweşênê ku sehergeh direwî

Te ji min sîne kirî kêlik û amacê evîn
Ne ji derbê te ji ber kerbê te ez ketme nivîn
Me xem û derd û elem , êş û keder tev de civîn
Me ji ber derd û xeman dil kule , şadî me revîn
Mirxê davî tu Cegerxwîn ji xwe bê xurd û xewî.

LI SERAYÊ

Cana te cîhan girtî seraser bi ciwanî
Rojî di cîhanî
Min dî ji serayê dixuşî tê bi giranî
Zû perde hilanî
Gava ku me dî , ser me tewand ber nigê yarê
Sermest û xumarê
Lingê xwe ji nêv qondereyê , wê ne deranî
Ser çavê me danî
Lingê te ji bo dax û birînê me re derman
Zanim bi xwe Luqman
Nafîz bi xwe destê xwe li ser canê me danî
Derdê me nizanî
Bawer bike ser ta bi piyan , derd û birînim
Ferhadê Şêrinim
Tîra ku li dil da te ji ebrû yê kevanî
Ey pertewê canî
Cama ji lebê l'elê te ez îro dinoşim
Bawer be li hoşim
Miftî me Zeradeşt e , ji nik Mezdik û Manî
Fetwa me deranî
Îro di evîna te de wek Rustemê Zalim
Çendan ku dinalim

Barê ku me hilgirtî , dizanim , ne hesanî
Kî bit ne tewanî
Dîlber tu dixwazî bikujî min ne bi xencer
Carek tu her û wer
Lê ger te divêtin nemrim ez bi xizanî
Wer rûne li banî
E'mrê meyî şêrîn tu çima wer dibiwêrî
Çawa tu diwêrî
Ne stêleye seyda bi xwe wek Ehmedê Xanî
Riswa meke wanî
Cana tu dizanî bi xwe ez bûme Cegexwîn
Her şev bi xwe digirîn
Çavên me dirêjin ji xwe sed Dicle û kanî
Ma qey tu nizanî?

ŞEKERLÊVÊ

Ez li hember , dost li hember
Awir vedan dil bû du ker
Şîfre bi wan birhên xwe dan
Pir kir li dil jan û keder

Ez li hember dosta xwe mam
Hîv bûm , li ber roja te mam
Wê nazika şêrîn kelam
Da min bi lêvên xwe şeker

Qend û şeker da min ji lêv
Da min ji bexçe xwe du sêv
Tenha go min , da te du şêv
Ev bexçe ey murxê seher

Ez çûme baxê gulîzar
Min jê çinî cotek hinar
Minet ji yar ev yadîgar
Şêran li ber girtin çeper

Şêr û piling dan ber çenê
Wê nazikê şêrîn kenê

Yanî du şev da min tenê
Lê bûme bexçevan li ber

Bûm bexçevanê wî rezî
Şehne li ser min bûn kezî
Min sorgulek تنها dizî
Wan dil ji min girtin di ber

Wan dil birin , çûm pêşî şah
Wê Xusriwa zêrînkulah
Da bersiva min bê gunah
Go , dil bi gul hat ser bi ser

Piştî me dil dayê bi gul
Tîr dane nêv mêlak û dil
Zinar û kember dane mil
Sîng bexçeya tev sor û zer

Sîng bexçeya Îran û Firs
Yan cenetan Zinar û Xurs
Ez çûme nêv , bê tirs û pirs
Pişkoj û tilyan kirne şer

Ew pişkiwên zêrîn sedef
Girtin li sîngê sef bi sef
Rengê sipahê Xan-Şeref
Girtin li dor textê Qecer

Wek Bextiyan wek Gurdilan
Mertal û şûr dan ser milan
Hatîn li ber min rim kilan
Talan kirin can û ceger

Can û ceger dan ber rima
Bisk û kezî hatin sema
Alem ji hiş çû , kes nema
Gava ku dîlber hate der

Ew dilbera qamet ji şox
Sed Keyber sed tîr û dox
Berdane dil sed ax û ox
Dil ma , bi nalîn û keser

Nalîn ji dil çûne felek
Xemgîn kirin cin û melek
Vê zalimê kuştin gelek
Wek min Cegerxwîn bê mefer

DAXÊN SÎNGÊ

Dîsa ji ber jana evîn
Min tên ji dil sed ax û ox
Daxên li sîngê axivîn
Her jê dizêtin xwîn û zox

Xwîn tê ji van daxê di kul
Kerker dibit , mêlak û dil
Dişkên li min tev pişt û mil
Gava ku tê ew şeng û şox

Şoxqametê wê saetê
Da min nişan xal û xetê
Gava me di bû dil ketê
Min secde bir ebrû û rox

Ebrû-qezeh , çavî qedeh
Min pê fikir kêf û fereh
Bejna zirav , misk û gulav
Xeftan bi ser de şal û çox

Xeftan li bejnê çox û şal
Sed Rustem û Ferhad û Zal

Wê nazika rind û delal
Kuştîne , her yek ew bi dox

Sed dox li sîngê xistine
Mêlag û dil derxistine
Zinar û kember bestine
Lê rakişandin tîr û hox

Pir tîr û hox , wê lê kişand
Agir bi ser de lê reşand
Tîra kevanê reş weşand
Danî ceger , xwîn bû kulox

DIYARIYA YARÊ

Yarê diyarî da me ew badeya meya xweş
Min bade girt û noşî tev bûme pêt û ateş

Destê me girtî yarê serbest birim serayê
Em dest bi dest û mestin ne serxweş û ne bê heş

Keç rengê pedîşahî rûdêm û ebrû mahî
Taca Keyo li ser şan rûniştî textê Guhreş

Gazî fikir nedîman danîne ber me tawle
Zarê me tim yek û du zarê keçê şeş û şeş

Wê nazika keç û rind şeş deste kirme bindest
Xwestin ji min dil û can şehmatê kir nego keş

Qend û şeker şikandin pîrsa cihan û can kir
Wê nazika perîrû ebrû hilal û mehweş

Zanî , ku feylesûfe , seydaye rengê Zerdeşt
Wê bersivê sivik dî namênî ew mişeweş

Naka me gotî zanim xana dîna ye dinya
Pûtxane ye ji bo me mizgeft û dêr û Laleş

Can pake lê du parin , herdû ji hev cidane
Benda me rengê xarin benda te wek gula geş

Yeksûne xar û sorgul em tev de xak û avin
Yekrûne tev de candar çi henteş û çi menteş

Seyda û pîr û zana pir wek me bûn Cegerxwîn
Çerxa cihan revandin dijware çerx û kerkeş

PÎRÎ Û CIWANÎ

Ji remza ebriwên tey qews û heyvî
Nemaye min ji 'emrê xwe tu hêvî

Li ser palên ecel hey hey dibazin
Ji ser jor daberisitîn ser nişêvî

Bi min pîrî gihişt û çû ciwanî
Şikest û çû ji ber boxê Birîvî

Bi min تنها hebû canek ciwanek
Me nîvî da evînê maye nîvî

Ewê dî tev me daye ber piyên te
Di 'emrê xwe nedî bû min kirîvî

Me ahû çavbelek dî û me da pey
Li ber min bû beranê qertekovî

Me nêçîra xwe girtî wek Siyamed
Di pişta min de xîpek zirbehîvî

Li Sîpanê Xelatê ez dinalim

Tu maye wek Xeca dota Silîvî

Cegerxwîno gelek şêrên wekî te
Di vê rê de qelistin bûne rêvî

GULA BÊ XAR

Me j' bexçeya gul sor û zer
Tenha gula bê xare girt
Me j' nazikên zêrîn kemer
Ew nazika nûbare girt

Dîlber di baxan çîne çîn
Hatin sema Şêrîn û Zîn
Yexma kirin canê şêrîn
Min ew şêrîn reftare girt

Wan nazikan dur dehenan
Wan dîlberan şêrîn kenan
Mane di bax û gulşenan
Lê me b' tenê qûntare girt

Em man li qûntarên çîyan
Baz û îqab û qumriyan
Hatin digel min naliyan
Min dil keçe xwînxware girt

Dil ma bi dest a çavbelek
Marên di reş lê bûn xelek

Biskan li dor çerx û felek
Jana di dil mûmare girt

Dijware pir ev jan û kul
Çala kul û derda ye dil
Vala nemane kunc û qul
Xemha li dor eşare girt

Derd û xeman ser daye min
Efrîtekî teyyar û cin
Ez birme bala hin bi hin
Min ew perî ruxsare girt

Min ew perî ruxsare dî
Destê me girt xweş amedî
Ma l' pêşberî Zuhra Cedî
Xwe l' sebeyê seyyare girt

Seyrek li istêran me kir
Meyla jin û mêran me kir
Çerxek li ser jêran me kir
Min Laleş û Zen-nare girt

Min ser tewandî Laleşe
Doza me her zilfa reşe
Emrê me hê sî û şeşe
Pala li ser tibare girt

Palê bi dest cama elest
Alem bi carek kirye mest
Ihrame hin zennare best
Min ew riya kevnare girt

Çûm Laleşê wek toriyan
Gog û guhar û moriyan
Wek leşkerê Nestoriyan
Textê şehê Şobare girt

Kê selsila 'îşqê hejand
Kê wek Cegerxwîn dil heband
Perde ji ber koran çirand
Wî dîlberek sed yare girt

KEÇÊ DÎLBER

Keçê dîlber evîna te ji bo dil pir cefa ye
Tu xweş rindî , şekerxendî gelo ma ev rewa ye

Te sotî cerg û canê min ji her alî ser û pa
Belê dîna te bo derdê dilê min xweş dewa ye

Ne ten hiştî , ne dil hiştî , bi xwîn reştî seranguşt
Bese êdî ji min çidikî qe dil nermî nema ye

Mirin yek care lakin ez hero sed carî dimrim
Ji dilgîran me ev pirsî dibêjin xweş wefa ye

Şeva tarî bi min doje di kunca xaniyê reş
Gelo xewne heçî min dî û yaxud macera ye

Bihuşta ku nebî dîlber ezê çi bikim bi baxan
Di wê çaxê bi min dojah xweş û xana Xuda ye

Heta kengê dilê xemgîn bidî ber awir û topan
Bese , ey dîlbera mêrkuj te can û dil reva ye

Ku carek tête bîra min qed û bala te ya şêrîn

Di çavê min hemî dinya wekî derya heva ye

Xwezî bimrim belê ez tu bi hev re herne gorê
Evîn dijware dil rengê Zelîxa bê heya ye

Cegerxwînîm dibînî hêstirê min reş dibarin
Bi qurbana te bim êdî Cegerxwîn tê nema ye.

LI BEXÇE

Xanim me dî li bexçe ,min can ji dest xwe avêt
Bê can û dil vewestan , ez mame wek şel û şêt

Destê me girtî xanim , zû gazî muxbeçan kir
Danîne ber me mase , cam û kibab û pakêt

Em mane serweş û mest , bê zare em dilîzin
Cam û qedeh li hev dan , tê û diçî Gerabêt

Min dil ji bo keçê re , naçare kirye maze
Camek ji abê lala , me b' gerdena xwe da rê

Pir gewr û rinde yarim , marên di rêş ji biskan
Ebrû kevanê Rustem , berfa çiya mil û hêt

Ez jê re xweş dinalim , Zîn û Meman dibêjim
Qawan dinalî ya lêl , keç her dinalî ya lêt

Masa sedef li ber me , hey hey li ser mey û cam
Keçê di bin piyên wê , veşartibûn dinamêt

Dîlber bi ken hejandim , ji hiş birim kirim dîn

Naka me dî ji nişka , ser ta piyan kirim pê

Naka me dî du polîs , hatin mekîne anîn
Em birne xestexanê , dektor neda me raçê

Go rih ke sax nemaye , ser ta piyan Cegerxwîn
Ev kuştîyê evîne , deman li wî nema têt

DÎLBERA NAZIK

Me dî bû dîlberek nazik sehergahan xweyanî bû
Kitan û perde û çarîk ji ber dêman hîlanî bû

Hîlanî perde û poşî , qumaş û etlesin boşî
Bi lêvan şerbetek noşî , ji rengê zaferanî bû

Bi min da şerbetek meyxweş,ji şîra paqij û bê xeş
Dema noşî nema min heş , di kasa kamiranî bû

Ji wê kasê ji wê tasê , ku noşî min li ber masê
Me hiş çû girtî weswasê,ji remza" lenteranî " bû

Ji remza dûriya yarê , giha dil pêtiya arê
Me ten bû herwekî darê , pirîsk û şe'se'anî bû

Pirîsk û pêt û lema'ne , disojit her ten û cane
Belê dil rengê perwane , li hawêr helqe danî bû

Li hawêr hat û xweş reftî , li min ew tîreya keftî
Birîn kir dil diaxiftî , ji reşbirhê kevanî bû

Çi ebrûyek qezehrengê , di bin de rû wekî penge
Semawî xetê erjenge , ne şaşim neqşê Manî bû

Li rû sed neqşê Qefqasin, di çavan heybet û basin
Kepo leb rengê elmasin , û dil derya me'anî bû

Cegerxwîn kurdiyê Torê , di benda dîlber û horê
Şekerxend û gûlîsorê , ji dil mirxê zemanî bû

HAHÎ FELEKÊ

Tacê sertacê şahî , ebrû ji rengê mahî
Ev qed û bejn û bala , te dane kê îlahî

Şepal û şeng û şêrîn , şewqa dilê Mem û Zîn
Pir pir mirin di bendê , wek min egîd û dahî

Pîr û mela û zahid , xaxam û qes û abid
Tîra keçê li wan ket , bûn rêberên melahî

Şoxa me dil , li bale , pir nazik û delale
Çi û çi me dîn ji desta , hahî felekê hahî

Keç hate nêv bihuştê , rûniştim ez teniştê
Pêşkêşî xanimê kir , du gotinên şifahî

Dostan re dostekarî , dijmin re tim neyarî
Seyda û feylesofîm , xanim ji min çi xwahî ?

Keça delal û cindî , wê gote min efendî
Dengê me tev cihan girt , ji mahê ta bi mahî
Ey seydayê Cegerxwîn , çi bikim ji ilm û zanîn
Zanîn û felsefa te , tev bûne rûsiyahî

SURŞIRÎNÊ

Surşirînê rim li dil dan nagihan ez çûm ji heş
Wê ji min dil bir bi talan mame sergerdan nexweş
Xweş li ber dil çûn kemînê bisk û zilfên tey di reş
Dame ber çerxan hejandim malxerab zalim felek

Êş û derdan ez revandim dîlbera zêrîn kemer
Hate ser min pêlewanek ê di bin de reş qemer
Ez bi bala hilfirandim ma cihan zêr û zeber
Ketme ber fikr û xeyalan ez di vê seyrê demek

Paketeb'an wan temaşa çerxê bala her divêt
Xaketeb'an wan di dil de agir û dûman û pêt
Dicleyê derd û xeman her dem di sînga min dizêt
Min di dil de tîr dibazin hê ji wan çavên belek

Roj perestim dîn û mestim pîrê meyxane me yar
Wî li piştê min vebestî kember û ben û zinar
Zaliman mirwet çunîne fêde nakin ah û zar
Min bi van axîn û nalan ker kirin cin û melek

Ev çi wijdan û çi bexte ji Xwedê nîne rewa
Ku bi destê xwe dikêşê tu li dil dax û kewa
Emrekî erzan didim vê alema badîhewa
Perdeya xeybê hilênin ka sema kanî semek

Ne tenê riswayê îşqa te Cegerxwîn bû ji dîl
Bilbilê şeyda di baxan da-îma dîl daye gul
Zahidê xelwetnişîn zenar û kember dane mîl
Rustem û Ferhad û Zal tîn vê semayê yek bi yek

SERTACA KEYAN

Kesrayê eywan tiwî
Şah û Şeref-Xan tiwî
A dil bi şahî tiwî
Rû rengê mahî tiwî
Şêrîn li Soran tiwî
Zîna li Botan tiwî
Dîlber û yarê tiwî
Gula biharê tiwî
A nûghiştî tiwî
Dilê me kuştî tiwî
Guhderz û hem Zal tiwî
Êzdiya Şengal tiwî
Awir pilingê tiwî
Hiner Firengê tiwî
Taca şepala tiwî
Kewa li bala tiwî
A lêv ji qendan tiwî
Paşayê rindan tiwî
Keça nûhatî tiwî
A dil dipatî tiwî
Şox û şepalê tiwî
Şewq û şemalê tiwî

Sertacê keyan tiwî
Ê dil di bendan ezim
Zêrînkulahî tiwî
Ê tim bi kovan ezim
Xeca li zozan tiwî
Memê di zindan ezim
Zêrîn guharê tiwî
Bilbil di bistan ezim
Mil hildimiştî tiwî
Dil çû bi talan ezim
Bi şûr û mertal tiwî
Ê nîv misilman ezim
Xwedya tîfingê tiwî
Armanc û nîşan ezim
Kara xezala tiwî
Dînê li çolan ezim
Bazin di zendan tiwî
Serdarê dîlan ezim
Qend û nebatî tiwî
Kuştîyê zilfan ezim
Qenc û delalê tiwî
Dil find û perwan ezim

Nazik û nazdar tiwî
Çîçek û gulnar tiwî
A dil bi desta tiwî
Zend û Evêsta tiwî
A dil birîn kir tiwî
Ceger bi xwîn kir tiwî

Roja li êvar tiwî
Serxoş û meyhan ezim
Yezdan û hosta tiwî
Zerdeştê kurdan ezim
Ez har û dîn kir tiwî
Bêçar û derman ezim

LAVLAV ÇIYE

Felek destê xwe nadî kes bi lava
Ne wek kew tête girtin ew bi dava

Ne ahû ye ji dûr ve lê binêrim
Ne kêrgo ye ku bigrim wê bi rava

Keçê bo çi ji bo min sergiranî
Wekî hevdi ne , her du em bi bava

Te gotî min eger carek tu bê vir
Emê rûnin li pişt perdê du gava

Heye deh sal li ber der ez dinalim
Tu nabêjî bese mala te ava

Ji min canê şêrîn ger tu dixwazî
Ji min bistîn bibe ser herdu çava

Belê bistanê emrim kirne wêran
Di paîza evînê hewr û tava

Ji destê te sipê bûm bûme wek kak
Digel bilbil dinalim ez li Mava

Me go belkî di birca şaneşînê
Emê rûnin di kincê bûk û zava

Bi van xapan te ez kirme Cegerxwîn
Bese îdî felek mala te n'ava.

TE ZÛ TÊDERANÎ

Hate ber derî , Min lê ne nêrî
Lê gava ew çû , Min dil daye dû
Ka ew çavên reş , Ka ew dêmê geş
Ka ew bîna xweş , Ka ew reng û rû

Gava min ew dî , Lê bûme xwedî
Ez çûme desta , Bê şerm û fedî
Rû geş û bi ken , Da min lêv û çen
Ket himbêza min , Kevoka kedî

Ketin mekîne , Şifora me ew
Destê min li ser , Wa ranê qelew
Çiyake bi dar , Newal û nizar
Rêçek xwar û mar , daxwaza me hew

Em zû derketin , Dilxweş û bê kul
Me pir civandin , Çîçek û sorgul
Li ser vê latê , Li ser wê katê
Xweş tê şêrîna , Şalûl û bilbil

Yara min bakir , Ey bilbilê dîn
Li ser çi digirî , Qêrîn û nalîn

Yara te vaye , Li ber çava ye
Ev deşt û çiya , Tev xweş kir bi bîn

Derdê dilgîra , dîdara yare
Lê dijmin kê ye , çarik û xare
Gul ku bişkivî , pîr û rûsare
Keçik ku bû jin , parsiwa xare

Ne we ye bilbil , Ne rast dibêjî
Bi qîr û nalîn , Xwînê dirêjî
Bilbilê dilkul , Pîr nabî ev gul
Ne tu dîn bûye , Serxweş û gêjî

Bilbil go şêrîn , Tu rind û pakî
Mixabin ku tu , Ji av û xakî
Te arî gul kir , Dilê me kul kir
Hevalê te qet , Arî me nakî

Bilbil tu zanî , Gelo ez kê me ?
Tu tim serbestî , Lê ez girtî me
Bê lîs û hêlîn , Bê ol û bê dîn
Ezim Cegerxwîn , Xortê kurdî me.

Navê te raste , Xweşe Cegerxwîn
Şahê dilgîran , Seydayê evîn
Navê yara te , Perê Kurdistan
Dibînim îro , Va bûye şêrîn

Çawa ez zanim , Bilbil ne gêje
Derdê me kûre , Derdê xwe bêje
Tu gul naxwazî , Gul te naxwazî ?
Vîna bi nazî , Jana dirêje

Ev derdê min bû , Lê kes nizanî
Seyda te çawa , Zû tê deranî
Gul bû yara min , Ev bû para min
Çû destê dijmin , Ez mame wanî

Derdê te kûre , Ev raste bilbil
Gelek tolaze , Yara te sorgul
Dijmin diçênî , Perdê hiltênî
Her kes dibênî , Bê derd û bê kul

Dilketin yeke , Divê yek bî yar
Evîna ji dil , Dîdare dijwar
Ez bûm Cegerxwîn , tu bûy dilbirîn
Bi ah û nalîn , Ji destê neyar

DENGBÊJ

Ey dengbêjê zana , Wey dilgeşê cana
Sazên we kevnarin , Lewra hûn bê zarin
Sazên nû peydakin , Dilê me pê şakin
Mûzîka bixwênin , Tiştne nû derênin
Bi vî rengê nûjen , Dil bi şadî devken
Li xan û eywanan , Bixwênin xweşxwanan
Em hemî dilgeş bin , Meynoş û serxweş bin
Roj û şevan şadî , Bikin Kurd û Madî
Gav û dem û çaxan , Di nav rez û baxan
Bo kurdan xweş bî jîn , Nebin kes Cegerxwîn.

Ji SERLEŞKEREKÎ RE

Ey şahê alîcenab Cibrîl ji ezman dakevî
Piştêmêrê te Keyo bit , da tu serbest rakevî

Rustem û Ferhad û Çopîn , bendê fermana te bin
Ta ku jîndarî ji ser textê se'adet nakevî

Ew serê herdem di fermana te xwar û pêl nebî
Ew li ber şemşîr û tîxê te bi lerz û ta keví

Ez Cegerxwîn wek Zeradeşt her du'agoyê ezmeket
Wek Selahedîn û Kesra rûtbeke bala keví.

BI KURTÎ JÎNA MIN

Sala hezar û nesed û sê ez hatim dinyayê
Bi navê siltan Şêxmûs ez çêbûme ji dayê

Heta bûm sêzde salî li gundê mey Hesarê
Jîna xwe min diborand paşê ji wê me da rê

Bavê min ê rî sipî xwedî mirov û rûmet
Ne mirovekî malgenî bi namûs û bi xîret

Ji tengasî , neçarî me ew gundê xwe berda
Hatin Amûda rengîn bavê min zû emir da

Diya min a belengaz pêncî salî dilo van
Salek piştî bavê min ew jî li wî bû mêvan

Birayê min ê nîv mele ji alema rûhanî
Rast û dirist çî bêjî ew tiştêkî nizanî

Wî pîreka xwe anî bê wijdan û bê mijî
Bi gotinên xwe ên çors , ew min bê derb dikujî

Xweşka min a xwendewar bê insaf û bê wijdan
Ez reviyam hatim cem , wê jî ez kirme şivan

Geh li vir û geh li wê min ezabek mezin xwar
Ya El-lah û ya Xwedê paşê bûme xwendewar

Jîna min ya kevnare îdî hate guhartin
Tev xweşî û zanebûn heft heşt sala hin bi hin

Min dest bi kurdîyê kir peyda kirim çend mirîd
Bi xweşxwan û reşbelek xesma piştî Şêx Se'îd

Paşê çûme Iraqê ji wê ez çûme Îran
Heçî kesê bidîma ji min dimane heyran

Berî sala remetî bi çar salan dilbirîn
Di şî'rê de navê xwe min datanî Cegerxwîn

Min îcaza xwe sitand bi serbestî mêranî
Ji nû keça xalê xwe ji Hesara xwe anî

Bûm melayê Hasda jor cibepoş û ser bi şaş
Ji nû riya rast û xweş bû ser jor û rêl û kaş

Min bi dûvê dinê girt , vîna wê ket dilê min
Barê gund û ê kuflet , hemî ket ser milê min

Paşê hate bîra min ku ez bibim xwedî gund
Dilê min jî gote min gelek baş û gelek rind

Min ji axa Cizîrê du gund girtin kul û xem
Navê yekî Çêlek bû , ê dî me kir Cehennem

Di nav me de nemabûn ne axa û ne kêxwe
Elo Çelo kum bi qul , min tev kirin wekî xwe

Roja me gund ava kir kete rastê mixtarî
Gundên me bûn berberî dijminahî , neyarî

Tevan girtin darên xwe bûne weke gurên har
Ji wî bextê min ê reş kurê Potê bû mixtar

Sermiyanê wî derew li ser wî bû berberî
Wek Dûçeyê talyanî paşê wî jî bi xwe de rî

Xwedî mal û xwedî gund li bergîlê bû siwar
Rêjê xiste mala xwe tiro paşê bû etar

Piştî ilmê xwe ê pir bûm Dodyê qulingvan
Bûm hevalê kum bi qul kurê Potê sermiyan

Ev cihana xapînok heta me jê xwe nas kir
Çi b' kim fêde nemaye emrê xwe min xelas kir

Çima rastî dibêjim li nav dîna bûme dîn
Heta bimrim ji nû ve xelk ê bêjin Cegerxwîn

- dawî -

www.tirej.info

Sipas ji bona rizdar

Mşel Osman
û
Ibrahim Ebdî

Keser971@hotmail.com

mishelosman@hotmail.com